

Ik wandel, dus ik besta

Onderzoek naar praktijken van dagbesteding in de Wmo
Masterthesis Zorgethiek en Beleid

Student: Joeske Leenders
Studentnummer: 1008714
Thesisbegeleider: Merel Visse
Tweede begeleider: Pieter Dronkers
Examinator: Carlo Leget
15 juni 2016, te Utrecht
Universiteit voor Humanistiek

Inhoudsopgave

Voorwoord	4
1. Inleiding	5
1.1. Aanleiding	5
1.2. Probleemstelling	5
1.3. Vraagstelling	6
1.4. Doelstelling	6
2. Theoretisch kader	7
2.1. De kwestie verkend in de literatuur	7
2.1.1. Zelfredzaamheid en relationele autonomie	7
2.1.2. Betekenis	7
2.1.3. Praktijken	8
2.2. Sensitizing concepts	8
3. Methode	9
3.1. Onderzoeksbenadering	9
3.2. Onderzoeksmethode	9
3.3. Casusdefinitie en onderzoekseenheid	9
3.4. Dataverzameling	9
3.5. Data analyse	10
3.6. Fasering	10
3.7. Ethische overwegingen	10
4. Kwaliteitscriteria	11
4.1. Interne validiteit	11
4.2. Externe validiteit	11
5. Bevindingen	12
5.1. Bevindingen Aafke	12
5.1.1. Introductie Aafke	12
5.1.2. Trajectory Aafke	13
5.1.3. Thema's Aafke	14
5.1.3.1. Balans tussen afstand en nabijheid	14
5.1.3.2. Continuïteit en veiligheid	15
5.1.3.3. Belang van dagbesteding voor bestaan	15
5.1.3.4. Belang van creativiteit	16
5.1.3.5. Groeien	16
5.1.3.6. Autonomie	16
5.1.3.7. Het leven licht houden	17
5.2. Bevindingen Bernadette	17
5.2.1. Introductie Bernadette	17
5.2.2. Trajectory Bernadette	18
5.2.3. Thema's Bernadette	19
5.2.3.1. Aansluiten	19
5.2.3.2. Relatie met begeleider	19
5.2.3.3. Sociale contacten	19
5.2.3.4. Betekenis van werken	20
5.2.3.5. Groeien	20
5.2.3.6. Autonomie	21
5.2.3.7. Continuïteit en controle	21
5.2.3.8. Leven met een beperking	21
5.3. Bevindingen Carla	22

5.3.1. Introductie Carla	22
5.3.2. Trajectory Carla	23
5.3.3. Thema's Carla	24
5.3.3.1. Voor vol aangezien worden	24
5.3.3.2. Sterk willen zijn	24
5.3.3.3. Groeien	25
5.3.3.4. Betrokken zijn	25
5.3.3.5. Ondersteund worden	26
5.3.3.6. Sociale contacten	26
5.3.3.7. Kunst als levensvervulling	27
5.4. Integratie	27
5.4.1. Gebrek aan status quo door transitie Wmo bevordert gevoel van onveiligheid	27
5.4.2. Betekenis van een bijdrage leveren	28
5.4.3. Sociale contacten opdoen op dagbesteding	28
5.4.4. Behoefte aan begeleiding	28
6. Zorgethische reflectie	29
6.1. Betekenis	29
6.2. Relationele autonomie en zelfredzaamheid	30
6.3. Erkenning	30
7. Discussie	32
8. Conclusies en aanbevelingen	34
8.1. Conclusies	34
8.2. Aanbevelingen	34
9. Kwaliteit van onderzoek	36
9.1. Kwaliteitsmaatregelen: vooraf gepland	36
9.2. Kwaliteit van uitgevoerd onderzoek	36
Literatuur	37
Bijlagen	40
Bijlage 1: open coderingen respondent 1	40
Bijlage 2: open coderingen respondent 2	50
Bijlage 3: open coderingen respondent 3	58
Bijlage 4: codeboom respondent 1	67
Bijlage 5: codeboom respondent 2	72
Bijlage 6: codeboom respondent 3	78
Bijlage 7: overzicht thema's respondenten	86
Bijlage 8: logboek onderzoeker	89

Voorwoord

Voor u ligt het onderzoek naar praktijken van dagbesteding en de betekenis van deze praktijken voor kwetsbare Rotterdammers die Wmo-zorg ontvangen. Voor dit onderzoek zijn drie respondenten geobserveerd en geïnterviewd, gebruik makend van de onderzoeksmethode shadowing. Het kentheoretisch kader van dit onderzoek is de practice theory en als onderzoeksbenadering is de kritische etnografie gebruikt. Als onderzoeksmethode is trajectory mapping in combinatie met shadowing gekozen.

In de inleiding wordt de aanleiding en de probleemstelling van het onderzoek beschreven. Ook vindt u hier de hoofdvraag, deelvragen en doelstelling.

Hoofdstuk 2 bestaat uit het theoretisch kader, waar dieper ingegaan wordt op de kernconcepten van de probleemstelling en de sensitizing concepts worden geïntroduceerd.

Hoofdstuk 3 is het methodehoofdstuk, waar het kentheoretisch kader, de onderzoeksbenadering, de onderzoeksmethoden en de manier van dataverzameling worden beschreven.

In hoofdstuk 4 worden de kwaliteitscriteria beschreven, welke de interne- en externe validiteit van dit onderzoek waarborgen.

Hoofdstuk 5 is het bevindingenhoofdstuk. Hier worden per respondent zowel de trajectory als de gevonden thema's gepresenteerd. Hoofdstuk 5 eindigt met een integratieparagraaf welke de synthese vormt van de drie respondenten.

In hoofdstuk 6 wordt zorgethisch gereflecteerd op de bevindingen, gepresenteerd in hoofdstuk 5.

In hoofdstuk 7 worden een aantal discussiepunten te berde gebracht, naar aanleiding van de zorgethische reflectie op de bevindingen.

Hoofdstuk 8 bestaat uit de conclusies, gebaseerd op het beantwoorden van de deelvragen en hoofdvraag. Ook worden enkele aanbevelingen gedaan, zowel op beleidsniveau als op instellingsniveau.

In hoofdstuk 9 wordt gereflecteerd op de kwaliteitscriteria, geïntroduceerd in hoofdstuk 4.

Dan volgen enkele bijlagen die het onderzoeksproces inzichtelijk maken voor de lezer. Uit iedere onderzoeksfase is een verzameling relevante coderingen opgenomen. Ook is in de bijlagen een deel van het logboek van de onderzoeker, bijgehouden tijdens het onderzoeksproces, opgenomen.

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Dit onderzoek wordt uitgevoerd ten behoeve van de masterthesis, onderdeel van de Master Zorgethiek en Beleid aan de Universiteit voor Humanistiek. Vanuit de gemeente Rotterdam hebben Hoekstra en Reelick (2012) onderzoek gedaan naar de ontwikkeling van zelfredzaamheid en participatie van kwetsbare Rotterdamse burgers in de context van het beleid van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Dit zorgethische onderzoek is hier een vervolg op en kijkt specifiek naar de praktijken van dagbesteding van kwetsbare Rotterdammers in de context van de Wmo.

1.2. Probleemstelling

Op 1 januari 2007 is de Wmo in werking getreden en sinds 1 januari 2015 is hij volledig van kracht. Het doel van de Wmo is maatschappelijke participatie, zelfredzaamheid, actief burgerschap en sociale samenhang bevorderen, ook voor chronisch beperkte mensen (Houten, van, Tuynman, Gilsing, 2008, p. 7). Voorzieningen die vroeger onder de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ), en daarmee onder de centrale overheid, vielen, vallen nu onder de Wmo. Bezuinigingen zijn een grote reden voor deze transitie. Waar in de AWBZ individuele rechten goed geworteld waren, heeft de Wmo een zwakker wettelijk kader waarin er geen rechten op diensten zijn, maar alleen een bepaald geldbedrag welke verdeeld kan worden onder hen die dat nodig hebben (Tonkens, 2011). De AWBZ verwijst naar individuele wettelijke rechten, de Wmo naar prestatievelden. Gemeenten zijn de uitvoerders van Wmo. De doelgroepen die gebruik maken van de Wmo zijn vooral mensen met lichamelijke beperkingen en chronisch psychische problemen (VNG, 2006).

Gemeenten zetten in op het versterken van eigen kracht door stimulatie van informele zorgnetwerken. Hier zijn goed toegankelijke voorzieningen voor nodig, waaronder dagbesteding. De Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG, 2011) geeft aan dat dagbesteding dicht bij de cliënt georganiseerd moet worden, op lokaal niveau (CIZ, 2011a). Sinds de dagbesteding onder de Wmo is komen te vallen zijn veel mensen actief overgeplaatst naar een dagbesteding dicht bij huis.

De gemeente Rotterdam wil mensen in staat stellen 'het maximale uit zichzelf te halen'. Maar 'in ruil daarvoor verwachten wij dat u alles op alles zet om uw beperkingen te overwinnen en mee te doen in de samenleving' (Rotterdam, 2011, p.7, Tonkens, 2013). In de gemeente Rotterdam ligt de focus dus op het bijdragen aan grotere zelfredzaamheid en het opzetten van een sterke civil society (Wmo Rotterdam, 2014, p. 11). Inzet van voorzieningen of hulp op indicatie wordt nog steeds gegeven, maar er wordt eerst gekeken naar wat er in de persoonlijke leefwereld mogelijk is. 'De gemeente Rotterdam garandeert een sociale infrastructuur met voor iedereen toegankelijke voorzieningen' (Gemeente Rotterdam, 2010, p. 3).

Zelfredzaamheid als uitgangspunt lijkt mooi, maar zonder de noodzakelijke investeringen leiden de hervormingen tot ingrijpende verschraling van het dagelijks bestaan van langdurig zorgbehoevenden. Het leven van langdurig zorgbehoevenden zal kariger en eenzamer worden wanneer dagbestedingsprogramma's zijn afgeschaft of wanneer mensen niet meer de middelen hebben om eraan deel te nemen (Tonkens, 2011).

Mensen die gebruik willen maken van Wmo-dagbesteding kunnen dit aanvragen via het wijkteam. Er worden drie soorten dagbesteding onderscheiden:

1. Dagbesteding sociaal: onder de mensen leren komen, vaardigheden behouden en stabiliseren.
2. Dagbesteding gedeeltelijk arbeidsmatig: aanleren van sociale- en werknemersvaardigheden en omgangsvormen. Er is geen werkdruk en er zijn geen productieafspraken.
3. Dagbesteding arbeidsmatig: werken voor een vast aantal dagdelen met productieafspraken. Het verschil met een beschutte werkplek is dat er geen individueel arbeidscontract is (Gemeente Rotterdam, 2010, p. 7).

Er is veel onderzoek gedaan naar de implicaties van het Wmo-beleid voor kwetsbare mensen in de samenleving ten aanzien van dagbesteding (Brabander, 2014; Helsloot, Padje, van 't, 2010; Hendriks, Frederiks, Verkerk, 2008; Witteveen, 2015, Pardijs, 2012, Numansen, Bouwsma, 2014).

Echter, er is nog weinig onderzoek gedaan waarin het perspectief van mensen die dagbesteding ontvangen binnen het Wmo-kader centraal wordt gesteld. De zorgethiek heeft aandacht voor dit

perspectief. Zorgethiek is een probleemgestuurd ethisch perspectief, op zoek naar het moreel goede binnen een particuliere (zorg)situatie (Notitie van de Utrechtse Zorgethiek, 2015; Held, 2006, p.11).

Gilligan (1982), Held (2006) en Walker (2007) beschrijven dat niet door abstract te redeneren, maar door naar de (zorg)praktijk in het geheel te kijken, het moreel goede binnen die praktijk kan worden ontdekt. Gekeken naar het expressief-collaboratieve model van Walker (2007) wordt duidelijk dat in de praktijk blijkt wat voor mensen van waarde is. Een praktijk wordt hier gedefinieerd als een alledaagse routine: hoe mensen zich bewegen in alledaagse situaties, in dit geval van dagbesteding.

Noddings (1986) hamert op het insidersperspectief. Uitgangspunt hierbij is de situatie vanuit het perspectief van de zorgontvanger in zijn of haar concrete situatie (Noddings, 1986, p.25).

Binnen de zorgethiek is er onderzoek gedaan naar participatie, dagbesteding en rehabilitatie voor mensen met een beperking (Cardol, Jong de, Ward, 2009; Cott, 2004; Hammel, 2008). Deze onderzoeken gaan voornamelijk over het creëren van een cliënt-gecentreerde dagbesteding met ruimte voor interdependentie en het perspectief van mensen die dagbesteding ontvangen. Bovenstaande zorgethische onderzoeken zijn internationaal en richten zich daarom niet op de specifieke Nederlandse context. Dit onderzoek richt zich op de transitie van dagbesteding van de AWBZ naar de Wmo en de betekenis die kwetsbare Rotterdammers hechten aan dagbesteding binnen dit nieuwe Wmo-kader.

1.3. Vraagstelling

Welke praktijken van dagbesteding van kwetsbare Rotterdammers die Wmo-zorg ontvangen, worden zichtbaar, welke betekenis hechten zij aan deze praktijken en wat kan dit betekenen voor goede zorg? Onder praktijken worden hier de alledaagse routines van mensen verstaan. In het theoretisch kader wordt hier dieper op ingegaan.

Deelvragen

1. Welke praktijken van dagbesteding van kwetsbare Rotterdammers worden zichtbaar in de context van het gevoerde Wmo-beleid?
2. Welke betekenis hechten kwetsbare Rotterdammers aan deze praktijken van dagbesteding?
3. Wat zeggen de praktijken en de betekenissen van dagbesteding van kwetsbare Rotterdammers over goede zorg?

1.4. Doelstelling

Het interne doel van deze studie is het beschrijven en interpreteren van de praktijken die zichtbaar worden in het dagelijks leven van kwetsbare Rotterdammers die Wmo-zorg ontvangen, met betrekking tot hun dagbesteding, en wat dit kan betekenen voor goede zorg.

Het externe doel is bijdragen aan de kennis over de betekenis van de transitie van extramurale begeleiding van de AWBZ naar de Wmo, voor mensen die Wmo-zorg ontvangen, binnen het zorgethische kennisgebied.

2. Theoretisch kader

2.1. De kwestie verkend in de literatuur

2.1.1. Zelfredzaamheid of relationele autonomie

Zelfredzaamheid is een beleidsterm waar de Westerse invulling van het begrip autonomie aan ten grondslag ligt. Een autonoom individu is volgens deze invulling onafhankelijk en atomisch. Zelfredzaamheid staat centraal in de Wmo. ‘Niet de beperkingen, maar de mogelijkheden staan voorop. Ondersteuning wordt alleen geboden als de eigen kracht tekort schiet en is dan gericht op het versterken van de eigen mogelijkheden.’ (Transitiebureau, Z.D., 2.1). Zelfredzaamheid wordt hier gezien als het niet in hoeven schakelen van professionele hulp. Er wordt ingestoken op het versterken van eigen kracht, met als belangrijk aspect het stimuleren van informele zorgnetwerken.

Het regelen van het eigen leven en zorgarrangementen vraagt om veel zelfmanagement van de zogenaamd zelfredzame burger. Mensen met een mentale of psychische handicap hebben deze competenties van zelfmanagement vaak niet (Tonkens, 2011).

Tronto (2013) beschrijft hoe zorgethiek het begrip zelfredzaamheid problematiseert. De meeste democratische politieke theorieën gaan uit van het bestaan van autonome actoren als startpunt voor de democratie. In deze visie lijkt menselijke afhankelijkheid een gebrekkige conditie of probleem. De zorgethiek ziet individuen als zijnde in relaties. Zelfredzaamheid als aanname laat de menselijke realiteit van variërende autonomie en afhankelijkheid door een leven heen buiten beschouwing (Tronto, 2013).

Held (2006) geeft aan dat de idee van het ‘onafhankelijke, autonome individu’ geen oog heeft voor de afhankelijkheid die een mens kenmerkt. Dat de samenleving bestaat uit autonome individuen is een onjuiste voorstelling (Held, 2009, p. 14). Dit betekent niet dat een autonoom individu niet kan bestaan, maar dat er een bredere definitie van autonomie nodig is. Sociale relaties zijn een voorwaarde voor het ontwikkelen van echte, autonome vaardigheden. Fishbane (2002) redeneert dat er geen scheiding is tussen het autonome zelf en het relationele zelf. Dit zijn twee noodzakelijke kanten van het mensenleven.

Het concept relationele autonomie van Fishbane gaat uit van een autonoom individu die relationele verantwoordelijkheid neemt, zich bewust is van interpersoonlijke beïnvloeding en geraakt wordt door anderen. Volgens ten Have et. al. (2009) is het feit dat wij als autonome mensen kunnen functioneren, mede afhankelijk van het handelen van anderen.

2.1.2. Betekenis

Betekenis is een belangrijk begrip binnen de geesteswetenschappen en daarmee binnen de zorgethiek. Volgens de klassieke onderscheiding van Wilhelm Dilthey draait het in de natuurwetenschappen om verklaren. Er wordt gezocht naar een verklaring, oorzaak en gevolg. In de geesteswetenschappen gaat het om verstaan. Verstaan is het begrijpen van verschillende betekenissen. Omdat de zorgsector in Nederland uitgaat van een natuurwetenschappelijke manier van kijken wordt de betekenis weggedrukt door de verklaring (Leget, 2013). Leget (2013) heeft het begrip betekenis doordacht en spreekt over het buiten beeld raken van betekenis van zorg. Zorg is allereerst het aangaan van een betekenisvolle verbinding. Leget (2013) onderscheidt verschillende betekenislagen: de feitelijke-, de beleving-, de contextuele- en de existentiële laag (Leget, 2013, p. 18-20). De eerste is de feitelijke betekenislaag, die ook beschouwd en naverteld kan worden vanuit het buitenperspectief. De tweede betekenislaag is die van de beleving. Hier gaat het om de mate waarop een gebeurtenis het gevoelsleven van iemand raakt, begrepen vanuit het binnenperspectief. In combinatie met de derde betekenislaag, die van de context en (auto)biografie, wordt de beleving van de gebeurtenis verdiept. De vierde betekenislaag is die van de existentie. De existentiële betekenislaag is de belangrijkste, omdat dit de diepste laag is waarop iemand begrepen en gezien kan worden. ‘met het uitwisselen van existentiële betekenis komen we tot de kern van wat het betekent om mens te zijn’ (Leget, 2013, p. 22).

Er is altijd meer betekenis dan aan de oppervlakte verschijnt. Leget (2013) beschrijft hoe pijnlijk het is wanneer betekenissen verschillend worden waargenomen. Het handelen in de zorg is ingebed in een

wereld van betekenissen. Sommige betekenissen drukken andere betekenissen weg. Dat roept de fundamentele vraag op welke betekenissen noodzakelijk, en welke betekenissen minder van belang zijn voor goede zorg. Professionele distantie in zorgopleidingen en –organisaties staat diepere betekenislagen in de weg, waardoor kwetsbare mensen in de steek gelaten worden als het aankomt op de existentiële- en de contextuele laag.

2.1.3. Praktijken

Praktijken zijn het startpunt van ieder zorgethisch onderzoek. Tronto (2004) definieert zorg als praktijk en houding. Zorg is een praktijk, omdat zorg wordt opgevat als menselijk handelen in de context van andere handelingen. De definiëring van zorg als neiging naar het goede of als sentiment wordt hiermee afgewezen. Ook laat zorg als praktijk de brede betekenis van zorgactiviteiten zien, welke verweven zijn met vrijwel alle aspecten van het leven. Vorstenborch (Klaver et al, 2013) laat zien dat de idee van zorg als praktijk een aantal elementen inbrengt die van belang zijn bij het begrijpen van zorg. Dit zijn criteria van goede zorg, deugden van zorggevers en het verdelen van verantwoordelijkheden en waarden (Vorstenbosch in Klaver et al, 2013).

Wittgenstein heeft een perspectief op praktijken geformuleerd welke parallellen biedt met de zorgethische visie. Volgens hem zijn praktijken een gegeven in het menselijk leven. Hij noemt ze ‘de gewone manieren van handelen die de karakteristieken van onze levensvormen uitdrukken’ (Wittgenstein, 1976). Het parallel met de zorgethiek is hier de contextualiteit en de gesitueerdheid van praktijken. Praktijken drukken zich zowel van dag tot dag uit als op de lange termijn. Ze zijn iets waar men zich aan conformeert, net als tradities en gewoontes. Elke praktijk heeft regels. Dit maakt het van belang om onderzoek in deze praktijken te doen, alleen dan kan naar boven gehaald worden hoe praktijken uitgedragen worden. Praktijken vormen de grondslag voor sociabiliteit, aangezien zij een centrale rol spelen in manieren van menselijke communicatie. Wat er zich tussen mensen afspeelt is alleen te zien in praktijken.

Dit onderzoek maakt gebruik van de ‘practice theory’ als kentheoretisch kader. Practice theory is een familie van benaderingen welke uitgaat van de idee dat sociale fenomenen plaatsvinden binnen praktijken en tegelijkertijd aspecten of componenten van het veld van praktijken zijn (Schatzki, 2001, p.2). Een verdieping van de ‘practice theory’ volgt in hoofdstuk 3.

2.2 Sensitizing concepts

Leven met een beperking

Zelfredzaam zijn

Betekenis

Groeimogelijkheden

Zingeving

3. Methode

3.1. Onderzoeksbenadering

Zoals al benoemd in hoofdstuk 2 is de practice theory het kentheoretische kader van dit onderzoek. Als onderzoeksbenadering wordt de kritische etnografie gebruikt.

De wereld waarin we leven is relationeel en gemaakt door praktijken. Sociale structuren kunnen dus altijd veranderen. Het lichaam is hierin niet een instrument dat de eigenaar gebruikt om te kunnen handelen, maar de praktijk is de geroutineerde activiteit van het lichaam (Nicolini, 2014, p. 4). Er bestaat geen praktijk zonder lichamen en artefacten. Een voorbeeld is de praktijk van het zijn van een competente student, welke vanaf een jonge leeftijd wordt vastgelegd in het lichaam van het kind. Het kind conformeert zich aan de praktijk. Hiermee wordt een sociale orde vastgelegd in het lichaam van dat kind, welke zich manifesteert door bepaalde lichamelijke praktijken. Individuele uitvoering is onmisbaar, maar alleen verstaanbaar als deel van een doorgaande praktijk. Practice theory houdt zich bezig met het begrijpen van sociale fenomenen zonder de alledaagse aard van het leven uit het oog te verliezen. Deze komt tot uitdrukking in de doings and sayings van mensen.

Etnografie onderzoekt de geleefde ervaringen van een bepaalde groep mensen in hun natuurlijke setting om een cultureel fenomeen te beschrijven en bij te dragen aan de doorgaande ontwikkeling van toepasbare theorie. Kritische etnografie voegt hier een doel aan toe: een stem geven aan gemarginaliseerde groepen (Rose, 2015). Binnen deze etnografische onderzoeksbenadering wordt gebruik gemaakt van de participatieve observatiemethode shadowing.

3.2. Onderzoeksmethode

Als onderzoeksmethode is trajectory mapping gekozen, in combinatie met shadowing.

Een trajectory is een levensvatbare weg, ruimtelijk, contextueel en tijdsgewijs, die mensen volgen of zouden kunnen volgen om hun leven goed te leven (Visse, Z.D.). Het inzichtelijk maken van deze trajectories begint bij de alledaagse routines van de participanten. Door de trajectories in het vizier te brengen krijgen hun eigenaren, in dit geval de kwetsbare Rotterdammers die geobserveerd worden, een stem. Wat is voor hen goede zorg en hoe bewegen zij zich in alledaagse situaties van dagbesteding?

Trajectories worden in kaart gebracht door een selectie van participanten te volgen tijdens een reguliere dag. De methode die hiervoor gebruikt wordt is shadowing in combinatie met informele gesprekken. Een centraal aspect is de focus op wat geuit wordt door het lichaam. Zowel gearticuleerde taal als niet-gearticuleerde taal wordt als betekenisvol gezien (Meide, 2014). De beschrijvingen van de geschaduwde, de participatie van de onderzoeker in de situatie, de observatie van lichaamstaal en de informele gesprekken geven een completer beeld van de doings and sayings van de participant. Shadowing voegt vooral veel toe bij kwetsbare mensen die moeite hebben met het articuleren van hun ervaringen (Meide, 2014, p. 36). De enige manier om echt te weten wat een ander mens ervaart, is het zelf zo direct mogelijk te ervaren (Patton, 2006, p. 106).

3.3. Casusdefinitie en onderzoekseenheid

Voor het onderzoek van Hoekstra en Reelick (2012), waarvan dit onderzoek een vervolg is, is gebruik gemaakt van 17 narratieve interviews met respondenten met een psychische beperking. Contact met deze respondenten is gezocht via de instelling Pameijer en een aantal respondenten heeft zich zelf aangemeld. De groep bestond uit 11 mannen en 6 vrouwen. Uit deze groep zijn drie respondenten geselecteerd met de criteria dat zij Wmo-zorg ontvangen en een dagbesteding hebben. Gender en leeftijd zijn niet als criteria meegenomen in de selectie.

3.4. Dataverzameling

Als voorbereiding op de dataverzameling worden de gegevens die beschikbaar zijn uit eerdere diepte-interviews, die volgens de narratieve methode gevoerd zijn met de participanten van dit onderzoek, gebruikt. Aan de hand hiervan wordt een observatieprotocol ontwikkeld. Binnen dit

onderzoek wordt met data gewerkt, verkregen door de methode shadowing en informele gesprekken. De opgedane informatie wordt opgetekend in veldnotities tijdens het observatieproces en de informele gesprekken worden opgenomen.

3.5. Data analyse

Open coderen:

Tijdens het open coderen worden de drie respectievelijke trajectories van de respondenten gereconstrueerd. Deze worden uitgewerkt in flowdiagrammen. De observaties worden getranscribeerd en onderworpen aan close reading (Visse, 2012), waarbij opvallende thema's worden genoteerd. De thema's worden geclusterd en de data wordt opnieuw bekeken om mogelijke nieuwe thema's te ontdekken (Boeije, 2005).

Axiaal coderen:

Tijdens het axiaal coderen worden de thema's van de construeerde paden verzameld en overkoepelende thema's worden geïdentificeerd. De data wordt opnieuw bekeken ter controle van de gegenereerde thema's (Boeije, 2005).

Selectief coderen:

Tijdens het selectief coderen worden de overkoepelende thema's in relatie tot elkaar bekeken en worden er koppelingen gemaakt. Er wordt een tekst geschreven over de overkoepelende thema's en deze wordt teruggekoppeld naar de participanten, die de tekst controleren op juistheid (Boeije, 2005). Dit wordt wel een member check genoemd.

De analyse-fase is een iteratief proces, waarbij er net zo lang tussen de verschillende fases wordt bewogen totdat een punt van verzadiging is bereikt (Montgomery, Panagopoulou, Peeters & Schaufeli, 2008; Smith & Osborn, 2007). Het is een constituerend proces (Nicolini, 2014).

3.6. Fasering

<i>Week 9</i>	<i>Onderzoeksvorstel</i>	<i>Inleveren</i>
<i>Week 10</i>	<i>Onderzoeksvorstel aanpassen</i>	<i>Inleveren</i>
<i>Week 11+12</i>	<i>Voorbereiden op dataverzameling</i>	<i>Voorbereidingen op observatiedagen treffen</i>
<i>Week 13, 14+15</i>	<i>Dataverzameling</i>	<i>Shadowing</i>
<i>Week 16</i>	-	-
<i>Week 17</i>	<i>Data-analyse</i>	<i>Open coderen</i>
<i>Week 18</i>	<i>Data-analyse</i>	<i>Axiaal coderen</i>
<i>Week 19</i>	<i>Data-analyse/rapportage</i>	<i>Selectief coderen/schrijven bevindingen</i>
<i>Week 20</i>	<i>Rapportage</i>	<i>Schrijven discussie</i>
<i>Week 21+22</i>	<i>Rapportage</i>	<i>Schrijven conclusie</i>
<i>Week 22</i>	<i>Definitieve versie af</i>	<i>Inleveren 1 juni</i>

3.7 Ethische overwegingen

Er wordt binnen dit onderzoek gebruik gemaakt van de persoonlijke ervaringen van de participanten met informed consent: de participant en eventueel zijn of haar verzorger(s) geeft toestemming voor het gebruik van de verkregen data ten behoeve van dit onderzoek.

De onderzoeker observeert bij verschillende dagbestedingsplaatsen. Deze zullen vooraf om toestemming gevraagd worden voor het uitvoeren van observaties op de betreffende dagbesteding. Alle data zal geanonimiseerd worden.

4. Kwaliteitscriteria

De essentiële kwaliteitscriteria voor dit onderzoek zijn geldigheid en betrouwbaarheid, gewaarborgd door interne- en externe validiteit.

4.1. Interne validiteit

Interne validiteit is de waarheidswaarde van het onderzoek en wordt gewaarborgd door het geven van een thick description, close reading en een membercheck. Daarnaast treedt de begeleider van dit onderzoek op als externe audit (Visse, 2012). De onderzoeker is het belangrijkste instrument. Zij neemt de interviews af en interpreteert de resultaten. Intersubjectiviteit van de onderzoeker is daarom een nadeel van deze onderzoeksmethode (Baarda et al. 2005). Om zo objectief mogelijk te werk te gaan wordt er tijdens het onderzoek een logboek bijgehouden waarin keuzen, vooroordelen en ervaringen worden beschreven. Verder wordt na iedere relevante observatie een memo geschreven en worden de observaties direct uitgewerkt om te voorkomen dat interpretaties verloren gaan. Er zijn audio opnames gemaakt van de informele gesprekken. Om de schriftelijke kwaliteit tijdens het rapportageproces te waarborgen zal er gebruik gemaakt worden van de ‘32-item checklist’ van Tong, Sainbury en Graig (2007).

4.2. Externe validiteit

De externe validiteit is de overdraagbaarheid en de generaliseerbaarheid van het onderzoek. De generaliseerbaarheid is in dit onderzoek relatief klein, omdat de uitkomsten specifiek van toepassing zijn op de gemeente Rotterdam. De methode van naturalistische generaliseerbaarheid van Smaling (2009) wordt gebruikt. In deze methode is de lezer van het onderzoeksrapport degene die uitmaakt welke aspecten van het rapport relevant zijn voor zijn situatie. De validatie van deze vorm van generaliseerbaarheid zijn de volgende:

1. Het rapport sluit aan bij wat de lezers al weten over de onderzoekssituatie
2. De ruwe gegevens van het onderzoek worden gepresenteerd en er wordt uitleg gegeven over de gebruikte onderzoeksmethode (Smaling, 2009)

5. Bevindingen

In dit hoofdstuk worden de bevindingen van het coderingsproces beschreven. Eerst wordt per respondent en haar dagbesteding een korte introductie gegeven. Dan worden de trajectories gepresenteerd in de vorm van flowdiagrammen die zowel de dagelijkse routines als de betekenisvolle situaties in deze routines tonen. De trajectories en gevonden thema's worden per respondent beschreven. In de laatste paragraaf wordt gekeken naar de overeenkomsten en verschillen tussen de thema's van de verschillende respondenten.

5.1. Bevindingen Aafke¹

5.1.1. Introductie Aafke

Aafke is een vrouw van 56 jaar met een psychische beperking. Zij heeft last van een psychotische stoornis. Aafke moest, vanwege de transitie van de AWBZ naar de Wmo, na zesendertig jaar begeleid gewoon te hebben, zelfstandig gaan wonen. Ook de begeleiding die zij ontving is teruggeschroefd. Het zelfstandig wonen gaat goed. Echter, op basis van dit goede functioneren staat er nu een herindicatie voor de dagbesteding voor de deur. Aafke is 5 dagen per week op haar dagbestedingsplek aanwezig, een dagbesteding die zich richt op het sociale. Er worden activiteiten aangeboden en bezoekers krijgen de kans met elkaar in contact te komen. Aafkes kennissenkring bestaat uit medebezoekers en begeleiding. Ook heeft Aafke een relatie met een man die zij heeft leren kennen via de dagbesteding. Aafke deed voorheen vrijwilligerswerk, maar is hiermee gestopt door de druk die zij voelde. Zij heeft geen activiteiten naast de dagbesteding

¹ Naam van respondent is gefingeerd.

5.1.2. Trajectory Aafke

08.45: Aafke vertrekt lopend van huis. Tijdens het lopen komt Aafke buurtbewoners tegen die zij kent. Zij vindt het leuk om hen te groeten.

09.20: Aafke komt aan op haar dagbesteding. Zij begroet de mensen achter de balie en neemt een kopje koffie bij de bar. Het eerste kopje is gratis.

09.30-11.30: Vrije inloop: hier wordt koffie gedronken en spelletjes gespeeld.

Tijdens de vrije inloop komen de volgende thema's naar voren:

1. **Balans tussen afstand en nabijheid** *(figuur 1)
2. **Het leven licht houden** *(figuur 2)
3. **Continuïteit en veiligheid** *(figuur 2)

11.30: Lunch, bereid door begeleiding en bezoekers. Aafke eet binnen, later dan de anderen. Hierna gaat ze op haar vaste plaats in de tuin zitten, met haar gezicht naar de medebezoekers.

12.50: Aafke vertrekt naar de creamiddag

13.00/16.00: Creamiddag bij het winkeltje

Tijdens de creamiddag komen de volgende thema's naar voren:

1. **Groeien** *(figuur 3)
2. **Belang van creativiteit** *(figuur 3)
3. **Balans tussen afstand en nabijheid** *(figuur 4)

16.00: Aafke gaat terug naar het Spoor voor een kopje koffie.

17.00: Aafke loopt naar huis.

MB: 'dan kunnen we toch kijken, als de grote reus uitkomt, kunnen we toch kijken?'

A: 'wat ik ook mooi vind in de bioscoop, om naar een natuurfilm te kijken in de bioscoop, dat heb je ook wel is. In de bioscoop.'

MB: 'ja, dat kunnen we opzoeken hoor.'

A: 'en dan zo 'n heel scherm, dat is zo mooi.'

Figuur 1: Balans tussen afstand en nabijheid

A: dit is al de tweede. Wie de meeste streepjes heb heeft gewonnen he?

Be: dat is altijd.

A: zo he, hallo, ga je lekker? Is dat nummer drie al?

J: nee, het is één kruisje.

A: we gaan eraan! Kans. Beter dan een streepje toch? Ik mag alleen een streepje zetten.

Figuur 2: Het leven licht houden
Continuïteit en veiligheid

J: 'lukt het niet?'

A: 'jawel, maar sommige stukjes zijn niet echt eh...'

J: 'oh, ik vond het wel mooi.'

A: 'maar voor de eerste keer. Eerste keer is altijd lastiger om het zo mooi te krijgen als op het plaatje.'

Figuur 3: Groeien
Belang van creativiteit

A: 'er wordt veel gekletst en niemand weet waar hij het over heeft, ze houden niet op. Dan ga ik maar even een peuk roken. Ben ik even weg uit het kippenhok.'

Figuur 4: Belang van afstand en nabijheid

5.1.3. Thema's Aafke

5.1.3.1. Balans tussen afstand en nabijheid

Aafke laat zien dat zij in sociaal contact constant op zoek is naar de balans tussen afstand en nabijheid. Sociale contacten zijn belangrijk voor haar, maar waar zij zich in contact met begeleiding op haar gemak voelt, wordt het contact met medebezoekers ervaren als spannend. Aafke (A) is voorzichtig in het benaderen van medebezoekers (MB). Zij houdt zich relatief afzijdig van de groep, maar observeert het proces voortdurend. Als Aafke wordt betrokken door de groep ontdooit ze en deelt haar interesses. Hierin laat zij zien graag bij de groep te willen horen.

MB: 'dan kunnen we toch kijken, als de grote reus uitkomt, kunnen we toch kijken?'

A: 'wat ik ook mooi vind in de bioscoop, om naar een natuurfilm te kijken in de bioscoop, dat heb je ook wel is. In de bioscoop.'

MB: 'ja, dat kunnen we opzoeken hoor.'

A: 'en dan zo'n heel scherm, dat is zo mooi.'

Echter, Aafke behoudt haar afstand tot anderen. In haar relatie zoekt ze meer nabijheid. Aafke en haar vriend (V) plagen elkaar affectief, maar Aafke neemt de relatie wel degelijk serieus.

A: dat ik om 5 uur ga spoken

V: oh, ik verstond koken.

A: spoken.

V: je weet nog niet eens hoe je water warm ken krijgen.

A: jij wel dan?

V: nee, ik ook niet.

A: 'zo zijn wij altijd bezig hoor.'

J: 'ja, geloof ik.'

A: 'maar hij kan ook heel serieus zijn.'

Aafke heeft behoefte aan rust, zij kan minder goed tegen drukke sociale situaties. Er is een duidelijk verschil te zien tussen het contact dat Aafke zoekt tijdens de inloop, waar het rustig is en zij op haar eigen tempo contact kan maken, en tijdens de creamiddag. Hier ligt het tempo hoger en bouwt Aafke letterlijk afstand tussen haar en anderen in.

A: 'er wordt veel gekletst en niemand weet waar hij het over heeft, ze houden niet op. Dan ga ik maar even een peuk roken. Ben ik even weg uit het kippenhok.'

En: A: 'bij het Spoor is het rustiger, dat vind ik soms fijner.'

Aafke vindt het lastig om haar grenzen aan te geven. Als zij in een gespannen situatie met een medebezoeker verkeert, is het moeilijk om directe uiting te geven aan die spanning. Hierin heeft Aafke behoefte aan begeleiding (Be). Dit is terug te zien in de volgende situatie.

A: ja, en breng de laatste steek samen met de eerste steek van de andere pijp.

MB: ja

A: dus dat heb ik gedaan

MB: ja.

A: nou, dan zijn we er toch?

MB: nou ja, jij.

A: ja, maar kijk...

Be: ik zou het even wegleggen. Je wordt er gek van.

MB: oh ja, ik ga net zo lang puzzelen tot ie klaar is, maar als het genoeg is, dan eh...

A: ik word helemaal zoef...

Be: kan je het beter even laten liggen en als je morgen kijkt is het weer anders.

5.1.3.2. Het leven licht houden

A: dit is al de tweede. Wie de meeste streepjes heb heeft gewonnen he?

Be: dat is altijd.

A: zo he, hallo, ga je lekker? Is dat nummer drie al?

J: nee, het is één kruisje.

A: we gaan eraan! Kans. Beter dan een streepje toch? Ik mag alleen een streepje zetten.

Aafke maakt veel gebruik van humor, zo ook tijdens het bovenstaande potje yathzee. Ze zet humor in om de sfeer licht te houden. Ook gebruikt ze humor om kritiek te verpakken of haar onvrede te uiten. Maar Aafke gebruikt humor voornamelijk om connectie met anderen te maken. Dit op een luchtige manier aanvangen is Aafkes manier om het leven licht te houden, een lichtheid waar zij behoefte aan heeft.

A: 'ja, het hoeft niet altijd eh... serieus enne... het leven is al serieus genoeg. Toch?'

5.1.3.3. Continuïteit en veiligheid

Aafke heeft behoefte aan veiligheid. Deze veiligheid krijgt zij door de nabijheid en het ingrijpen van begeleiding. Ze vraagt om bevestiging van de keuzes die ze maakt.

Be: 'oh ja, die zijn te klein, dan moet je de roze doen.'

A: 'en ik heb geen grotere. Deze.'

Be: 'dan moet je deze doen.'

A: 'hier, die zijn ook kleiner, zie je? En...'

Be: 'ja, wit is ook leuk.'

A: 'er kan er nog wel eentje bij.'

Be: 'je moet zelf kiezen hoor, ik zeg ook maar wat.'

A: 'maar witte is ook wel leuk he?'

Be: 'wat moet je nou zonder je muze?'

Na haar verhuizing staat nu de herindicatie van dagbesteding voor de deur. In deze situatie heeft Aafke behoefte aan duidelijkheid.

A: 'ik moest weg. Enne... nu moest ik dit jaar weer, dan krijg je te horen of het weer verlengd wordt ja of nee. En als hij weer verlengd wordt waarschijnlijk voor een paar jaar, maar ja, als het niet verlengd wordt heb ik pech.'

A: 'dan sta ik er alleen voor. En de activiteiten is met indicatie dus dat gaat ook allemaal veranderen. Dus ja, dan heb je pech.'

En: A: 'en als ik geen indicatie heb, krijg ik ook geen begeleiding meer. Dus dat valt ook weg dan, dus dat wordt spannend.'

Aafke hecht waarde aan de dagbesteding en begeleiding. Ze vindt de herindicatie spannend en zegt er zonder dagbesteding en begeleiding 'alleen voor te staan'. Behoefte aan continuïteit van dagbesteding en begeleiding is een kernpunt in het leven van Aafke.

Verder komt de behoefte aan continuïteit naar voren in het belang dat Aafke hecht aan routine. Ze gaat gemiddeld vijf dagen in de week naar de dagbesteding en is daar meer dan thuis. Ook loopt Aafke dagelijks, door weer en wind, naar de dagbesteding.

A: 'ja, maar naar hier loop ik altijd, ook al plenst het, ik loop altijd.'

5.1.3.4. Groeien

In het creatieve wil Aafke graag groeien en gaat zij uitdagingen niet uit de weg. Aafke probeert nieuwe dingen uit en experimenteert bijvoorbeeld met nieuwe breipatronen. Aafke ziet zichzelf als iemand die niet snel opgeeft en is hier trots op.

A: 'nou, dat broekje dat ik nou aan het breien ben dat heb ik ook tienduizend keer uit moeten halen, voor dat goed was. Maar ik ben niet zo 'n typetje dat snel opgeeft.'

Aafke vindt het belangrijk om zichzelf te ontwikkelen. Ze wil niet falen, maar kan inzien dat leren een proces is en dat iets makkelijker wordt naarmate je het langer probeert. Het doorzetten, niet willen falen en zichzelf willen ontwikkelen hangen nauw met elkaar samen.

A: 'ja, maar de bovenkant is niet zo mooi als eh... als het moeten wezen.'

Be: 'het is handwerk, dat hoeft niet allemaal precies recht.'

A: 'ja, je weet hoe ik ben he, Pietje precies.'

Be: 'ja, dat weet ik.'

A: 'dat kan ik nog wel wegwerken, gewoon met een paar steekjes of zo. Kijk, want het moest minder he, en dan krijg je dit.'

Wel heeft Aafke af en toe begrenzing van buitenaf nodig, omdat ze zich anders mee laat voeren en haar grenzen zelf nog moeilijk ziet.

A: 'ja, maar als je er niet uitkomt, dan word je ook een beetje hyper.'

5.1.3.5. Belang van creativiteit

Creativiteit is een belangrijke drijfveer van Aafke. Voor het uiten van haar creativiteit maakt Aafke gebruik van de dagbesteding.

A: 'maandagmiddag heb ik tekenen, dinsdagochtend had ik naailes, maar die mevrouw is weg. Woensdagmiddag crea, donderdag blijf ik dan meestal thuis. Vrijdag tekenen en crea en zaterdags eh... ga ik ook wel eens naar de dagbesteding. En soms eet ik daar ook 's avonds. Dus dat is wel leuk.'

Op de creamiddag is Aafke geconcentreerd bezig met haar projecten en wordt zij begeleid door haar persoonlijk begeleider. Creamiddagen zijn op vaste momenten in de week. Aafke haalt plezier uit haar creatieve projecten. Het belang van creativiteit, de dagbesteding en continuïteit hangen met elkaar samen.

5.1.3.6. Belang van dagbesteding voor bestaan

Zoals in de vorige thema's al naar voren kwam is de dagbesteding voor Aafke van vitaal belang. Zij doet hier haar sociale contacten op en haalt er haar zekerheid en continuïteit uit. Verder houdt het haar gezond en bezig, zoals de volgende dialoog laat zien:

J: 'deed je vroeger dan meer alleen?'

A: 'ja, deed ik minder hoor, maar toen ik op mijn eigen ben gaan wonen, dan moet je wel wat doen, want anders duurt de dag gigantisch lang en je verveelt je rot. En dan ga je meer piekeren en weet je zeker dat het fout loopt. Maar als je wat om handen hebt gaat de tijd veel sneller.'

Sinds Aafke door de Wmo transitie op zichzelf is gaan wonen heeft zij meer behoefte aan dagbesteding. Dit werkt preventief tegen de psychische problemen die haar kunnen treffen.

5.1.3.7. Autonomie

Het is voor Aafke belangrijk dat zij haar eigen tempo kan bepalen. Zij wil haar leven in eigen hand houden en voelt zich goed als zij zelf kan bepalen wanneer ze wat doet.

A: 'ja, ik eet soms twee keer hier en de rest thuis. Dan kan je zelf bepalen hoe laat je wil eten en... soms begin ik pas om half 7 of zo. Kom je net thuis, heb je geen zin om gelijk te koken.'

Als er zich omstandigheden voordoen waardoor Aafke wordt belemmerd in haar autonomie, gaat ze niet bij de pakken neer zitten. Ze weigert om, in haar eigen woorden, op het schopstoeltje te zitten.

A: 'ik had het eerst ook, vervoer op maat, maar daar ben ik gauw vanaf gestapt. Ik dacht: ja, wacht effe, ik ga niet een half uur zitten wachten of drie kwartier, voordat ze een keer op komen dagen. Of ze komen helemaal niet dat gebeurt ook wel es.'

J: 'oh ja?'

A: 'dus ik denk, weet je wat, ik ga lekker lopen'.

5.2. Bevindingen Bernadette²

5.2.1. Introductie Bernadette

Bernadette is een vrouw van 23 jaar met een verstandelijke beperking en een progressieve spierziekte. Zij heeft op het speciaal onderwijs gezeten en is vanuit daar doorgestroomd naar een dagbestedingplek, gedeeltelijk arbeidsmatig. Op deze dagbesteding zaten ook haar oud klasgenoten en had Bernadette haar vriendenkring. Naar aanleiding van de transitie van de AWBZ naar de Wmo is Bernadette overgeplaatst naar een nieuwe dagbestedingsplek. Het criterium voor deze overplaatsing was dat de nieuwe dagbesteding dicht bij huis was, gebaseerd op het beleid dat dagbesteding zo dicht mogelijk bij huis georganiseerd moet worden. De nieuwe dagbesteding is wederom gedeeltelijk arbeidsmatig. De medebezoekers hebben allen een andere problematiek dan Bernadette en zijn gemiddeld 30 jaar ouder. Bernadette werkt in de kantine en helpt met huishoudelijke klusjes. Ook doet zij mee aan de creamiddag, waar zij andere activiteiten doet dan de medebezoekers.

² Naam van respondent is gefingeerd

5.2.2. Trajectory Bernadette

08.20-08.45: Bernadette wordt met het busje van vervoer op maat opgehaald. Het busje rijdt kriskras door de stad om medebezoekers van de dagbesteding op te halen. Het busje is niet altijd op tijd.

09.00-09.30: Bernadette komt aan op haar dagbesteding. De dagbesteding is gevestigd in een verzorgingstehuis. Er is inloop met koffie en thee. Bernadette zit naast de begeleider.

09.30-12.00: Bernadette doet vrijwilligerswerk in de kantine. Zij krijgt instructies van het kantinepersoneel en dekt de tafels. Bernadette heeft de leiding over het tafeldekken.

Tijdens de ochtendperiode komen de volgende thema's naar voren:

1. **Betekenis van werken** ^{*(figuur 1)}
2. **Relatie met begeleider** ^{*(figuur 2)}

12.00: Lunch, meegenomen van thuis. Bernadette eet samen met haar begeleider in de koffiekamer, de medebezoekers eten in de kantine. Bernadette doet dit niet, omdat het geld kost.

12.45- 14.30: Bernadette maakt een schilderij. Zij doet dit aan de linkertafel. De medebezoekers zitten aan de rechterszijde en spelen rummikub.

14.30: Bernadette en de medebezoekers worden opgehaald door het busje van vervoer op maat.

Tijdens de middagperiode komen de volgende thema's naar voren:

1. **Aansluiten** ^{*(figuur 3)}
2. **Sociale contacten** ^{*(figuur 3)}
3. **Continuïteit en controle** ^{*(figuur 4)}

B: 'ja, goed zo. Hebben we alles? Ik moet het altijd even nachecken. Of alles er is.'

Figuur 1: Betekenis van werken

B: 'het is een grote eer dat begeleider deze sleutel aan mij geeft.'

J: 'ja, dat is wel bijzonder.'

B: 'want vroeger deden we het samen (de was wegbrengen), maar nu mag ik het alleen doen. Het is bijzonder dat hij mij deze sleutel toevertrouwt.'

Figuur 2: Relatie met begeleider

B: 'want deze mensen zijn allemaal... oudjes.'

J: 'ouder in ieder geval' (lacht).

B: 'sorry, maar ik zou het toch wel fijner vinden als er mensen zijn die toch... die mijn leeftijd zijn.'

Figuur 3: Aansluiten
Sociale contacten

B: 'als je twee mensen op dezelfde klus zet, logisch dat het snel klaar is.'

J: 'dit doe je normaal alleen?'

B: 'nou meestal met begeleiding.'

MB: 'de andere kast moet ook.'

*B: 'dat hoeft normaal nooit. Ehm...'
(Bernadette gaat op een stoel zitten).*

Figuur 4: Continuïteit en controle

5.2.3. Thema's Bernadette

5.2.3.1. Betekenis van werken

Bernadette haalt betekenis uit het werk en de activiteiten die zij verricht op de dagbesteding. Zo werkt zij 2 dagen per week bij de kantine en is zij hier verantwoordelijk voor.

B: 'ja, goed zo. Hebben we alles? Ik moet het altijd even nachecken. Of alles er is.'

Ook creatieve activiteiten neemt Bernadette serieus. Zij wil haar werk graag goed doen.

B: 'ja, ik gebruik een heel klein druppeltje van deze. Zo is het goed, zo'n klein beetje voor het litteken.'

J: 'oh, dat is perfect.'

B: 'zal ik daar gaan zitten anders? (...) Als ik daar ga zitten, of daar ga zitten kan mijn schilderij even hier gaan drogen en dan verziek ik 'm niet. Dat wil ik niet hebben.'

Bernadette wil er voor haar medebezoekers graag toe doen. Hierom probeert ze hen adviezen te geven, welke er vaak voor zorgen dat de relatie tussen Bernadette en medebezoekers onder spanning komt te staan. Bernadette probeert haar medebezoekers echter uit goede bedoelingen te helpen

B: 'MB, mag ik daar even op ingaan?!'

(Medebezoeker vervolgt zijn verhaal, gaat niet op Bernadette in).

B: ik moet wel op MB ingaan, want een machine is niet hetzelfde als een persoon. (...) Maar als je ineens weigert je pillen te slikken en dan gaat het niet goed, kan je lichaam daar heel slecht op reageren. Kijk, ik wil me er niet mee bemoeien, maar ik denk dat het niet goed is wat er met hem gaat gebeuren als hij stopt.'

5.2.3.2. Relatie met begeleider

Bernadette staat voornamelijk in contact met de begeleider van de dagbesteding. Zij is op hem gericht en vindt het vertrouwen dat hij haar schenkt belangrijk.

B: 'het is een grote eer dat Be deze sleutel aan mij geeft.'

J: 'ja, dat is wel bijzonder.'

B: 'want vroeger deden we het samen (de was wegbrengen), maar nu mag ik het alleen doen. Het is bijzonder dat hij mij deze sleutel toevertrouwt.'

Andersom is de begeleider ook veel met Bernadette bezig. Hij merkt het gebrek aan aansluiting van Bernadette op en probeert de dagelijkse gang van zaken makkelijker voor haar te maken.

En: Be: 'zij gaan een spelletje spelen. Wil jij hier tekenen en schilderen, of wil je in de rustruimte?'

B: 'kan wel hier. Het enige wat ik nodig heb is, nog even carbon en een voorbeeld. Schilderen ga ik daarna pas doen.'

Be: 'ja, ik help je mee om het carbon er goed op te plakken, het moet niet verschuiven.'

5.2.3.3. Aansluiten

Aansluiten bij anderen is een hoofdthema voor Bernadette. De verschillen tussen haar en medebezoekers zijn groot, waardoor zij aansluiting mist en zich anders voelt dan hen.

B: 'want zij gaan rummicubben met de rest en ik zit af en toe te lezen, tekening maken.'

J: 'want jij houdt niet van rummikub?'

B: 'ik houd niet van spelletjes. Ik bedoel, als ze een keer een ander spelletje zouden spelen dan zou ik het wel doen, maar alleen maar rummikubben... dat gaat een beetje vervelen altijd.'

J: 'en je kan niet vragen of ze een ander spelletje willen doen?'

B: 'ik denk dat ze dat niet kunnen. Ze hebben hier hersenproblemen. Zij hebben aangeboren hersenletsel. En ik heb wel aangeboren...'

In bovenstaand dialoog is het gevoel anders te zijn dan de rest duidelijk aanwezig. Bernadette geeft zelf aan behoefte te hebben aan leeftijdsgenoten om zich heen.

J: 'wat is voor jou belangrijk?'

B: 'dat er mensen zijn die ik... die ik toch wel een beetje ken en eigenlijk, in mijn geval, zou ik eigenlijk ook wel mensen willen die mijn leeftijd zijn.'

J: 'ja.'

B: 'want deze mensen zijn allemaal... oudjes.'

J: 'ouder in ieder geval' (lacht).

B: 'sorry, maar ik zou het toch wel fijner vinden als er mensen zijn die toch... die mijn leeftijd zijn.'

5.2.3.4. Sociale contacten

Bernadette hecht veel waarde aan haar sociale contacten. Ze heeft een goede band met haar gezin en haar uitgebreide familie. Vooral moeder neemt een groot deel van de zorg voor Bernadette op zich.

Be: 'haar moeder doet wel heel veel.'

B: 'ja, als je het fotoboek ziet.'

Be: 'je moeder wil graag leuke dingen met jullie doen he?'

B: 'mama zegt dat ze ons zoveel mogelijk leuke dingen wil meegeven voor later.'

Ook haar vrienden betekenen veel voor Bernadette. Ze mist hen nu ze op haar huidige dagbestedingsplek zit.

B: 'ja, maar ik vind het hier niet leuk.'

J: 'hier niet of op Oranjehof?'

B: 'nou ja, op Oranjehof niet. Ik mis mijn vrienden.'

En: B: 'ik heb een vriendje.'

J: 'ja, dat is fijn. En zie je die nog wel, nu?'

B: 'nou ja, hij komt zaterdag, morgen naar mijn verjaardagsfeestje. Ik vier het morgen voor de familie.'

5.2.3.5. Continuïteit en controle

Bernadette verlangt terug naar haar oude dagbestedingsplek. Dit is niet alleen zo omdat zij de sociale contacten daar mist en het werk leuker vond, maar ook omdat Bernadette behoefte heeft aan continuïteit en zekerheid. Zij ervaarde de verhuizing naar de huidige dagbesteding als zwaar. Als Bernadette verhuist naar een huis waar zij begeleid gaat wonen, kan het zijn dat zij nogmaals overgeplaatst wordt.

B: 'ja, en hier is het voor oude mensen werken. Maar als ik op kamers ga, of begeleid wonen, dan moet ik weer ergens anders naartoe en dat wil ik niet.'

Ook bij het doen van activiteiten komt Bernadette liever niet voor onzekerheden te staan. Hier kan zij lastig mee omgaan.

B: 'als je twee mensen op dezelfde klus zet, logisch dat het snel klaar is.'

J: 'dit doe je normaal alleen?'

B: 'nou meestal met begeleiding.'

MB: 'de andere kast moet ook.'

B: 'dat hoeft normaal nooit. Ehm...'

Bernadette heeft behoefte aan controle. Ze wil haar omgeving begrijpen en in de hand houden. Om alles om zich heen te kunnen begrijpen toont Bernadette een grote nieuwsgierigheid.

B: 'hoe ben je hierheen gegaan, met de auto of op de fiets?'

J: 'met de trein.'

B: 'nee, ik bedoel eigenlijk letterlijk hier.'

J: 'je moeder heeft me opgehaald bij de tramhalte.'

B: 'dus mijn moeder heeft je echt hier neergezet?'

Bernadette wil dat de dingen gaan zoals zij ze voor ogen heeft. Deze controle maakt de wereld om haar heen veiliger en zekerder. Dit maakt het voor Bernadette lastig om samen te werken.

B: 'oké, ik weet niet hoe ze het daar schoonmaakt, als ze er niet bijkomt. MB, moet je die borden niet even weghalen? Zal ik even die borden weghalen?'

MB: 'nee, ik doe het zelf wel.'

5.2.3.6. Groeien

Bernadette heeft behoefte aan groeimogelijkheden. Het werk op de dagbesteding moet haar voorbereiden op begeleid wonen, maar is niet zo afwisselend als Bernadette zou willen.

B: 'ja, maar wat ik eigenlijk het meeste doe is huishoudelijke taken. Dus tafel dekken, de was, dat doe ik eigenlijk het meest.'

J: 'ja, en waarom doe je dat? Heb je daar zelf voor gekozen?'

B: 'dit doe ik eigenlijk omdat ik iets moest doen buiten dat eh... (...) Maar eigenlijk ook omdat ik toch wel wil leren om op mezelf te wonen. Want als ik het niet leer weet ik nooit wat ik thuis moet doen.'

Het werk op haar vorige dagbesteding sloot beter aan op Bernadettes wensen. De huidige dagbestedingsplek beperkt haar in haar groei.

J: 'en vind je de taken wel leuk?'

B: 'nou, wat ik daar deed was wel variërend werk.'

J: 'ja, je deed veel verschillende dingen?'

B: 'ja, bij productiewerk doet ik hier maar één ding. En daar had je vier verschillende werkplaatsen.'

5.2.3.7. Autonomie

Bernadette neemt graag haar eigen beslissingen en houdt haar eigen tempo aan. Zich aanpassen aan anderen kost nog wel eens moeite en zij vindt het dan ook lastig als anderen bepalen wat ze moet doen.

B: 'ik moet ook naar, het is lastig om naar iemand te luisteren die jonger is dan jij. Ik moet ook naar haar luisteren en zij is jonger' (wijst naar stagiaire).

5.2.3.8. Leven met een beperking

In de verantwoordelijkheid die Bernadette voelt voor het uitvoeren van haar taken en de behoefte ertoe te doen overschrijft Bernadette haar fysieke grenzen af en toe. Begeleiding moet hierop letten in het geven van taken.

B: 'ik heb een beetje last van mijn voet. Ik ben verkeerd gaan staan.'

J: 'je enkel of echt je voet?'

B: 'hier zo, aan de voorkant. Kijk, de tafels schoonmaken is makkelijker, maar de kastjes zijn moeilijker.'

MB: 'andere kastjes moeten ook.'

B: 'onder en boven de kookplaat. Maar als ze me zoveel klusjes geven heb ik geen tijd om even te rusten. Ik moet af en toe even zitten.'

5.3. Bevindingen Carla³

5.3.1. Introductie Carla

Carla is een vrouw van 64 met ernstige gehoorproblemen en een psychische beperking. Zij leidt aan depressies. Carla woont begeleid en gaat twee keer per week naar haar dagbestedingsplek. De dagbesteding heeft een sociale functie. Naast haar dagbesteding onderneemt Carla veel, zo zit zij op toneel, op een koor en organiseert zij exposities. Carla maakt graag kunst. Ze gaat sinds 1998 naar deze dagbestedingsplek een deed hier tot 2014 vrijwilligerswerk achter de balie. Zij vond dit saai, heeft initiatief genomen en bij de begeleiding aangegeven dat zij liever de creamiddag begeleidt. Nu is Carla elke donderdagnmiddag vrijwilliger bij de creamiddag. Carla heeft een uitgebreide vriendenkring, zowel binnen als buiten de dagbesteding. Ook ontvangt zij sinds kort ambulante begeleiding. Carla heeft zich goed ingelezen in de Wmo en stimuleert medebezoekers dit ook te doen. Toch loopt ze bij het aanvragen van hulpmiddelen bij de gemeente, zoals een rolstoel, regelmatig tegen communicatieproblemen aan.

³ Naam van respondent is gefingeerd

5.3.2. Trajectory Carla

09.15-09.45: Carla wordt opgehaald door het busje van vervoer op maat. Ze wacht buiten. Het busje heeft een hoge opstap, waardoor het voor Carla moeilijk is om het busje in te komen. Carla zit vaak alleen in het busje.

10.00: Carla komt aan op haar dagbesteding. Het is moeilijk om de deur binnen te komen vanwege de hoge afstap. Medebezoekers en begeleiding helpen haar.

10.00-12.00: Creatieve activiteiten. De sfeer is rustig, alle participerende medebezoekers zitten aan de creatafel. Ze kletsen gezellig met elkaar. Begeleiding zit in het kantoor naast de creatafel.

Tijdens de ochtendperiode komen de volgende thema's naar voren:

1. **Groeien** ^{*(figuur 1)}
2. **Sterk willen zijn** ^{*(figuur 2)}
3. **Voor vol worden aangezien** ^{*(figuur 2)}

12.00: Lunch, boodschappen gedaan door medebezoeker. Iedereen die mee eet betaalt 1,50. De eetkamertafel staat in het midden van de dagbesteding en is groot. Begeleiding eet mee aan tafel. Er wordt samen gedekt en afgeruimd.

13.00-15.00: Vrijwilligerswerk creamiddag. Carla helpt medebezoekers met hun creatieve activiteiten. Hierin wordt zij begeleid door begeleiders, maar deze zijn weinig aanwezig.

15.00-15.30: Carla wordt opgehaald door het busje van vervoer op maat.

Tijdens de middagperiode komen de volgende thema's naar voren:

1. **Betrokken zijn** ^{*(figuur 3)}
2. **Ondersteund worden** ^{*(figuur 3)}
3. **Kunst als levensvervulling** ^{*(figuur 4)}
4. **Sociale contacten** ^{*(figuur 4)}

C: 'ja, dat vind ik ook wel hoor, want als je geen ruimte voor verbetering ziet, dan sta je stil.'
Be: 'en waar zou jij verbetering in willen zien?'
C: 'nou, ik zou ehm... ik zou wel verbetering willen zien in het omgaan met mensen, want er zijn ook moeilijke mensen waar je heel moeilijk mee om kan gaan. Hoe kan je daar het best mee omgaan?'

Figuur 1: Groeien

C: ehm.. nou, het is wel zo, vroeger werd alles voor je bedisseld. En nu is het zo dat je er zelf een stem in hebt. Of je na het eten wel activiteiten wil doen. Soms brengen bezoekers zelf ook ideeën aan, maar ook andere mensen brengen ideeën aan, ook het team.

Figuur 2: Sterk willen zijn
Voor vol worden aangezien

C: 'ehm ja. ik help bij de crea. Ik help de mensen die tekeningen maken en in kunnen kleuren en met breien, of met weet ik veel, allerlei activiteiten. En ik zorg, ja, dat ze het hier gewoon naar hun zin hebben. Dat is belangrijk.'

Figuur 3: Betrokken zijn
Ondersteund worden

C: 'voorheen maakte ik alleen maar schilderijen en elke keer word je dan, ik word ook door mijn medebezoekers geïnspireerd, dus eh.. dan denk ik: he? Hoe kan dat nou? En daar ga je dan inspiratie aan geven.'

Figuur 4: Kunst als levensvervulling
Sociale contacten

5.3.3. Thema's Carla

5.3.3.1. Groeien

Carla is op zoek naar manieren om te groeien en zichzelf te verbeteren. Ze schroomt hierin niet om hulp te vragen aan begeleiding.

C: 'ja, dat vind ik ook wel hoor, want als je geen ruimte voor verbetering ziet, dan sta je stil.'

Be: 'en waar zou jij verbetering in willen zien?'

C: 'nou, ik zou ehm... ik zou wel verbetering willen zien in het omgaan met mensen, want er zijn ook moeilijke mensen waar je heel moeilijk mee om kan gaan. Hoe kan je daar het best mee omgaan?'

Ondernemend zijn is in het willen groeien een belangrijke pijler. Als Carla niet geactiveerd zou worden door onder andere de dagbesteding en haar vrijwilligerswerk, zou ze het lastiger vinden om in het hier en nu te leven.

J: 'fijn dat je hier kunt blijven komen.'

C: 'ja, daar ben ik ook wel blij om hoor. Als ik thuis zou zitten zou ik helemaal sikkepitten.'

Ook in haar vrije tijd onderneemt Carla veel. Ze is actief en gaat zowel alleen als samen op stap.

J: 'en als je thuis bent, wat doe je dan?'

C: 'dan zit ik te tekenen en te schilderen, of naar koffieuurtje, of ik ga even naar de Albert Heijn. Ik ga ook wel naar de stad. Op 25 mei heb ik een afspraak met een vriendin, dan gaan we gezellig stadten. Dat vind ik ook wel leuk.'

Carla is op zoek naar afwisseling in haar activiteiten en wil haar bijdrage leveren aan het geheel. Ook daarin is de behoefte om te groeien terug te zien.

J: 'doe je het (vrijwilligerswerk) al lang?'

C: 'nou, nog niet zo heel erg lang, want ik heb altijd achter de balie gezeten. Maar ik was het een beetje zat om achter de balie te zitten, dan kun je hetzelfde werk weer doen. En soms was er helemaal niemand die binnen kwam of zo.'

J: 'ja, dan zit je eigenlijk niks te doen. En heb je toen zelf aangegeven dat je iets anders wilde?'

C: 'ja, ik zei: dit vind ik veel leuker en dit is ook mijn passie.'

5.3.3.2. Sterk willen zijn

Carla hecht betekenis aan haar eigen zelfstandigheid. Deze wil zij zoveel mogelijk behouden.

C: 'ja, hoe alles geregeld moet worden. Welke wegen je moet bewandelen. Dat was vorige jaar december, 17 december, waren er veel indicatieaanvragen voor de dagbesteding en dat is best wel pittig.'

J: 'vond je het spannend?'

C: 'ja, enne... mijn ambulante begeleider, die was daar ook bij enne...'

J: 'moesten jullie naar de gemeente?'

C: 'ja eh... en die man van de Wmo, RD heet die geloof ik? Soms heb ik het gevoel dat de gemeente Rotterdam, dat je vaak niet weet wat de een daarna doet en de ander daarna.'

Carla wil graag haar verantwoordelijkheid nemen, maar, zoals te zien is in bovenstaande dialoog, ziet soms door de bomen het bos niet meer.

Carla heeft in het verleden depressieve perioden gekend. Nu deze over zijn wil ze zich zo veel mogelijk focussen op het positieve in het leven. Zoals zij zelf zegt wil ze niet op haar moeder en zus lijken, die veel klagen. Carla wil genieten van de goede dingen.

C: 'maar om nou zelf mijn haar te gaan knippen, dat doe ik niet.'

J: 'dat moet je wel kunnen.'

C: 'die periode heb ik achter me.'

J: 'dat je je eigen haar knipte?'

C: 'nou, vooral is ik dan in een enorme dip zat of zo. Maar dat heb ik nou niet meer. Ik leef in het hier en nu. En het gaat gelukkig goed met me.'

En: C: 'en ik ga ook vaak naar voorstellingen van het Rotheater. Met Arjan Ederveen in de hoofdrol. En laatst was er de glazen poes. Schiiiterend! Dat was zo leuk joh. Ik ga altijd met een goede vriend van de Roze Salon, waar ik elke vrijdagmiddag naartoe ga. En het was zo leuk joh!'

5.3.3.3. Voor vol aangezien worden

Carla heeft er behoefte aan erkend te worden voor wie ze is. Ze wil begrepen en serieus genomen worden. Als mensen in haar omgeving, en met name begeleiding, dit nalaten, kan Carla hier slecht tegen.

Be: 'ik zet even je dingetje (rollator) ergens anders, want eh...'

C: 'ja, maar eh... hij moet andersom staan.'

Be: 'ik ga hem andersom neerzetten. Zal ik hem buiten neerzetten voor je?' (lacht).

C: 'nee, dat kan niet, want dan kan ik er niet bij.' (verheft stem)

Be: 'ja, je kan er nu ook niet bij.' (lacht).

C: 'nee, geen geintjes. Nee, andersom. Recht.'

Be: 'hij staat recht.'

C: 'nee, zo.'

De begeleider neemt iets dat Carla belangrijk vindt lichtvoetig op. Zij sluit niet aan bij Carla en neemt haar gevoelens niet serieus.

Als gelijkwaardig worden beschouwd ligt in het verlengde van begrepen willen worden. Carla vindt het belangrijk dat begeleiding haar aanspreekt als gelijke en haar serieus neemt.

C: ehm.. nou, het is wel zo, vroeger werd alles voor je bedisseld. En nu is het zo dat je er zelf een stem in hebt. Of je na het eten wel activiteiten wil doen. Soms brengen bezoekers zelf ook ideeën aan, maar ook andere mensen brengen ideeën aan, ook het team.

In het omgaan met haar beperking is Carla sterk. Zij werkt hard aan het accepteren van haar slechthorendheid en hecht er belang aan dat anderen dit ook doen. Op de dagbesteding accepteren de medebezoekers Carla voor wie ze is, maar nog al te vaak vindt zij bij anderen deze acceptatie niet. Hier heeft zij verdriet van.

C: ik heb maar één hoorapparaat, want dit oor doet helemaal niks meer. Wat doe je eraan? Niks. Maar de mensen moeten ook accepteren. Maar, de mensen kunnen zich geen voorstelling maken van slechthorendheid. Ik had vroeger ook altijd heel veel problemen met mijn ouders. Ik zei tegen mijn moeder: je moet me aankijken. Maar ze ging toch altijd met haar rug naar mij praten. Maar dan hoorde ik het toch niet? Nee. Dus dat is echt een heel erg gedoe geweest. (...) Ja. dus eh... dan denk ik soms: waarom ik?

5.3.3.4. Betrokken zijn

Dicht bij het thema groeien, ligt het thema betrokken zijn. Carla wil betekenisvol zijn voor anderen en haar bijdrage leveren door middel van haar kennis van kunst. Haar vrijwilligerswerk tijdens de creamiddag stelt Carla in staat tot betekenisgeving.

C: 'ehm ja. ik help bij de crea. Ik help de mensen die tekeningen maken en in kunnen kleuren en met breien, of met weet ik veel, allerlei activiteiten. En ik zorg, ja, dat ze het hier gewoon naar hun zin hebben. Dat is belangrijk.'

J: 'ja, en vind je dat leuk om te doen?'

C: 'dat vind ik heel erg leuk om te doen.'

In het betrokken zijn zit ook het gevoel het goede te willen doen. Carla voelt zich verantwoordelijk, zeker tijdens haar vrijwilligerswerk. Ze bekommert zich om anderen en probeert het positieve uit hen te halen.

Be: 'heb jij al wat te drinken gehad?'

J: 'nee.'

C: 'oh, oh, oh, dat is wel erg.'

Be: 'wat een goeie gastvrouw ben jij R!'

C: 'ja, sorry, wil je koffie?'

J: 'thee graag.'

C: 'oh wat erg zeg!'

5.3.3.5. Ondersteund worden

In het vrijwilligerswerk en de omgang met anderen heeft Carla af en toe ondersteuning nodig. Ze voelt de behoefte aan deze ondersteuning zelf ook en gaat vaak bij haar begeleiders te rade.

C: 'ik eh... ik heb net tegen Be gezegd dat, het zou toch wel goed zijn om met het gedrag van MB wat om te kunnen gaan. Maar hoe of wat? Want ik ben gisteren zo geschrokken van d'r. Echt vlak bij mij. Ik schrok.'

Be: 'oh ja.'

C: 'en dan voel ik me aangevallen. En dan probeert ze weer poeslief en aardig te doen, maar dat lukt bij mij niet.'

Carla kan over het algemeen goed om concrete ondersteuning vragen, zoals hierboven te zien is. Echter, wanneer Carla een gebrek aan ondersteuning ervaart kan zij onzeker worden. Een voorbeeld hiervan komt naar voren tijdens het vrijwilligerswerk, waar Carla aan haar lot overgelaten wordt door de begeleiding. Carla vindt het dan moeilijk om voor zichzelf op te komen.

C: 'ik moet de lijn... moet jij ook zoiets hebben voor je..?'

MB: 'wat zei je?'

C: 'ehm... ja, maar ehm... begeleider komt zo, die is achter. Normaal doen we dit altijd met z'n drieën, dus eh...'

J: 'jij en begeleider?'

C: 'even kijken hoor.'

5.3.3.6. Kunst als levensvervulling

Zoals uit een aantal thema's al naar voren is gekomen, is creativiteit voor Carla een belangrijke bron van betekenis. Ze ziet zichzelf als kunstenaar en geniet van het exposeren van haar werk, het maken van kunst en met die kunst bijdragen aan het geheel.

C: 'ik was toen bij de gemeente en ik vroeg een paar dingen aan hem, en de stomste opmerking van, ehm.. ik zeg: ik maak schilderijen, wil je mijn schilderijen zien? En hij zegt: alles is kunst. Maar niet alles is kunst. Domme opmerking! Want mensen maken juist een schilderij om te leven, om te, dat de samenleving mooier wordt. Ja, dat vind ik.'

5.3.3.7. Sociale contacten

Carla haalt betekenis uit sociale contacten. Op zowel de dagbesteding als in haar thuisomgeving heeft Carla veel contact met anderen.

J: 'en heb je hier ook vrienden gemaakt?'

C: 'ja, M en G, daar ga ik heel goed mee om. We kennen elkaar al heel lang.'

J: 'fijn, en jullie hebben ook de kunst gemeen.'

C: 'ja, dezelfde interesses. Dat is ook heel erg leuk.'

En: C: 'voorheen maakte ik alleen maar schilderijen en elke keer word je dan, ik word ook door mijn medebezokers geïnspireerd, dus eh.. dan denk ik: he? Hoe kan dat nou? En daar ga je dan inspiratie aan geven.'

Carla is nieuwsgierig naar de mensen om zich heen en heeft een grote vriendenkring. Ze heeft een moeilijker contact met haar zus, omdat deze zo anders in het leven staat.

5.4. Integratie

De trajectories van de drie respondenten zijn allen anders. Hoe zij hun respectievelijke dagbestedingen ervaren en welke betekenissen zij hieruit halen is persoonlijk. Toch zijn er overeenkomsten te zien.

Figuur 1: tabel afzonderlijke thema's

Thema's Aafke	Thema's Bernadette	Thema's Carla
Groeien + veiligheid en duidelijkheid	Groeien + continuïteit en controle	Groeien + ondersteund worden
Belang van creativiteit + groeien	Betekenis van werken + groeien	Betrokken zijn + kunst als levensvervulling + groeien
Balans tussen afstand en nabijheid	Aansluiten + sociale contacten + voor vol worden aangezien	Betrokken zijn + sociale contacten
Veiligheid en duidelijkheid + groeien	Relatie met begeleider + voor vol worden aangezien + groeien	Ondersteund worden + groeien

5.4.1. Gebrek aan status quo door transitie Wmo bevordert gevoel van onveiligheid

Alle respondenten laten zien enerzijds te willen groeien en zich te willen ontwikkelen, en anderzijds behoefte te hebben aan veiligheid en continuïteit. In de tweede categorie is één van de oorzaken van onzekerheid en gebrek aan continuïteit de transitie naar de Wmo. Zo is Aafke onzeker over de continuïteit van haar dagbesteding door de herindicatie van dagbesteding en begeleiding die voor de deur staat. De dagbesteding is voor Aafke een zekerheid in haar leven. Als deze wegvalt, staat zij er, zoals ze zelf zegt, 'alleen voor'. Bernadette is door de transitie naar de Wmo verplaatst naar een nieuwe dagbestedingsplek. Dit, terwijl Bernadette nog steeds zegt dat zij op haar vorige dagbesteding op haar plaats was en er dagelijks naar terugverlangt. Ook Carla haalt haar zekerheid uit de ondersteuning en begeleiding die zij krijgt vanuit de dagbesteding. Mensen hebben een veilige omgeving nodig om te kunnen groeien, om zich te ontwikkelen. Als deze omgeving steeds onder druk staat kan dit groei en ontwikkeling remmen. De transitie naar de Wmo stelt de veiligheid die de respondenten zo nodig hebben ter discussie. De praktijk van de Wmo negeert hiermee de basisbehoefte van veiligheid. Door zelfredzaamheid als uitgangspunt te nemen wordt de aanname gedaan dat mensen steeds maar door kunnen groeien en er geen status quo bestaat. In het verhaal van Aafke is dit duidelijk terug te zien. Er wordt geen erkenning gegeven voor de grote stap die Aafke gemaakt heeft. Hierop wordt slechts gereageerd met de vraag om een nieuwe stap te maken. Het gebrek aan kijken naar het positieve van een status quo in de transitie naar de Wmo bevordert de onveiligheid.

5.4.2. Betekenis van een bijdrage leveren

Zelfwaardering en betekenis worden voor een belangrijk deel uit de activiteiten van de dagbesteding gehaald. De inhoud van de activiteiten verschilt. Iedere respondent heeft er behoefte aan zich nuttig te voelen en een bijdrage te leveren aan het geheel. Een belangrijk onderdeel hiervan is de behoefte aan groei. Alle respondenten laten duidelijk zien behoefte te hebben aan groei en ontwikkeling. Erkend worden in waar zij goed in zijn en deze vaardigheden verder ontwikkelen geeft betekenis en is iets waar de praktijk ruimte voor moet bieden. Dat dit niet altijd gebeurt is duidelijk te zien in de vraag van Carla om een nieuwe vrijwilligersfunctie. Zij heeft behoefte aan afwisseling en wil zich nuttig maken door iets te doen waar zij goed in is.

5.4.3. Sociale contacten opdoen op dagbesteding

Sociaal contact is belangrijk. Veel van hun contacten hebben de respondenten opgedaan op de dagbestedingsplek en in het geval van Aafke is het aangaan van sociale contacten een dagelijkse uitdaging die zij binnen de dagbesteding durft aan te gaan. De dagbesteding is de plek waar respondenten zich thuis (willen) voelen. Hier zoeken zij aansluiting. Zij willen bij de groep horen, erkend worden door- en betekenisvol zijn voor zowel medebezoekers als begeleiders.

5.4.4. Behoeft aan begeleiding

De importantie van de relatie van de respondenten met hun begeleider(s) komt duidelijk uit de bevindingen naar voren. Respondenten hebben allen behoefte aan erkenning van hun begeleiders. De respondenten ontvangen in deze relatie erkenning en worden voor vol aangezien. Duidelijk wordt dat een gebrek aan ondersteuning de zelfstandigheid van de respondenten eerder belemmert dan bevordert.

Figuur 2: tabel geïntegreerde thema's

Thema's Aafke	Thema's Bernadette	Thema's Carla	Geïntegreerd thema
Groeien + veiligheid en duidelijkheid	Groeien + continuïteit en controle	Groeien + ondersteund worden	Gebrek aan status quo door transitie Wmo bevordert gevoel van onveiligheid
Belang van creativiteit + groeien	Betekenis van werken + groeien	Betrokken zijn + kunst als levensvervulling + groeien	Betekenis van een bijdrage leveren
Balans tussen afstand en nabijheid	Aansluiten + sociale contacten	Betrokken zijn + sociale contacten + voor vol aangezien worden	Sociale contacten opdoen op dagbesteding
Veiligheid en duidelijkheid + groeien	Relatie met begeleider + groeien	Ondersteund worden + voor vol aangezien worden + groeien	Behoeft aan begeleiding

6. Zorgethische reflectie

In dit hoofdstuk wordt zorgethisch gereflecteerd op de bevindingen van dit onderzoek. Het kentheoretisch kader van dit onderzoek gaat uit van de data-analyse als constituerend proces (Nicolini, 2014). Uit dit proces, waarin heen en weer bewogen wordt tussen de empirie en de theorie, komt erkenning als kernthema naar voren. Daarom wordt er in de zorgethische reflectie zowel gekeken naar de concepten die in het theoretisch kader naar voren zijn gekomen (betekenis en relationele autonomie en zelfredzaamheid) als naar de concepten die vanuit de bevindingen verrezen zijn en beschreven zijn in de integratieparagraaf van hoofdstuk 5 (erkenning).

6.1. Betekenis

Zoals in het theoretisch kader al beschreven wordt, onderscheidt Leget (2013) vier lagen van betekenis. De feitelijke- de belevings- de contextuele- en de existentiële betekenislaag.

Kijkend naar Aafke en de betekenis die zij hecht aan de dagbesteding, kunnen de verschillende betekenislagen ontwaard worden. In de balans tussen afstand en nabijheid waar Aafke naar op zoek is en de sociale veiligheid en geborgenheid die zij zoekt bij haar begeleiders, zien we de tweede en derde betekenislaag. Aafke vindt sociaal contact aangaan spannend, ze heeft er behoefte aan, maar wil zichzelf beschermen. Haar context speelt hier mee. Aafke heeft geen contact met haar familie omdat zij in dit contact te vaak teleurgesteld is. De spanning die heerst bij sociaal contact en de toevlucht die zij zoekt bij mensen waar zij wel vertrouwen in heeft zijn hierdoor beter invoelbaar. De dagbesteding is voor Aafke van existentieel belang. Hier vindt zij haar toevlucht en voelt ze zich een volledig en betekenisvol mens die goed is in creatieve activiteiten en gezien wordt door de mensen om zich heen.

Bernadette vertelt een ander verhaal. Op haar huidige dagbestedingsplek is het vinden van aansluiting moeilijk, terwijl zij daar, gekeken naar de tweede betekenislaag, veel behoefte aan heeft. In haar biografie is te zien dat zij op haar vorige dagbesteding wel aansluiting kon vinden en dat zij nog vaak terugverlangt naar deze plek. Op de huidige dagbesteding zoekt Bernadette haar toevlucht bij haar begeleider. Zijn vertrouwen en aandacht zijn van belang voor Bernadette en maken dat zij zich verantwoordelijk voelt voor haar taken. Bernadette wil er graag toe doen voor hem en voor de anderen op de dagbesteding. Op existentieel niveau is dit ertoe willen doen en gezien worden door anderen het belangrijkste. Dit is wat Bernadette een volledig mens doet voelen.

Carla haalt haar betekenis uit het betekenisvol zijn voor anderen en zich gezien voelen door anderen. Ook vindt zij het erg belangrijk om geaccepteerd te worden voor wie zij is. Dit is vanuit contextueel oogpunt goed invoelbaar, aangezien Carla niet op acceptatie van haar moeder en zus heeft kunnen rekenen en zich altijd sterk heeft moeten opstellen. Dit sterk en zelfstandig willen zijn is ook op existentieel niveau aanwezig. Carla wil voor zichzelf kunnen zorgen en daarnaast voor vol aangezien worden door anderen.

Carla ziet zichzelf als kunstenaar. Ze haalt betekenis uit schilderen, exposeren en haar kunst delen met anderen. Door haar vaardigheden op het gebied van kunst te delen wil ze een nuttige bijdrage leveren.

Leget (2013) bepleit om over zorg na te denken als een betekenisvolle verbinding. De existentiële betekenislaag biedt volgens Leget (2013) de legitimatie voor zorg. Hier worden immers de belangrijke vragen gesteld: waar leef ik voor? Wat doet er werkelijk toe? De omgang met deze vragen maakt het leven rijk en zinvol. Een cultuur waarin deze betekenislaag over het hoofd wordt gezien kan niet uitleggen waar de zorg zich op moet oriënteren en dus hoe de zorg in stand gehouden moet worden. De scholing van zorgwerkers reduceert betekenis. Het psychosociale aspect is enkel functioneel en de idee van professionele distantie begrenst de tweede betekenislaag. De derde- en vierde betekenislaag worden vergeten. Leget (2013) noemt een drietal ontwikkelingen die deze betekenisreductie tot stand hebben gebracht:

1. De opkomst van het neoliberale denken heeft betekenis uit het publieke domein verbannen en er een privé aangelegenheid van gemaakt.
2. Zorgen is probleemoplossend handelen geworden
3. De economie is meer centraal komen te staan in de samenleving. Denken in termen van nut, winst en resultaat, in combinatie met het natuurwetenschappelijke denken in termen van oorzaak en gevolg maken dat betekenis op de achtergrond raakt.

Alle respondenten laten zien dat zorg inderdaad een betekenisvolle verbinding is. Voor hen allen geldt dat de dagbesteding van belang is voor hun bestaan. De scheiding van privé- of publiek domein gaat hier niet op, omdat de respondenten hun leven leiden op de dagbesteding en hun betekenis voor een groot deel uit die dagbesteding halen. Voor hen kan over dagbesteding niet gedacht worden in economische termen, omdat dit hun beleving tekort zou doen.

6.2. Relationale autonomie en zelfredzaamheid

Alle respondenten hechten waarde aan autonomie. De beleidsmaatregelen van het kabinet aangaande de Wmo sluiten aan op de dominante Westerse definitie van autonomie, gekenmerkt door het concept van het zelf als atomisch en onafhankelijk. Deze Westerse invulling van het begrip autonomie ligt ten grondslag aan de beleidsterm zelfredzaamheid. Zelfredzaamheid betekent hier het niet in hoeven schakelen van professionele hulp. Echter, de respondenten begrijpen autonomie in zijn meer relationele vorm.

In de trajectory van Carla komt naar voren dat zij leeft met- en betekenis haalt uit wederzijdse afhankelijkheid van anderen. Haar sociale relaties vormen de spil van haar leven. Zoals Fishbane (2002) zegt, zijn sociale relaties een voorwaarde voor het ontwikkelen van echte, autonome vaardigheden. Ook de filosoof Tauber (2005) beschrijft autonomie als ‘het nemen van besluiten binnen een relationele context, waarin de identiteit van individuen wordt gevormd (...). Het subject is het product van de ontmoeting met de ander. Eigenheid is en wordt gevormd in relaties’ (Tauber, 2005, p. 116).

Bij Aafke staan sociale contacten centraal, maar zoekt zij naar een balans tussen afstand en nabijheid. Zich bewegen in een sociale context is spannend voor Aafke, zij benadrukt menig maal het belang van haar zelfstandigheid. Echter, in de relaties die zij heeft opgebouwd, zowel met haar vriend als met diverse begeleiders, geniet Aafke van de connectie en nabijheid van anderen. Alle respondenten laten zien behoefte te hebben aan de –voornamelijk emotionele- steun van begeleiding. Zowel Tauber (2005) als Fishbane (2002) zien de relatie tussen zorggever en zorgontvanger als relationeel. Mensen met een mentale of psychische beperking worden gesteund in het maken van keuzes en het nemen van verantwoording voor die keuzes in een situatie van verminderde zelfstandigheid. Dit is zeker van toepassing in een setting met mensen die langdurig aangewezen zijn op deze steun, in een sector waar mensen intensief met elkaar omgaan en waar een belangrijk deel van het leven zich afspeelt. De importantie van de relatie tussen begeleider en zorgontvanger komt duidelijk uit de bevindingen naar voren.

6.3. Erkenning

De Duitse filosoof Honneth (van Heijst, 2008) stelt dat miskenning de identiteit verstoort. Je wordt als mens niet voor vol aangezien of volledig over het hoofd gezien. Goede zorg maakt dat je je als mens niet gereduceerd voelt tot een ding. Dit heeft alles te maken met je wel of niet gezien voelen. Van Heijst (2008) formuleert drie kanten van erkenning:

1. Helpend en verhelpend ingaan op nood. Iemand erkennen als de moeite van het zorg verlenen waard.
2. Erkennen van de lijdenslast, die aan de beperking of ziekte vast zit.
3. Het erkennen van het unieke van de zorgbehoevende.

De derde kant van erkenning komt duidelijk terug in de trajectory van Carla. Eén van haar kernthema's is ‘voor vol aangezien worden’. Een groot deel hiervan is dat Carla geaccepteerd wil worden zoals zij is, met beperking en al. Van Heijst beschrijft dat om zorgbehoevende mensen erkenning te kunnen geven, het nodig is om te erkennen dat lijden een integraal deel van het menselijk leven is en niet altijd weggenomen kan worden door zorggevers. Het is extra pijnlijk als zorggevers te opgewekt zijn of de hoop opgeven.

Alle respondenten laten zien dat zij een groot deel van hun eigenwaarde halen uit het betekenisvol zijn voor anderen. ‘Om betrouwbaar te zijn moeten we ons nodig voelen, om ons nodig te voelen moet de ander een beroep op ons willen en durven doen’ (van Heijst, 2008, p.8). De zorggevers van de respectievelijke dagbestedingsplekken maken dat de respondenten zich nodig voelen. Hierin is de eerste kant van erkenning ‘helpend en verhelpend ingaan op nood’ terug te zien. Echter, bij Carla is

duidelijk te zien dat zij een gebrek aan ondersteuning ervaart van de begeleider van de creamiddag. Carla neemt haar vrijwilligerswerk serieus, zij wil haar medebezoekers helpen en de creamiddag plezierig voor hen maken. Dit is belangrijk voor haar. De begeleider erkent deze betekenis van Carla niet. Carla wordt hier onzeker van en deze miskenning heeft directe invloed op haar eigenwaarde. Carla wil erkenning voor de bijdrage die zij levert. Zij ziet zichzelf als kunstenaar en wil vanuit die functie bijdragen aan de creamiddag, door anderen te ondersteunen. Ook de andere respondenten laten zien deze mogelijkheid tot bijdragen belangrijk te vinden.

Aafke geeft aan er zonder de dagbesteding 'alleen voor te staan'. Zij haalt veiligheid en geborgenheid uit het contact met haar begeleiders. Zij slagen erin Aafke het gevoel te geven dat zij ertoe doet.

In het contact met anderen is sprake van erkenning. De trajectory van Bernadette laat duidelijk zien dat sociale contacten haar leven voor een groot deel valideren. Ook Carla, in het belang dat zij hecht aan het begeleiden van anderen, haalt eigenwaarde uit het omgaan met anderen. Gezien worden is voor haar een belangrijk item dat tot uitdrukking komt of juist gemist wordt in haar contact met anderen. De tweede kant van erkenning is hierin terug te zien: 'het erkennen van het unieke'.

De omschakeling van een zorginhoudelijke- naar een bedrijfsmatige aanpak in zorginstellingen heeft ervoor gezorgd dat er over zorg nagedacht wordt als over kwantificeerbare verrichtingen, die ingekocht en afgerekend moeten worden en waar de klant voor betaalt (van Heijst, 2008, p. 12). Deze aanpak houdt weinig tot geen rekening met erkenning. Toch laat de trajectory van zowel Aafke als Bernadette zien dat het mensen zijn die de zorgpraktijk maken. Mensen die, in steeds vaker als knellend ervaren structuren, hun intuïtie gebruiken om te bepalen wat kwaliteit van zorg echt is. Helaas worden de meeste beleidslijnen van de Wmo uitgezet door mensen die ver van de dagelijkse praktijk af staan, terwijl voeling met die praktijk van wezenlijk belang is om te begrijpen hoe erkenning in de dagelijkse zorg postvat en meer ruimte kan krijgen.

7. Discussie

Dit onderzoek heeft gekeken naar de praktijken van dagbesteding van kwetsbare Rotterdammers die Wmo zorg ontvangen en de betekenis die zij hechten aan deze praktijken. De resultaten van het onderzoek laten zien dat de betekenis die de respondenten hechten aan hun dagbesteding doorwerkt in zowel de feitelijke-, de belevings-, de contextuele- en de existentiële betekenislaag. De dagbesteding is een plek waar sociale contacten worden gelegd en waar de respondenten zich thuis voelen. Alleen bij de tweede respondent, Bernadette, is dit op de huidige dagbestedingsplek niet zo.

Relationele autonomie en erkenning zijn kernconcepten van dit onderzoek. Verder speelt de begeleiding van de respondenten een grote rol in de betekenisgeving en het relationele autonomie- en erkenningsaspect.

Kijkend naar het gemeentelijke beleid van de Wmo en de uitkomsten van dit onderzoek kunnen er een aantal discussiepunten aangedragen worden.

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wmo. Zij treffen de voorzieningen die ervoor zorgen dat mensen in staat zijn om zelfstandig te wonen, zich te verplaatsen in en om hun woning, zich lokaal te verplaatsen per vervoersmiddel en medemensen te ontmoeten om verbanden mee aan te gaan die het informele netwerk versterken (Staatsblad, 2006, p. 3). De dagbesteding is een van de plaatsen waar dit informele netwerk tot stand komt. De gemeente Rotterdam organiseert daarom de dagbesteding lokaal, zo dicht mogelijk bij de cliënt. Er zijn al veel cliënten actief overgeplaatst naar een dagbestedingsplek dicht bij huis (CIZ, 2011a). Het criterium voor een overplaatsing is een kilometerkwesie, de afstand tussen de dagbestedingsplek en het huis van de cliënt. Er wordt geen aandacht besteed aan de voorkeuren van de cliënt zelf, de existentiële betekenislaag (Leget, 2013) wordt vergeten. Bernadette, die op haar vorige dagbestedingsplek én een sociaal netwerk had, én zich erkend voelde, is tegen haar zin overgeplaatst naar een dagbesteding dicht bij huis. Een dagbesteding waar zij geen aansluiting vindt en weinig groeimogelijkheden heeft. Het gemeentebestuur schiet hier zijn doel voorbij. Tonkens (2011) benoemt dat het versterken van zelfredzaamheid door middel van een informeel netwerk mooi klinkt, maar dat veel van wat onder het mom van het versterken van zelfredzaamheid gebeurt bezuinigingen zijn. Zonder de noodzakelijke investeringen in het Wmo-beleid leiden deze hervormingen slechts tot een verschraving van het dagelijks bestaan van langdurig zorgbehoevenden. Ook als bezuinigingen onontkoombaar zijn is het de vraag of deze korte termijnoplossing van het dichterbij halen van de dagbestedingsplek op de lange termijn niet extra beperkingen met zich meebrengt die de kosten slechts vergroten.

Het verplaatsen van cliënten naar dagbestedingsplekken in de buurt is onderdeel van het beleid een sterke civil society op te zetten in de gemeente Rotterdam (Wmo Rotterdam, 2014, p. 11). Beleidsmakers zien de wijk als de plek waar samenhang tussen burgers tot stand moet komen (Tonkens, 2013). Het beleid zet in op activering, het verbreden van het sociale netwerk en inclusie van mensen met een beperking, maar er wordt hierbij niet gekeken naar het binnenperspectief van de mensen om wie het gaat. Dit komt omdat de overheid al weet wat de burgers moeten doen. Zij heeft dit samengevat in het neo-communitaristisch burgerideaal (Tonkens, 2013). Dit burgerideaal kent drie kernwaarden:

1. De burger is lid van de gemeenschap en voelt zich betrokken en loyaal aan die gemeenschap
2. De burger moet gemeenschapszin genereren met de vreemden in de wijk
3. De burger moet zich via alledaagse, informele praktijken inzetten voor de buurt (Tonkens, 2013, p. 50).

Kortom: het gaat niet om meebeslissen of meepraten, het gaat om meedoen. Uit dit onderzoek komt naar voren dat de respondenten een grote behoefte hebben aan erkenning. Zij willen een betekenisvolle bijdrage leveren aan het geheel en laten hiermee zien wel degelijk mee te willen doen. De respondenten hebben een verlangen om erbij te horen. Echter, omdat het inclusiebeleid door de overheid wordt vormgegeven gaat het 'erbij horen' van de participatiemaatschappij voorbij aan 'het verlangen erbij te horen' van de mensen om wie het gaat. Het persoonlijk perspectief van de zorgontvanger komt niet overeen met het beleidsperspectief. Hier wordt voelbaar hoe pijnlijk het is wanneer betekenissen verschillend worden waargenomen

Op zorgopleidingen en in zorginstellingen worden psychosociale aspecten, zoals bejegening en communicatie, steeds meer functioneel ingestoken, uit naam van de cliëntgerichte zorg (Leget, 2014, p. 24). Deze insteek zorgt voor betekenisreductie. Zorg wordt het equivalent van probleemoplossend

handelen. De feitelijke betekenislaag, het buitenperspectief, kijken naar en spreken over de cliënt, voert de boventoon. De idee van professionele distantie begrenst de belevingslaag van betekenis en de contextuele- en existentiële betekenislaag worden grotendeels vergeten. Dit terwijl, als we over zorg nadenken als het aangaan van een betekenisvolle verbinding, met name het uitwisselen van de existentiële betekenis maakt dat tot de kern van wat het betekent om een mens te zijn gekomen kan worden. De resultaten van dit onderzoek laten zien dat zorgwerkers, ondanks de knellende structuren van hun context, proberen deze betekenisvolle verbinding alsnog te bewerkstelligen. Echter, door de inperking van mogelijkheden door opleidingen en instellingen worden zorgontvangers onnodig afhankelijk van de persoonlijke insteek van de zorgwerker.

Dahlberg (2008) introduceert de ‘door de levenswereld geleide zorg’ als alternatief voor cliëntgerichte zorg. Zij beargumenteert dat hedendaagse cliëntgerichte benaderingen niet zijn wat cliëntgerichte zorg zou kunnen zijn. Het originele doel van cliëntgerichte zorg is positief, namelijk het geven van een keuze en een stem aan cliënten in hun eigen zorg. Echter, dit doel heeft zijn limieten en bijwerkingen. Zo wordt door beleid impliciet en expliciet gefocust op cliënten als consumenten, met een economische bril, of op cliënten als burgers, met een politieke bril. Verder is er te weinig oog voor mensen wie het niet lukt zelfstandig tot een keuze te komen. De door levenswereld geleide zorg heeft de articulatie van drie dimensies in zich (Dahlberg, 2008):

1. De persoonlijke filosofie van de persoon onderzoeken
2. Oog hebben voor het welzijn van de persoon, niet alleen voor zijn ziekte
3. Een zorgfilosofie creëren die consistent is met bovenstaande punten.

De levenswereld betekent hier de wereld zoals we die leven. Hoe concrete, alledaagse ervaringen en routines van mensen meer centraal gebruikt kunnen worden om zorgpraktijken te humaniseren. De door de levenswereld geleide zorg heeft zijn wortels in de fenomenologische traditie. De filosofische ideeën van deze traditie worden gebruikt om een zorgbegrip te ontwikkelen welke de complexiteit van het menszijn, gezond zijn en ziek zijn in zich heeft. Op deze manier naar zorg kijken geeft ruimte voor zowel agentschap als kwetsbaarheid. Fenomenologische filosofen als Heidegger en Merleau-Ponty articuleren een kijk op de mens als een wezen dat op bepaalde manieren boven zijn vastgelegde omstandigheden uitstijgt. Heidegger noemt dit ook wel ‘gesitueerde vrijheid’ (Heidegger, 1962). De door de levenswereld geleide zorg heeft oog en ruimte voor de existentiële betekenislaag, kan er niet zonder. Het lijden als een integraal onderdeel van het menselijk leven wordt niet ontkend en mensen met een beperking worden geaccepteerd voor wie zij zijn.

Deze logica volgende is de dagbesteding zoals deze naar voren komt in de alledaagse ervaringen en routines van de respondenten in hun geanalyseerde praktijken en de betekenis die zij daaraan geven een ‘levenswereld situatie’ (Heide, 2014, p. 18). Deze situatie moet door begeleiding en gemeente begrepen worden als een deel van het grotere verhaal van de respondenten. Vanuit de levenswereld geleide zorg naar de zorgpraktijk van dagbesteding kijken vraagt onmiddellijk om veranderingen. Dagbestedingen moeten meer maatwerk bieden, kijken naar de belangen en betekenissen van hun cliënten op een existentieel niveau. Begeleiders moeten meer aandacht hebben voor de persoonlijke verhalen, de autobiografieën van hun cliënten en kijken naar groei en ontwikkeling. Waar nu vaak op de korte termijn wordt gefocust en uitsluitend oplossingsgericht wordt gewerkt moet ruimte en erkenning komen voor de mens als geheel, waarbij het lijden als integraal onderdeel van dit geheel wordt meegenomen. Alleen zo kunnen mensen die Wmo-zorg ontvangen op waarde geschat worden.

8. Conclusies en aanbevelingen

8.1. Conclusies

Het onderzoeken van de praktijken van dagbesteding van kwetsbare Rotterdammers die Wmo-zorg ontvangen toont dat de dagbesteding van grote betekenis is voor deze kwetsbare Rotterdammers. Binnen hun praktijken van dagbesteding worden zij erkend voor wie zij zijn, leveren zij bijdragen aan het geheel, gaan zij verbintenissen aan met medebezoekers en voelen zij zich ondersteund en geborgd door begeleiders. De respondenten van dit onderzoek tonen dat hun dagbesteding van belang is voor het dagelijks bestaan. Aafke heeft haar leven rond haar dagbestedingsplek gebouwd. Haar dagelijkse routines, activiteiten en sociale contacten draaien om haar dagbesteding. Waar zij haar zekerheid haalt uit het gaan naar de dagbesteding, wordt deze zekerheid weggenomen door een eventueel vervallen van haar indicatie voor dagbesteding en begeleiding. Hier is spanning voelbaar, een spanning die ook terugkomt in de trajectories van de andere respondenten. Waar zij allen willen groeien en zichzelf ontwikkelen, wordt dit tegengehouden door de onzekerheid die zij voelen nu de zorgwereld ingrijpend verandert en zij weinig invloed kunnen uitoefenen op deze veranderingen.

Bernadette heeft van dagbesteding moeten veranderen door de transitie van de AWBZ naar de Wmo. Waar zij zich erkend en gezien voelde op haar oude dagbestedingsplek, mist zij aansluiting en groeimogelijkheden op haar nieuwe plek. In de beslissing Bernadette te verhuizen is haar geen enkele keer gevraagd wat voor Bernadette zelf van betekenis is. Het beleid van de Wmo, gericht op het includeren van mensen met een beperking in de wijk, vergeet het binnenperspectief van degene om wie het gaat en sluit hiermee niet aan op het verlangen erbij te horen van de particuliere persoon.

Carla voelt zich op haar dagbesteding geaccepteerd voor wie zij is, met beperking en al. Zij kan haar behoefte aan ondernemen en activatie hier kwijt, wat haar zelfstandigheid vergroot. Ook laat zij zien behoefte te hebben aan ondersteuning, juist om deze zelfstandigheid nog te vergroten. Carla durft zich afhankelijk op te stellen en om hulp te vragen. Ook de andere respondenten laten zien betekenisvolle verbintenissen aan te gaan met hun begeleiders. Als men uitgaat van de definitie van zorg als het aangaan van een betekenisvolle verbinding (Leget, 2013), is de zorgrelatie tussen de begeleiding en de zorgontvangers in dit onderzoek op alle betekenisniveaus intact. Toch is in de trajectory van Carla te zien dat zij door één begeleider niet serieus genomen wordt. Dit gebrek aan erkenning is van directe invloed op haar eigenwaarde. De relatie tussen zorggever en zorgontvanger is dus van groot belang. De trajectories van alle respondenten laten zien dat het mensen zijn die de zorgpraktijk maken. Mensen die, in steeds vaker als knellend ervaren structuren, hun intuïtie gebruiken om te bepalen wat kwaliteit van zorg echt is.

Om begeleiding meer voeling te geven met de existentiële betekenislaag van de zorgontvanger is het belangrijk om het functioneel inzetten van psychosociale interventies volgens de patiëntgerichte zorg af te bouwen en de drie dimensies van het door de levenswereld geleide zorg in te bouwen. De door de levenswereld geleide zorg heeft oog en ruimte voor de existentiële betekenislaag en leert de begeleider een zorgbegrip te ontwikkelen welke de complexiteit van het menszijn, gezond zijn en ziek zijn in zich heeft

8.2. Aanbevelingen

Naar aanleiding van de getrokken conclusies kunnen een aantal aanbevelingen worden gedaan voor zowel de praktijk als de uitgezette beleidslijn van de Wmo.

1. Er moet meer tijd gestoken worden in het goed informeren van kwetsbare Rotterdammers die Wmo-zorg ontvangen, over de veranderingen in de zorg naar aanleiding van de transitie van de AWBZ naar de Wmo. De dagbesteding is hier de uitgelezen plek voor, aangezien de kwetsbare Rotterdammers hier een groot deel van hun tijd doorbrengen en vertrouwen hebben in hun begeleiding. Het doel van de informatie is het wegnemen van onzekerheden die ontstaan door gebrek aan begrip.
2. In het curriculum van de opleiding tot sociaal werker moet ingezet worden op de drie dimensies van de door de levenswereld geleide zorg. Als begeleiders zich dit zorgbegrip eigen maken betrekken zij de existentiële betekenislaag bij de begeleiding en wordt er hiermee ruimte voor erkenning gemaakt. Ook zorgorganisaties moeten inzetten op de door

levenswereld geleide zorg. Zo wordt het betekenisverlies dat ontstaat door de omschakeling van een zorginhoudelijke- naar een bedrijfsmatige aanpak binnen zorginstellingen tegen gegaan.

3. Waar het Wmo-beleid nu de nadruk legt op meedoen, moet de nadruk komen te liggen op meepraten en meebeslissen. Mensen met een beperking willen wel degelijk een bijdrage leveren en meedoen. Echter, wat voor hen een betekenisvolle bijdrage is wordt vaak niet opgemerkt, waardoor het mee willen doen van deze mensen niet strookt met de idee van inclusie van de participatiemaatschappij.
4. De kilometerwestie kan niet het enige criterium zijn voor het plaatsen van mensen met een beperking op een dagbestedingsplek. Op basis van het belang van aansluiting en betekenis moeten meerdere criteria worden geformuleerd die het kilometercriterium kunnen passeren.
5. Zowel de begeleiding als de zorginstelling in zijn geheel moet zich realiseren dat zorg het aangaan van een betekenisvolle verbinding is. De relatie tussen zorggever en zorgontvanger is van groot belang voor de betekenis die zorgontvangers hechten aan hun dagbestedingsplek en professionele begeleiders zijn niet inwisselbaar.

9. Kwaliteit van onderzoek

9.1: Kwaliteitsmaatregelen: vooraf gepland

Er zijn bij de start van dit onderzoek een aantal kwaliteitsmaatregelen gepland die de interne- en externe validiteit van de uitkomsten van dit onderzoek moeten waarborgen.

Voor het waarborgen van de interne validiteit is gebruik gemaakt van een thick description en close reading (Visse, 2012). Tijdens de shadowingobservaties zijn uitgebreide veldaantekeningen gemaakt en alle informele gesprekken zijn opgenomen. Deze data is uitgetypt en open-, axiaal en selectief gecodeerd. Verder is er een member check gebruikt. De geobserveerde respondenten hebben hun bevindingen gelezen en goedgekeurd. Alleen de goedgekeurde bevindingen zijn meegenomen in de resultaten van het onderzoek.

De intersubjectiviteit van de onderzoeker is een nadeel van deze onderzoeksmethode, omdat de onderzoeker het belangrijkste instrument is (Baarda et al., 2005). Om deze intersubjectiviteit het onderzoek zo min mogelijk te laten verstoren heeft de onderzoeker tijdens de uitvoering een logboek bijgehouden. Hierin zijn de gemaakte keuzes, de bestaande vooronderstellingen en de ervaringen van de onderzoeker beschreven. Verder heeft de onderzoeker tijdens de observaties memo's geschreven over gevoelens en gedachten die zij had om zo te voorkomen dat er relevante interpretaties verloren gingen. De schriftelijke kwaliteit van het rapportageproces is gewaarborgd door gebruik te maken van de '32-item checklist' van Tong, Sainbury en Graig (2007).

De externe validiteit van dit onderzoek is relatief klein, omdat de uitkomsten specifiek van toepassing zijn op de inwoners van de gemeente Rotterdam die Wmo-zorg ontvangen. Door de bevindingen van het selecte aantal respondenten te koppelen aan bestaande literatuur is er een grotere generaliseerbaarheid mogelijk. Verder is de methode van naturalistische overdraagbaarheid gebruikt om de externe validiteit te waarborgen. De bevindingen, discussie en conclusie en aanbevelingen zijn zo geschreven dat de lezer kan bepalen wat relevant is voor zijn praktijksituatie.

9.2. Kwaliteit van uitgevoerd onderzoek

De methoden om de interne- en externe validiteit van dit onderzoek te waarborgen zijn uitgevoerd zoals zij hierboven beschreven zijn. De ruwe gegevens zijn via close reading open gecodeerd. De open codering heeft in twee fasen plaatsgevonden. In de eerste fase is de onderzoeker dicht bij het materiaal gebleven. Dit resulteerde in een precieze samenvatting van de gegevens. Hierna is een interpretatieslag gemaakt. De onderzoeker heeft de open codes axiaal gecodeerd en hoofdcodes onderscheiden van sub codes. Van deze hoofd- en subcodes is per respondent een codeboom gemaakt. Hieruit zijn overkoepelende thema's geformuleerd. De bevindingen zijn per respondent per thema beschreven, waarna de overeenkomsten en verschillen in de thema's van de respondenten zijn beschreven. Het coderingsproces is terug te vinden in de bijlagen. Zowel de begeleider vanuit de universiteit als de begeleider vanuit de gemeente Rotterdam hebben opgetreden als externe audit (Visse, 2012).

Tijdens de uitvoering van het onderzoek is tegen een aantal dingen aangelopen. Zo bleek in ieder geval één van de begeleiders van de dagbesteding extra zijn best te doen om het begeleidingsproces van één van de respondenten goed te laten verlopen. De betreffende begeleider was in de veronderstelling dat de onderzoeker de dagbestedingsplek kwam beoordelen. De natuurlijke situatie is hierdoor beïnvloed. Echter, de invloed van de onderzoeker op de onderzoekssituatie is altijd aanwezig. Verder is de onderzoekssample klein. Er zijn slechts drie respondenten geïnterviewd, met allen een andere leeftijd. Wel hebben de respondenten alle drie een andere dagbestedingsplek en kennen zij elkaar niet.

De fasering van het onderzoek is anders verlopen. Omdat het plannen van de observaties langer duurde dan verwacht zijn de observaties twee weken uitgelopen. Echter, door de verplaatsing van de inleverdatum heeft dit het onderzoeksproces nauwelijks in de weg gestaan.

Literatuur

- Baarda, D.B., de Goede, M.P.M., & Teunissen, J. (2005). *Basisboek kwalitatief onderzoek. Handleiding voor het opzetten en uitvoeren van kwalitatief onderzoek*. Houten: Wolters Noordhoff
- Boeije, H. (2005). *Analyseren in kwalitatief onderzoek*. Den Haag: LEMMA
- Centrum Indicatiestellingen Zorg (2011a). *Begeleiding in beeld. Feiten en cijfers over cliënten met een indicatie van het CIZ: Nederland*. Utrecht: CIZ
- Cardol, M., Jong, de, B.A., Ward, C. D. (2002). On Autonomy and Participation in Rehabilitation. *Disability and Rehabilitation*. Volume 24, 970-974
- Cott, C. (2004). Client-centred Rehabilitation: Client Perspectives. *Disability and Rehabilitation*. Volume 26, 1411-14-22
- Dahlberg, K. (2009). Lifeworld-led Healthcare is more than Patient-led Care: an Existential View of Well-being. *Medical Health Care and Philosophy*. Volume 12, 265-271
- Fishbane, M. (2002). Autonomous and Relational Narratives of the Self. Ethical and Clinical implications. In: *K.P. Kopping, M. Welker & R. Wiehl (red.), Die Autonome Person, eine Europäischen Erfindung?* München: Fink
- Gemeente Rotterdam (2010). *Meerjarenplan Wmo 2010-2014 (2010). Zelfredzaamheid is de basis*. Rotterdam: JOS
- Gemeente Rotterdam (2014). *Wmo Rotterdam 2015-2018, startdocument voor consultatie. Versie 25 juni 2014*
- Gilligan, C. (1982). *In a different Voice. Psychological Theory and Women's Development*. Uit: Images of Relationship, 24-38. Cambridge (Mass.)/London: Harvard University Press
- Gorgels, D. (2011). *Dienstenboek MEE: MEE maakt meedoen mogelijk*. Utrecht: Vormers
- Hammel, J. (2008). What does Participation Mean? An Insider Perspective from People with Disabilities. *Disability and Rehabilitation*. Volume 30, 1445-1460
- Have, H. ten., Meulen, R. ter., Leeuwen, E. van (2009). H4. Verlichtingstraditie: respect voor autonomie. In: *Medische ethiek*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum
- Heidegger, M. (1962). *Being and Time*. Oxford: Basil Blackwell
- Heijst, A. van (2008). *Iemand zien staan: Zorgethiek over erkenning*. Kampen: Klement
- Heijst, A. van (2011). *Professional Loving Care. An Ethical View of the Healthcare Sector*. Wilsele, België: Peeters Publishers
- Held, V. (2006). *The Ethics of Care. The Oxford Handbook of Ethical Theory*. New York: Oxford University Press New York
- Helsloot, I., Padjé, B. van 't. (2010). *Zelfredzaamheid: Concepten, thema's en voorbeelden nader beschouwd*. Den Haag: Boom Juridische uitgevers
- Houten, Gijs van, Tuynman, Mathijs, Gilsing, Rob. (2008). *De invoering van de Wmo gemeentelijk beleid in 2007*. Geraadpleegd op 22 februari 2016, van https://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2008/De_invoering_van_de_Wmo_gemeentelijk_beleid_in_2007

- Klerk, de, M., Gilsing, R., & Timmermans, J. (2010). *Op weg met de WMO. Evaluatie van de wet maatschappelijke ondersteuning 2007-2009*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau
- Leget, C. (2013). *Zorg om betekenis. Over de relatie tussen zorgethiek en de spirituele zorg, in het bijzonder de palliatieve zorg*. Amsterdam: SWP
- Meide, H. (2014). *Why Frailty needs Vulnerability*. Tilburg: Tilburg University
- Montgomery, A.J., Panagopoulou, E., Peeters, M.C.W., & Schaufelic, W.B. (2008). *Exploring Types of Interference between Work and Non-work: Using a Diary Study Approach*. Community, Work & Family, Volume 12, 455-471
- Nicolini, D. (2012). *Practice theory, Work, & Organization. An Introduction*. Oxford: Oxford University Press
- Noddings, N. (1986). *Caring. Why Care about Caring? P. 7-29*. California, USA: University of California
- Notitie Utrechtse Zorgethiek (2015). *Utrechtse zorgethici werken visie nader uit*. Geraadpleegd op 02 november 2015, van <http://zorgethiek.nu/utrechtse-zorgethici-werken-visie-nader-uit>.
- Numansen, S., Bouwsma, S. (2014). *Onderzoek inzet eigen kracht GGZ en de nieuwe Wmo*. Borne: Arcon
- Pardijs D. (2012). *Van AWBZ naar Wmo. Een onderzoek naar de rol van externe actoren in het beleidsproces rond decentralisatie van begeleiding en dagbesteding*. Utrecht: Universiteit Utrecht
- Patton, M.Q. (2002). *Qualitative research & evaluation methods*. London: Sage Publications
- Raad voor de Volksgezondheid en Zorg. (2013). *Het belang van wederkerigheid, solidariteit gaat niet vanzelf!* Den Haag: Raad voor de Volksgezondheid en Zorg
- Rose, J. (2015). *Ethnographic Research for Social Justice: Critical engagement with Homelessness in a Public Park*. In Johnson, C.W., Parry, D.C. (Eds). *Fostering Social Justice through qualitative inquiry*. Walnut Creek: Left Coast Press
- Schatzki, T. R. (2001). *The Practice Turn in Contemporary Theory*. London: Routledge
- Schilder, A., Halff, A., Riezebos, K., & van Miltenburg, W. (z.d.) *Decentralisatie in perspectief*. Interbestuurlijke Taakgroep Gemeenten
- Smaling, A. (2009). *Generaliseerbaarheid in kwalitatief onderzoek*. Kwalon, Volume 14-3
- Smith, J.A., Osborn, M. (2007) *Interpretative Phenomenological Analysis*. Geraadpleegd op 02 november 2015, van: http://www.sagepub.com/sites/default/files/upm-binaries/17418_04_Smith_2e_Ch_04.pdf
- Staatsblad (2006). *Wet van 29 juni 2006, houdende nieuwe regels betreffende maatschappelijke ondersteuning (Wet maatschappelijke ondersteuning)*. In: Staatsblad 2006; 351
- Tauber, A. I. (2005). *Patient Autonomy and the Ethics of Responsibility*. Cambridge Mass., MIT Press
- Terugtrekken of opzij stappen. beleidsadviezen over minder overheid en meer samenleving*. (2014). Geraadpleegd op 27 februari 2016, van http://dspace.library.uu.nl/bitstream/handle/1874/302879/Bk_0927_3387_2014_023_003_006.pdf?sequence=1

Tong, A., et. al. (2007). *Consolidated Criteria for Reporting Qualitative Research (COREQ): a 32-item checklist for interviews and focus groups*. International Journal for Quality of Health Care; Volume 19, 349-357. Advance Press Publication

Tonkens, E., Duyvendak, J.W. (2013). Conclusie. Een hardhandige affectieve revolutie. In Tonkens, E. & De Wilde, M. (Red.), *Als meedoen pijn doet. Affectief burgerschap in de wijk*. Amsterdam: van Genneep

Tonkens, E., Duyvendak, J. W. (2013). *Als meedoen pijn doet. Affectief burgerschap in de wijk*. Amsterdam: van Genneep

Tonkens, E. (2011). The Embrace of Responsibility: Citizenship and Governance of Social Care in the Netherlands. In Newman, J. & Tonkens, E. (Red), *Participation, Responsibility and Choice: Summoning the Active Citizen in Western European Welfare States*. Amsterdam: Amsterdam University Press

TransitieBureau. (z.d.). *Zelfstandig functioneren in de maatschappij*. Geraadpleegd op 14 februari 2016, van: <http://www.invoeringwmo.nl/content/zelfstandig-functioneren-de-maatschappij>

Trappenburg, M. J. (2015). Active Solidarity and it's Discontents. *Health Care Analysis*. Volume 23, 207-220

Tronto, J.C. (2013). *Caring Democracy. Markets, Equality, and Justice*. New York and London: New York University Press

Vereniging Nederlandse Gemeenten (2006). *Aard en omvang WMO-doelgroep*. Den Haag: Hein Quist, Mirjam Swarte

Verplanke, L., Duyvendak, J. W., & Groenendijk, J. (2010). *Onder de mensen?: Over het zelfstandig wonen van psychiatrische patiënten en mensen met een verstandelijke beperking*. Den Haag: Nicis Institute

Visse, M. (2015). Zeb-40: *Theorieën van zorgethisch onderzoek 2015-2016*. Powerpoint presentaties

Visse, M., Vosman, F. (g. d.). *Good Care in Community Settings, especially for People with Intellectual Disabilities*. Nederland, Duitsland, Finland: PELSMA, ESA, DIAK

Walker, M.U. (2007). *Moral Understandings. A Feminist Study in Ethics*. Oxford: University Press

Witteveen, M. J. (2015). *Dagbesteding en tijdelijk verblijf als vormen van respijtzorg en mantelzorgondersteuning rond mensen met dementie en niet-aangeboren hersenletsel*. Utrecht: Kenniscentrum Sociale Innovatie, Hogeschool Utrecht

Wittgenstein, L. (1976). *Filosofische onderzoekingen*. Vertaald door H. W. Bax. Meppel: Boom

Wittgenstein, L. (2012). *Tractatus Logico-philosophicus*. Vertaald door W.F. Hermans. Amsterdam: Athenaeum – Polak & Van Genneep

Bijlage 1: open coderingen respondent 1

Fragment: veldaantekeningen	Open code(s)	Subcode(s)
's ochtends varieert het hoe laat M. naar de dagbesteding gaat. Om 13.00 beginnen de activiteiten, creatief, breien, glas in lood, poppenkieren maken, zelf knuffels maken.	<ul style="list-style-type: none"> - Ochtentijden variëren - Niet verplicht - In de middag activiteiten, 13.00 - Creatieve activiteiten - Breien: poppenkieren maken 	- Creativiteit
Om 10.00 is het koffie drinken op het Spoor, M. vindt dat altijd gezellig. Ze wil een kat kopen. Ze heeft al een kattenmand, die gehaakt is door haar begeleider op het Spoor. M. maakt graag foto's van de natuur. Haar huis hangt er vol mee, foto's van haar oude cavia, van het uitzicht uit haar huis en zwanen in het vijvertje vlak bij haar huis.	<ul style="list-style-type: none"> - Ochtend koffie drinken, 10.00 - Gezelligheid - Natuurfoto's maken 	<ul style="list-style-type: none"> - Gezelligheid - Creativiteit - 10.00 koffie drinken, routine
Vroeger maakten de deelnemers met het Spoor ieder jaar een uitstapje. Dat gebeurt dit jaar weer, maar nu moet er voor het eerst betaald worden. Dolfinarium.	<ul style="list-style-type: none"> - Jaarlijkse uitstapjes - Dolfinarium 	- Jaarlijks uitstapje voor het eerst betaald
M. heeft een goede vriendin overgehouden aan de tijd dat ze in de Kapiteinsbuurt woonde bij Pameijer. Haar begeleider daar ziet ze nog steeds, zij zijn al 26 jaar vriendinnen.	<ul style="list-style-type: none"> - Een goede vriendin hebben 	- Oud begeleider nu goede vriendin
Eerst woonde M. op de Spaansepoort, toen op de Noordmolendwarsstraat, toen op de Noordmolenstraat, toen op de Zaagmolenstraat en van daaruit is ze op zichzelf	<ul style="list-style-type: none"> - Veel verhuizen - Begeleid wonen - Nu zelfstandig wonen - Begeleiding voor 4 uur in de week - Geen begeleiding in huis - Eigen bijdrage betalen 	<ul style="list-style-type: none"> - Woonsituatie veranderd, grote impact - Zelfstandig wonen - Eigen bijdrage voor ambulante

<p>gaan wonen op de Statensingel. Er is hier geen begeleider in huis, ze krijgt 4 uur begeleiding per week. Deze begeleider helpt met administratie etc. hier betaalt M. een eigen bijdrage van 19,95 voor. Op het Spoor heeft M. een eerste en een tweede begeleider.</p> <p>1</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Eerste begeleider het Spoor - Tweede begeleider het Spoor 	<p>begeleiding</p> <ul style="list-style-type: none"> - 2 persoonlijk begeleiders bij Spoor
<p>Interactie, M. geeft mij direct een hand. Is grappend met mededeelnemers. Ze houdt zich wat afzijdig. Kijkt naar wat anderen doen, lacht om de grapjes van anderen. Kijkt goed naar wat anderen grappig vinden. Zit achterover in haar stoel. Is rustig. Geeft aan dat ze geen echte vrienden heeft binnen het Spoor, maar wel met iedereen goed omgaat.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Mij een hand geven - Grappend met mededeelnemers - Zich afzijdig houden - Kat uit de boom kijken - Achterover zitten - Rustig zijn - Geen echte vrienden hebben binnen het Spoor - Gaat goed met iedereen om 	<ul style="list-style-type: none"> - Afwachtende houding - Er graag bij willen horen - Geen echte vrienden hebben
<p>M. heeft voor het Spoor vrijwilligerswerk gedaan. Ze gaf een aantal creamiddagen. De deelnemers waren niet enthousiast. Dit gaf M. veel stress. 'als de mensen niet willen houdt het op'. Nu heeft ze gesolliciteerd voor het meehelpen met klaarzetten van lunch en avondeten. Dit wil ze graag, omdat ze zich nuttig wil maken. 'het houdt me van de straat'.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Vrijwilligerswerk proberen - Vrijwilligerswerk stressvol - Met vrijwilligerswerk stoppen - Solliciteren voor klaarzetten - Nuttig zijn 	<ul style="list-style-type: none"> - Zich gewaardeerd voelen - Nuttig voelen
<p>Rond 9.30 is M. meestal binnen. Loopt naar de dagbesteding, dit duurt omme nabij 30 minuten. Ze loopt altijd dezelfde route.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Start ochtend 09.30 - Zelfde route naar dagbesteding lopen - 9.30 koffie drinken - Buiten zitten 	<ul style="list-style-type: none"> - Routine is belangrijk - Routine is belangrijk - Anderen bekijken

<p>Om 9.30 koffie drinken, het liefst buiten, roken is sowieso altijd buiten en M. rookt veel. M. zit in de hoek van het terras, op de kop van de tafel, altijd op dezelfde plek. Kijkend naar de anderen. 's Ochtends wordt er ook meestal een spelletje gedaan, hier wordt bij gekletst.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Roken - Op de hoek van het terras zitten - Op de kop van de tafel zitten - Op dezelfde plek zitten - Anderen bekijken - 's ochtends spelletje doen - Kletsen bij spelletje 	<ul style="list-style-type: none"> - Spelletje spelen, veilige manier van contact maken
<p>Om 11.30 start de lunch. Je kunt eten bestellen. Er is altijd een broodje warm vlees en je kunt ook iets anders nemen, een tosti of broodje. Het broodje warm vlees kost 1.50 met indicatie, 2.50 zonder. Er zijn altijd 2 begeleiders in dienst, meestal 3 aanwezig. De diensten lopen van 09.00 tot 17.00 en van 13.15 tot 21.00. M. is meer op het Spoor aanwezig dan dat ze thuis is.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Start lunch, 11.30 - Eten bestellen - Voor het eten betalen - Op indicatie goedkoper dan zonder indicatie - 2 begeleiders per dienst - Meestal 3 begeleiders per dienst - Meer op het Spoor dan thuis 	<ul style="list-style-type: none"> - Indicatie is belangrijk - Meer op dagbesteding dan thuis - Begeleiding is belangrijk
<p>Sinds 5 maanden heeft ze een vriend, H. Deze heeft ze op het Spoor leren kennen. H. en M. kennen elkaar al 5 jaar. Ze zijn allebei lang alleen geweest en houden allebei van rozigheid uithalen, elkaar uitdagen, elkaar plagen. Ze spelen vaak Mens erger je niet samen en noemen het dan Mens erger je wel. De relatie ging een beetje vanzelf. H. was op M. afgestapt en had haar gezegd dat hij haar erg graag mocht. Hij zei dat zij het tempo mocht bepalen, ze doen het rustig aan en als ze het uiteindelijk toch niet zag zitten mocht ze dat</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Heeft een relatie - Kent vriend van het Spoor - Kennen elkaar al 5 jaar - Halen rozigheid uit - Plagen elkaar - Spelen Mens erger je wel - Vriend is op respondent afgestapt - Zij bepaalt tempo - Doen het rustig aan - Serieuze relatie - Samen slapen - Slapen bij vriend - Vriend woont tegenover het Spoor 	<ul style="list-style-type: none"> - Vriend en M plagen elkaar - Vriend is initiatiefnemer - M bepaalt nabijheid - M neemt relatie serieus - Relatie is tot stand gekomen op het Spoor

<p>natuurlijk meteen zeggen. Na 2 maanden is de relatie serieuzer geworden. Ze slapen nu ook soms samen. Dit doen ze bij H., want hij woont recht tegenover het Spoor. H. is ook elke dag op het Spoor.</p>		
<p>M, loopt iedere dag naar het Spoor, dit vindt ze fijn. Op straat zegt ze ook vaak hallo en goedemorgen tegen mensen op straat en tegen de medebewoners van haar 55+ flat. Tijdens de wandeling groeten vindt ze gezellig. Er is weleens een meisje op haar afgekomen die haar vroeg of ze daar woonde. Toen M bevestigend antwoorde riep het meisje: ik zei het toch? En rende weg. M. vond dit leuk. Vaak gaat ze ook buiten bij haar huis voor op een bankje zitten en kijken naar de mensen met hondjes. Als ze een kat heeft wil ze daar ook een lijn en een halsbandje voor kopen en hem daar uitlaten.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Loopt iedere dag - Heen en terug - Vindt lopen fijn - Heeft contact met buurtbewoners - Vindt contact met buurtbewoners fijn - Gaat buiten haar huis op een bankje zitten 	<ul style="list-style-type: none"> - Belang van routine - Mensen op straat groeten is fijn - Contact met buurtbewoners is fijn - Mensen bekijken - Erbij willen horen
<p>M. luncht meestal niet meteen om 11.30. ze eet liever iets later, na de drukte. M. wil graag binnen eten, daar is ook de plek waar gegeten wordt 's avonds en dit vindt ze prettig. Andere mensen eten wel buiten, maar dat doet zij liever niet. Daarna gaat M. weer naar buiten, rond 12.30, om te roken. Ze zit dan weer op dezelfde plek.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Luncht later dan de anderen - Eet binnen - Vindt binnen eten prettig - Eet liever niet buiten - Gaat na de lunch naar buiten om te roken, 12.30. - Zit op de hoek van het terras 	<ul style="list-style-type: none"> - Eigen tempo bepalen - bij zichzelf blijven - routine is belangrijk
<p>M, kletst met deelnemers, maar houdt zich relatief afzijdig. Ze lacht veel en doet mee met de grapjes. Er</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Kletst met deelnemers - Houdt zich een beetje afzijdig - Doet mee met grapjes 	<ul style="list-style-type: none"> - Zich afzijdig houden - Bij de groep willen horen

<p>is geen duidelijk contact met anderen, geen duidelijke vriendschappen. Een beetje met RH, die M. veel aanspreekt en haar betreft bij het gesprek. RH. Is luid aanwezig en erg vriendelijk. M. glimlacht als ze wordt aangesproken. Met H. heeft ze op het Spoor ook geen fysiek contact e.d. Dit doen ze alleen na het Spoor als ze met z'n tweeën zijn.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Geen duidelijke relaties met anderen - Relatie met RH, mededeelnemer - RH betreft respondent bij gesprekken - RH is vriendelijk tegen respondent - Respondent glimlacht als ze wordt aangesproken door RH. - Heeft op het Spoor geen fysiek contact met vriend. 	<ul style="list-style-type: none"> - Voorzichtig in sociaal contact - Bloeit op als ze betrokken wordt - Voorzichtig met fysiek contact vriend
<p>RH is aanrakerig, de spil van het gezelschap, praat veel en luid, is open. H. is beledigend, maar bedoelt het goed, raakt niet aan, geeft wel verbaal complimentjes aan M., gemaskeerd door plagerijtjes. M. is niet fysiek met iemand, geeft mij een hand, anderen niet. Mensen vinden haar duidelijk aardig. Ze is bescheiden, lacht veel om H., plaagt terug. Zit altijd op dezelfde stoel, is soms wat traag van begrip.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - RH is spil van het gezelschap - RH spreekt veel - RH is open - Vriend plaagt respondent - Vriend is niet fysiek - Vriend geeft verbale complimentjes aan respondent - Vriend plaagt - Respondent is niet fysiek, geen lichamenlijk contact - Deelnemers vinden respondent aardig - Respondent is bescheiden - Lacht veel om vriend - Plaagt vriend terug - Zit op dezelfde plek op het terras 	<ul style="list-style-type: none"> - Vindt plagerijtjes vriend fijn - Heeft afwachtende houding in groep - Vindt het fijn om betrokken te worden - Zal niet zelf de eerste stap nemen
<p>M. heeft veel contact met begeleiding. Deze nodigen haar uit voor een spelletje, M. maakt graag een grapje met ze en vertelt over wat ze allemaal doet, zoals computerles en het breien van poppenkleertjes. Tijdens het spelletje yatzhee is M. duidelijk aanwezig, maakt veel grapjes en moet veel lachen. Neemt haar verlies ook goed op.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Goed contact met begeleiding - Spelletje spelen met begeleiding - Maakt grapjes tijdens spelletje - Vertelt begeleiding over wat ze doet - Is in contact met begeleiding duidelijk aanwezig - Maakt grapjes met begeleiding - Lacht met begeleiding 	<ul style="list-style-type: none"> - Begeleiding is veilig contact - Is duidelijk aanwezig tijdens spelletje begeleiding - Voelt zich op haar gemak bij begeleiding - Vertelt enthousiast over creatieve projecten
<p>Om 13.00 start de creamiddag, vandaag is de</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Start creamiddag, 13.00. - Winkeltje open, 13.00 	<ul style="list-style-type: none"> - Zelfstandig - Krijgt

<p>begeleider iets later, omdat haar dienst om 13.15 begint, maar de deelnemers starten zelfstandig om 13.00. het winkeltje is dan ook open. In dit gezelschap is M. oplettender, verbaler. Ze praat meer, verheft haar stem ook meer, vertelt over een deelnemer die haar stoort, hier maakt ze zich druk over. Ze is minder terughoudend. Er wordt veel gekletst in de groep, het is letterlijk drukker en er hangt een drukke sfeer, op het Spoor was het veel rustiger. Het tempo van praten licht hier ook hoger en is constanter.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Begeleider later, start dienst 13.15 - Deelnemers beginnen zelfstandig - Is oplettend in gezelschap creamiddag - Is verbaal in gezelschap creamiddag - Is niet terughoudend in gezelschap creamiddag - Irritatie over mededeelnemer - Gezelschap creamiddag is druk - Drukke sfeer creamiddag - Tempo spreken ligt hoog creamiddag - Tempo spreken ligt laag bij het Spoor - Rustige sfeer het Spoor 	<p>verantwoordelijkheid</p> <ul style="list-style-type: none"> - Creamiddag minder terughoudend - Goede band met begeleider - Tempo ligt hoog - Drukke sfeer - Uit ongenoegen over medebezoeker - Is fel
<p>M. noemt de groep een kippenhok. 'er wordt veel gekletst en niemand weet waar hij het over heeft, ze houden niet op. Dan ga ik maar even een peuk roken. Ben ik even weg uit het kippenhok'. Bij het Spoor is het rustiger, dat vind ik soms fijner. Ze is oplettend, niet per se meer op haar gemak, feller.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Vindt creamiddag kippenhok - Wordt veel gekletst - Ze houden niet op - Weten niet waar ze het over hebben - Ontvlucht drukte door peuk roken - Peuk roken om even weg te zijn - Het Spoor is rustiger dan creamiddag - Vindt de rust soms fijner - Is oplettend - Is fel 	<ul style="list-style-type: none"> - Kan slecht tegen drukte - Moet af en toe weg uit het kippenhok - Vindt rust op het Spoor fijner - Is oplettend
<p>Begeleider laat veel gebeuren, grijpt laat in. Als ze er nog niet is vraagt iedereen naar haar, maar mensen beginnen zelfstandig. M. is sneller, verbaler. Haakt in op gesprekken, laat haar mening horen. Verheft haar stem als ze het ergens niet mee eens is, maar geeft dit niet aan.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Begeleider laat veel gebeuren - Begeleider grijpt laat in - Laat deelnemers zelfstandig werken - Respondent is verbaal snel op creamiddag - Haakt in op gesprekken van anderen - Laat mening horen - Verheft stem bij verongelijkheid - Geeft verongelijkheid niet direct aan 	<ul style="list-style-type: none"> - Sfeer is minder veilig - Begeleider grijpt laat in - Kan grenzen niet goed aangeven - Reageert fel op medebezoekers

<p>M. vraagt hulp aan degene op wie ze eerder fel was toen deze vrouw nog niet aanwezig was. Het is een drukke omgeving, veel in- en uitloop. Er wordt door verschillende mensen geklaagd over de drukte. M. is bezig met poppenkleertjes, geeft eerst op, wordt geïrriteerd, ongeduldig, maar vraagt toch hulp. Pakt het weer op, humeur wordt dan ook beter, geeft input in het gesprek. Naarmate de middag vordert raakt ze het zat, maar helper is druk bezig en M. vindt het moeilijk om te zeggen dat ze wil stoppen. Hier heeft ze hulp van de begeleider voor nodig. Deze geeft deze hulp, maar wel helemaal aan het einde van het proces.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Vraagt hulp - Creamiddag drukke omgeving - Veel in- en uitloop - Wordt door deelnemers geklaagd over drukte. - Respondent vindt haar werk lastig - Geeft werk op - Vraagt toch om hulp - Pakt werk weer op - Humeur verbetert - Raakt het werk naarmate de middag vordert zat - Vindt grenzen aangeven moeilijk - Begeleider geeft hulp - Begeleider geeft laat hulp 	<ul style="list-style-type: none"> - Vraagt om hulp - Raakt geïrriteerd als creatief project moeizaam gaat - Zet door - Klaart op van eigen doorzettingsvermogen - Vindt grenzen aangeven moeilijk
<p>Fragment: opname 1</p>	<p>Open code(s)</p>	
<p>J: maar vroeger, waar je hiervoor woonde, ging je wel met het openbaar vervoer? M: nee, ook lopen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Respondent loopt altijd naar dagbesteding 	<ul style="list-style-type: none"> - Routine van lopen is belangrijk
<p>J: oh ja, dan is lopen bijna sneller. M: ja, lopen is korter dan met het openbaar vervoer</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Lopen is sneller 	<ul style="list-style-type: none"> -
<p>J: oke, dus het is wel overzichtelijk. Het is lang, maar weinig straten. M: ja, het is zeg maar een bijna rechte weg</p>	<ul style="list-style-type: none"> - De looproute naar de dagbesteding is een bijna rechte weg. 	<ul style="list-style-type: none"> -
<p>J: en het Spoor, vind je dat leuk? M: ja. J: fijn, want je gaat op woensdag? M: ik ga elke dag J: elke dag, oke, nou, dan zul je het inderdaad wel leuk vinden</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Vindt de dagbesteding leuk - Gaat elke dag naar de dagbesteding - Maandagmiddag tekenen - Woensdagmiddag crea - Donderdag blijft respondent meestal thuis - Vrijdag tekenen - Vrijdag crea 	<ul style="list-style-type: none"> - Vindt de dagbesteding leuk - Gaat iedere dag naar dagbesteding - Eet twee keer per week mee - Vindt spelletjesavond leuk

<p>M: ja J: maar zijn er ook elke dag activiteiten? M: maandagmiddag heb ik tekenen, dinsdagochtend had ik dan naailes, maar die mevrouw is weg. Woensdagmiddag crea, donderdag blijf ik dan meestal thuis. Vrijdag tekenen en crea en zaterdags eh.. ga ik ook wel eens naar het Spoor. En soms eet ik daar ook 's avonds. Dus dat is wel leuk J: dat is leuk ja, Koken jullie dan met z'n allen? M: nee, er wordt gekookt. J: dat is fijn, maar meestal ga je niet? M: twee keer in de week. En daarna doen we dan meestal nog spelletjesavond</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Zaterdags gaat respondent ook wel eens naar het spoor - Eet gemiddeld 2 keer per week mee - Er wordt gekookt - Na het eten spelletjesavond 	
<p>J: leuk, en is dat met veel dezelfde mensen of wisselt dat? M: dat zijn, met eten zijn best wel veel mensen, maar na het eten valt het mee. Dan mag je blij zijn als er twee of drie mensen zijn, dan is er meer personeel dan bezoekers.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Bij het eten zijn er veel mensen - Na het eten is het rustig - Na het eten meer personeel dan bezoekers 	-
<p>M: meestal zit ik er van 9 tot 9. J: als je blijft eten. M: ja, maar de laatste tijd eh... ben ik wat later op, weet niet wat dat is, maar... J: ga je ook later naar bed, of dat niet? M: nee, ik ben dan vroeg wakker en dan ga ik een peukje roken en dan denk ik van: dan blijf ik gelijk op, maar dan vallen mijn ogen dicht.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Op de dagen dat respondent mee eet is ze van 9 tot 9 op de dagbesteding. - Is laatste tijd wat later op - Wordt vroeg wakker, staat op, maar valt dan weer in slaap. 	- Is de hele dag op de dagbesteding
<p>J: maar zet je geen wekker? M: nee, die hoor ik toch niet.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Zet geen wekker 	-

<p>J: maar je gaat al lang naar het Spoor he?</p> <p>M: ja</p> <p>J: hoe lang zou je al gaan denk je?</p> <p>M: een jaartje of 6.</p> <p>J: oh ja, en had je daarvoor ook dagbesteding?</p> <p>M: ja, maar toen had je nog geen indicatie nodig</p> <p>J: oh, dus dan kon je gewoon gaan. Maar ging je toen ook naar het Spoor of ging je ergens anders naartoe?</p> <p>M: bijna alles vroeger. Dat was ook een activiteitencentrum, op de Heemraadsingel.</p> <p>J: bijna alles, die heet zo? Ik dacht dat je zei: ik ga naar bijna alles (lacht).</p> <p>M: ja, zo heette die activiteitencentrum. Daar kon je kleien, met dunne vloeibare klei werken.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Gaat al 6 jaar naar de dagbesteding - Had daarvoor ook dagbesteding - Had toen geen indicatie nodig voor dagbesteding. - Kon gewoon gaan. - Ging naar Bijna Alles, activiteitencentrum - Werkte daar met dunne, vloeibare klei. 	<ul style="list-style-type: none"> - Gaat al 6 jaar naar het Spoor - Mocht vroeger zonder indicatie naar dagbesteding - Heeft altijd creatieve projecten gedaan
<p>J: ja, en dat Bijna Alles, daar ben je toen weggegaan omdat je...</p> <p>M: nee, Bijna Alles ging weg daar. Die zijn naar de Baan gegaan, maar toen vond ik er niks meer aan, want was het inderdaad bijna alles, want ze deden niet veel meer.</p> <p>J: nee oke, en toen? Ben je zelf gaan zoeken naar iets nieuws?</p> <p>M: ja, toen ben ik van de Spaansepoort... naar de Noordmolendwarsstraat gegaan en van daaruit ben ik naar bijna alles gegaan, of eh... het Spoor.</p> <p>J: oh ja, maar dat was... vanaf daar wisten ze dat het Spoor bestond of zo?</p> <p>M: ja.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Bijna Alles verhuisde, toen niet meer leuk. - Respondent verhuisde van Spaansepoort naar Noordmolendwarsstraat. - Noordmolendwarsstraat heeft respondent naar het Spoor verwezen. 	<ul style="list-style-type: none"> - Van dagbesteding veranderd, andere keuze gemaakt - Zelfstandig zoeken naar iets nieuws

Bijlage 2: open coderingen respondent 2

Fragmenten: veldaantekeningen	Open code(s)	Subcode(s)
<p>Dagschema: 09.00/09.30: koffie en thee, vervoersbusjes komen binnen, de tijden verschillen nog wel eens 9.30/10.30: vrijwilligerswerk in de kantine: tafels dekken 10.30/10.45: koffiepauze 10.45/12.00: groepsactiviteit/vrijwilligerswerk: was wegbrengen, kastjes schoonmaken, schilderen, knutselen 12.00/12.45: lunch in de keuken, anderen in de kantine, gezamenlijk opruimen 12.45/14.15: groepsactiviteit/vrijwilligerswerk: schilderen, knutselen, rummicub 14.15/14.30: koffiepauze 14.30/14.45: vervoersbusjes komen deelnemers ophalen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Arriveren, koffie en thee, 9.00/9.30 • Vrijwilligerswerk kantine: tafels dekken, 9.30/10.30 • Koffiepauze 10.30/10.45 • Vrijwilligerswerk: was wegbrengen, kastjes schoonmaken 10.45/12.00 • Lunch in de keuken 12.00/12.45 • Andere bezoekers eten in de kantine • Groepsactiviteit: W. schildert. 12.45/14/15 • Andere bezoekers spelen rummicub • Koffiepauze 14.15/14.30 • Vertrek 14.30/14.45 	<ul style="list-style-type: none"> •
<p>W heeft doorlopende indicatie dagbesteding. Doel vanuit dagbesteding en ouders is zelfredzamer worden en toewerken naar zelfstandig wonen binnen de mogelijkheden van de Oranjarahof, zich minder bemoeien met mede cliënten, daar komt ruzie van, minder snel geraakt worden door feedback van begeleiding. W. heeft het functioneringsniveau van een kind van 6.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • W. heeft doorlopende indicatie dagbesteding • Doel dagbesteding en ouders: W. zelfredzamer maken om zelfstandig te kunnen wonen • Doel wordt gerealiseerd binnen de mogelijkheden van dagbesteding • Doel dagbesteding: zich minder bemoeien met mede cliënten • W. krijgt vaak ruzie omdat zij zich bemoeit met mede cliënten • Doel dagbesteding: minder snel geraakt worden door feedback van begeleiding. • Functioneert op het niveau van een 	<ul style="list-style-type: none"> • Doorlopende indicatie dagbesteding • Doel: zelfredzamer maken om zelfstandig te kunnen wonen • Doel: zich minder bemoeien met mede cliënten • W krijgt ruzie, omdat zij zich uit bezorgdheid bemoeit met mede cliënten • Doel: minder snel geraakt worden door feedback

	zesjarige	
Vervoersbedrijf is meer dan een uur te laat. Oranjehof zit in een verzorgingstehuis, de groep bestaat uit NAH patiënten en W. W. wordt 1 keer per week door haar moeder op de tandem gebracht.	<ul style="list-style-type: none"> • Vervoersbedrijf meer dan een uur te laat • Oranjehof zit in een verzorgingstehuis • De groep bestaat uit cliënten met niet aangeboren hersenletsel • W. is de enige op de groep met een licht verstandelijke beperking. • W. wordt 3 dagen in de week door vervoersbusje gebracht • 1 keer per week wordt W. door moeder op de tandem gebracht 	<ul style="list-style-type: none"> • Vervoersbedrijf komt op wisselende tijden • Groep bestaat uit NAH patiënten en W (LVB). • 3 x per week door busje • 1 x per week door moeder op tandem
Als W op zichzelf gaat wonen komt ze op een wachtlijst en is het maar de vraag waar ze terecht komt daar hangt de dagbestedingsplek weer vanaf, want waar je naar dagbesteding gaat hangt af van hoeveel km het van je huis is. Poortwerk was haar vorige dagbesteding, meer leeftijdsgenoten dan hier. Hier is het kleinschaliger, daar was het veel groter, afwisselender werk.	<ul style="list-style-type: none"> • W. wordt op een wachtlijst van zelfstandig wonen geplaatst • Het hangt van de plek op de lijst af waar W. terecht komt. • Dagbestedingsplek hangt af van waar W. woont • Begeleid gaan wonen betekent dus misschien ook verandering van dagbesteding • W. ging voor de Wmo transitie naar een andere dagbesteding • Vorige dagbesteding had meer leeftijdsgenoten • Vorige dagbesteding had afwisselender werk • Huidige dagbesteding is kleinschalig 	<ul style="list-style-type: none"> • W wordt op wachtlijst begeleid wonen geplaatst • Hangt af van woonplek waar de dagbesteding van W zal zijn • W is door de Wmo transitie naar een andere dagbesteding verplaatst
W komt om 10 uur binnen, normaal is dit vroeger, zo tussen 9 en half 10. Drinkt een kopje thee. Kleedt zich	<ul style="list-style-type: none"> • W. wordt om 10 uur gebracht • Normaal wordt W. 	<ul style="list-style-type: none"> •

<p>om voor het werk in de kantine, een zwart shirt en een zwart schort. Eet hier zelf niet tussen de middag, omdat dit 1,50 kost en W haar geld opspaat. W. maakt de tosti's in de koffiekamer voor de lunch. Als iemand een tosti wil maakt W die. Ze ruimt de kastjes op 1 keer in de maand. Brengt de was naar boven, ene week brengen, andere week halen.</p>	<p>tussen 9.00 en 9.30 gebracht.</p> <ul style="list-style-type: none"> • W. drinkt een kopje thee • W. kleedt zich om voor werk in de kantine • W. eet niet in de kantine, dit kost 1.50 en zij spaart haar geld • W. maakt de tosti's voor de lunch in de koffiekamer • W. ruimt 1 keer per maand de kastjes op • W. brengt de was naar boven, ene week brengen, andere week halen 	
<p>Een andere activiteit is productiewerk, kabelclips maken. W vindt dit eentonig, zij maakt liever bloemenkaartjes, wat ook productiewerk is. Kabelclips gaan binnenkort verdwijnen, omdat de Wmo wil dat aandacht verschuift naar op individueel niveau kijken naar waar mensen leuk vinden. Voor W gaat dat nog niet. Er is weinig werk. Begeleider geeft aan dat ze 'maar rustig aan moet doen'. Het tempo op de groep ligt laag. De groep kletst veel, W houdt zich hier grotendeels buiten. De groepsleden zijn ouder, er is weinig aansluiting met W. Alle groepsleden hebben niet aangeboren hersenletsel. W is de enige met een licht verstandelijke beperking.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Productiewerk: kabelclips en bloemenkaartjes maken • W. vindt kabelclips maken eentonig • W. maakt liever bloemenkaartjes • Kabelclips verdwijnen binnenkort • Wmo verschuift aandacht naar op individueel niveau kijken wat mensen leuk vinden • Bij W. gebeurt dit nog niet • Er is niet veel werk op de dagbesteding • Het tempo op de groep ligt laag • De andere bezoekers kletsen veel • W. houdt zich grotendeels buiten de gesprekken • De andere bezoekers zijn ouder. • W. vindt weinig aansluiting bij andere bezoekers 	<ul style="list-style-type: none"> • W maakt liever bloemenkaartjes dan kabelclips als productiewerk • Wmo wil meer maatwerk, maar het werk dat voor W bedacht was, was op een andere locatie • Er is niet veel werk op de dagbesteding • Het tempo ligt laag • W mist aansluiting met de groep • W deelt de interesses van de groep niet

	<ul style="list-style-type: none"> • W. is de enige op de groep met LVB. 	
<p>‘ik wil niet weer weg moeten, veranderen van plek’. Wil wel terug naar Poortwerk. Veel groter. Met deelnemer G kan W het goed vinden. Ze zoekt wel aansluiting met mensen die haar persoonlijke aandacht geven. Ze wil dingen op haar tempo en niveau doen. Ze krijgt vandaag een nieuw maatje toegewezen en vindt dit lastig, omdat zij dingen anders doet dan degene met wie ze normaal het werk doet.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • W wil niet weer veranderen van dagbesteding • W. wil terug naar oude dagbesteding • W kan het met één bezoeker goed vinden • W zoekt aansluiting bij mensen die haar persoonlijke aandacht geven • W wil dingen op haar eigen tempo doen • W krijgt een nieuw maatje toegewezen, vindt dit lastig • Nieuw maatje doet dingen op een andere manier dan W gewend is. 	<ul style="list-style-type: none"> • W houdt van zekerheid • W wil dingen op haar eigen tempo doen • W zoekt aansluiting bij mensen die haar persoonlijke aandacht geven
<p>Om 11.45 maakt W de thee en koffie en dekt de tafel voor degenen die lunchen in de koffiekamer. 5 mensen eten mee (waaronder ik). De rest gaat naar de kantine om te eten, dit is het overgrote deel. Degenen die in de koffiekamer eten zijn de begeleider, de stagiair, het nieuwe werkmaatje van W en W.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • W zet thee en koffie en dekt de tafel voor degenen die lunchen in de koffiekamer 11.45 • Begeleiders, nieuwe bezoeker en W eten in de koffiekamer • Andere bezoekers eten in de kantine. 	<ul style="list-style-type: none"> • W vindt met eten geen aansluiting bij andere bezoekers
<p>Er wordt tijdens het schilderen veel overgenomen door begeleiding. Begeleider A, neemt het werk vaak over als hij denkt dat het beter kan. Denk dat A extra zijn best doet omdat ik er ben. W heeft meer affiniteit met mannen, noemt hen ook haar vrienden, draait zich naar hen toe. Probeert soms wel aansluiting te vinden door mensen bijvoorbeeld smakelijk eten te wensen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Begeleiding neemt tijdens activiteit veel over • Begeleider A neemt werk over om het te verbeteren • A doet (waarschijnlijk) extra zijn best • W heeft meer affiniteit met mannen, noemt hen haar vrienden • W probeert aansluiting te vinden door medebezoekers een vraag te stellen, of smakelijk eten te 	<ul style="list-style-type: none"> • Begeleiding neemt tijdens creatieve activiteit veel over • W doet haar best om interesse te tonen in medebezoekers

	wensen	
<p>Wordt door groepslid Wi aangesproken op het lenen van één van zijn boeken. Wi praat veel, maar dit gaat voornamelijk over zijn eigen interesses. W reageert hier nauwelijks op.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wordt door medebezoeker Wi aangesproken op lenen van boek • Wi praat vooral over eigen interesses, W reageert nauwelijks 	<ul style="list-style-type: none"> • W vindt het moeilijk om niet te praten over wat haar bezig houdt
<p>Om 12.00 uur boterhammen eten, moeder maakt het eten. 4 boterhammen en 2 stukken komkommer, geschild. 12.45: hoeft niet af te ruimen, heeft genoeg gedaan. Start met overtrekken Harry Potter, is hier duidelijk enthousiast over. Om 14.15 opruimen, moeder komt W halen om naar de kapper te gaan. 14.30 vertrekken W en haar moeder.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Lunch is gemaakt door moeder W: 4 boterhammen, 2 stukken komkommer, geschild. • Moeder zorgt voor W. • W hoeft niet af te ruimen, heeft volgens begeleiding genoeg gedaan • W trekt Harry Potter over op carbonpapier, vindt dit erg leuk 12.45 • Opruimen van activiteit 14.15 • Moeder komt W halen om naar de kapper te gaan 14.30. 	<ul style="list-style-type: none"> • Moeder zorgt veel voor W • Begeleiding kijkt naar wat W aankan
Fragmenten: opname 1	Open code(s)	Subcode(s)
<p>J: en doe je dit al lang W? W: ik werk nu anderhalf jaar denk ik J; hier? W: in de kantine. Ik zit hier al minstens 2 jaar, 3 jaar op de Oranjehof. J: ja. dus dat is al een aardig tijdje W: ja, maar ik vind het hier niet leuk J: niet leuk? W: nee J: hier niet of op Oranjehof? W: nou ja, op Oranjehof niet. Ik mis mijn vrienden. (B en W dekken de tafels. B is nieuw. W: gewoon alles dekken, alle tafels? KM: het is een drukke dag vrijdag, dus dek maar gewoon alles en wat teveel is, dat haal ik gewoon weer weg. J: en je vrienden waren bij Poortwerk toch? Ja, dus dat is</p>	<ul style="list-style-type: none"> • W werkt nu anderhalf jaar in de kantine • Elke dinsdag en vrijdag • W. zit sinds 3 jaar op de Oranjehof • Vindt het hier niet leuk • Mist haar vrienden • W. dekt de tafels met B., zij is vandaag nieuw. • Vrijdag is een drukke dag • Vrienden zijn nog op oude dagbesteding • W. heeft een vriendje • Vriendje zit op oude dagbesteding • Ziet haar vriendje nog steeds, komt morgen 	<ul style="list-style-type: none"> • Werkt in de kantine sinds anderhalf jaar • Zit sinds 3 jaar op Oranjehof • Mist leeftijdsgenoten • Op vorige dagbesteding had W veel aansluiting, hier minder • W heeft een vriendje, kent hem van vorige dagbesteding

<p>vervelend. W: hmhm. En mijn vriendje is daar. J: oh ja, dan wil je wel graag terug, dat snap ik. W: ik heb een vriendje. J: ja, dat is fijn. En zie je die nog wel, nu? W: nou ja, hij komt zaterdag, morgen naar mijn verjaardagsfeestje.</p>	<p>op haar verjaardag</p>	
<p>W: ik vier het morgen voor de familie J: leuk W: en hij gaat ook komen. Ik heb ook een andere vriend uitgenodigd, maar die had een trouwerij van vrienden van hem J: oke, ja, dat is belangrijk. W: eigenlijk vrienden van de familie, maar ja, ehm... zijn ouders zijn, zijn vader is 2 jaar geleden overleden en zijn moeder dit jaar. Dus dat is niet zo fijn. Hij heeft zijn vader en moeder verloren. Het enige wat hij nog heeft is zijn zus. J: naar W: ik vind het echt naar voor hem. Overleden aan kanker. J: en die mensen ken je ook van Poortwerk? W: alleen, zijn ouders niet zo goed, maar hem ken ik echt heel goed. Niet alleen van Poortwerk, maar ook van school. We hebben bij elkaar op school gezeten. J: oh ja, daar leer je mensen goed kennen natuurlijk. W: echt een hele leuke jongen. Maar hij is mijn ex, maar we hebben afgesproken met elkaar dat als het ooit uitgaat dan blijven we altijd vrienden. En dat zijn we. J: dat is mooi.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Andere vriend ook uitgenodigd voor verjaardag • Andere vriend heeft zijn ouders verloren, W vindt dit heel naar voor hem • Kent andere vriend van school en van oude dagbesteding 	<ul style="list-style-type: none"> • Heeft een beste vriend, kent hem van school en vorige dagbesteding • Hecht veel waarde aan sociale relaties
<p>KM: dat is goed moppie. Nou, Wanda is alleen begonnen, eigenlijk was het alleen Wanda, en er is er later één bijgekomen. W: omdat het zwaar werk is, daarom heb ik ook iemand gekregen om te helpen. KM: nee oke. Prima</p>	<ul style="list-style-type: none"> • W werkte eerst alleen in de kantine • Kreeg een maatje, omdat het zwaar werk is • W. krijgt instructies over reserveringen van mevr. Van de keuken. 	<ul style="list-style-type: none"> • Er wordt aandacht besteed aan wat W wel en niet aankan • W voelt zich verantwoordelijk voor werk • W wil voor vol worden aangezien

<p>W: ik dacht dat je het wist. Ehm... die is gereserveerd?</p> <p>KM: ja, die is altijd gereserveerd, voor 6 personen. Die voor middin.</p> <p>W: hier?</p> <p>KM: ik weet niet hoeveel er komen?</p> <p>W: vier?</p> <p>J: hij zei 5 voor de zekerheid.</p> <p>KM: prima, en hier zit... heel goed zo hoor. Daar zit de familie Bel en daar de Brit en die moet ook wel, want daar zitten die mensen uit de Lombar. Die hoef je niet te reserveren, maar die moet wel gedekt, want daar zitten altijd die vrouwen uit Lombar.</p> <p>W: wow, wel veel, dat zijn er 5.</p> <p>KM: nee, doe maar gewoon 4 en als er meer komen dan schuiven ze zelf maar een stoel bij.</p> <p>W: maar deze moet ook.</p> <p>KM: ja, en deze en die.</p> <p>W: oh, dat is niet gezegd tegen mij,</p> <p>KM: maar het is wel zo, door twee oude mannetjes en</p> <p>W: maar het is niet tegen mij gezegd</p> <p>KM: en een vrouwtje, die komt ook. En die van Middin moet je dan ook reserveren natuurlijk</p> <p>W: ja, dat weet ik</p>	<ul style="list-style-type: none"> • W. moet weten hoeveel mensen van de dagbesteding komen eten • W. wil graag van alles op de hoogte zijn • W wil voor vol aangezien worden 	
<p>W: hier moet nog eentje bij.</p> <p>J: er moet ook nog een stoel bij denk ik? Zo.</p> <p>W: en nog een stoel ook daarbij. Wel met leuning altijd.</p> <p>B: lepels, vorken, messen?</p> <p>W: de grote. Allemaal. Die stoel daar want dan kan ik de tafel dekken. Dit zijn allemaal oude mensen en als je dan een stoel geeft zonder leuning, dan liggen ze op de grond.</p> <p>J: nee, dat is een slecht idee.</p> <p>W: en als je dan, dan lig je op de grond en dan heb je je arm gebroken.</p> <p>J: ja, heel goed dat je erop let</p> <p>W: maar gelukkig heb ik training gehad, dus als ik val kan ik mezelf tegenhouden. Zal ik je eens vertellen? De lepel moet naast het</p>	<ul style="list-style-type: none"> • W. geeft anderen instructies • W. legt uit waarom dingen moeten zoals ze moeten • W. probeert B. te helpen door uitleg te geven • B. vindt de hulp van W. soms lastig 	<ul style="list-style-type: none"> • W neemt het voortouw in kantine werk • W wil dat anderen het werk doen zoals zij dat aangeeft

<p>mes. B: naast het mes?/ W: ja. ik weet ook niet waarom, maar het is zo. B: (lacht). W: vorken altijd links, messen altijd rechts. Altijd rechts. B: oké. W: deze is al goed, kijk naar je vinger, zie je? B: ja, ja.</p>		
--	--	--

Bijlage 3: open coderingen respondent 3

Fragmenten: opname 1	Open code(s)	Subcode(s)
<p>10.00/12.00: tekenen en schilderen 13.00/15.00: creatief met buuf en co. op woensdag doen ze op dit moment een cursus airbrushing Donderdag 10.00/12.00: tekenen en schilderen 13.00/15.00: creatief met buuf en co, M. is hier vrijwilliger Zaterdag en zondag is buuf en co ook open en worden er soms activiteiten georganiseerd. Vrijwilligerswerk is op wo en do 13.00. M zit aan de tekentafel, mensen komen binnen. M overziet het werk en helpt mensen. Houdt</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Van 10 tot 12 tekenen en schilderen - Van 1 tot 3 creatief met buuf en co - Woensdag 1 tot 3 airbrushing - M is vrijwilliger bij creatief met buuf en co - Is er zondag vaak ook, dat is flexibel - Vrijwilligerswerk: M overziet werk van anderen - M helpt anderen 	<ul style="list-style-type: none"> - Vrijwilligerswerk geeft betekenis' - M is flexibel in dagen

<p>goed in de gaten wie wanneer komt.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Houdt het overzicht - Houdt in de gaten wie wanneer komt 	
<p>Er is een deelnemer bij buuf en co waar M last van heeft, ze praat hard en veel en schreeuwt soms. Als deze deelnemer binnenkomt knikt M naar mij. Creatief met buuf en co is druk, er is weinig begeleiding, 1 begeleider op de hele groep en deze is vaak niet aanwezig, doet dan dingen op kantoor. Vrijwilligers helpen mee, maar kunnen niet goed structuur scheppen in de drukte. Knutseltafel wordt alleen gelaten, M lijkt onzeker. 'normaal doen we dit ook altijd samen'. Lastige deelnemer verheft stem, hierover heeft M eerder gesproken, het wordt stil, aandacht gaat naar deelnemer. M vindt dit lastig, vertrekt gezicht. Begeleider O raakt M even aan tijdens de uitbarsting van deelnemer, dit ontspant M. begeleider Mi heeft het erg druk, loopt in en uit, druk, hoog tempo.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Lastige mededeelnemer, maakt onverwachte geluiden, kan M slecht tegen - Creamiddag is druk, veel mensen - Weinig begeleiding aanwezig, 1 iemand op de groep, maar vaak op kantoor - Hulp van vrijwilligers - Vrijwilligers helpen met activiteiten, scheppen geen structuur - Gebrek aan structuur - M onzeker door gebrek aan structuur - Deelnemer Min trekt veel aandacht - M heeft last van deelnemer - Begeleider O legt hand op schouder, M ontspant - Begeleider Mi beweegt druk, loopt in en uit - Het tempo tijdens creamiddag ligt hoog. 	<ul style="list-style-type: none"> - M heeft moeite met luidruchtige medebezoeker - Tempo ligt hoog op creamiddag - Er is weinig begeleiding aanwezig - Vrijwilligers helpen met activiteiten - Gebrek aan structuur maakt M onzeker - Heeft last van het dwingend aandacht trekken van Min - Begeleider erkent frustratie M - M voelt zich gezien door begeleider
<p>'s Ochtends wordt er ook geknutseld, maar dit is meer vrij. Er zijn minder mensen, de sfeer is rustig, mensen maken grapjes met elkaar, zijn ontspannen. Tijdens de lunch zijn er 8 mensen, het is rustig, ontspannen sfeer, mensen geven elkaar etenswaren aan, zijn aardig voor elkaar.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Bij knutselen en schilderen (10/12) is de sfeer ontspannen - Rustiger, minder mensen - Meer vrij, geen vaste opdrachten - Andere mensen dan 's middags. 	<ul style="list-style-type: none"> - 's ochtends is de sfeer ontspannen - Het tempo ligt laag - Minder structuur nodig
<p>M. en dit is een babydraakje, maar ik moet hem nog verder uitwerken, want eh.. ja J: prachtig zeg, deze is heel lief M: ja, dat vind ik ook, ja. (laat al haar tekeningen gezien die M</p>	<ul style="list-style-type: none"> - M tekent veel - Is trots op tekeningen - Praat enthousiast met mededeelnemers - Geeft compliment over andermans werk 	<ul style="list-style-type: none"> - M is trots op haar tekeningen - M is open en enthousiast tegen medebezoekers - Geeft anderen

<p>gemaakt heeft op de dagbesteding en thuis. Heeft een eigen techniek ontwikkeld) Die had ik gemaakt, die had een tekening gemaakt. Ja hé, hij maakt ook tekeningen voor Brenda. En ik heb ook een paar tekeningen gemaakt he?</p> <p>A: leuk. Schiet je al een beetje op Gerrie?</p> <p>G: ja.</p> <p>A: oh mooi</p> <p>M: mooi ja</p> <p>A: is weer heel anders dan wat er aan de muur hangt</p> <p>M: zij doet de stippeltjestechiek. Pointinisme. Dan gebruik je puntjes</p> <p>J: dit is een soort kip of zo</p> <p>M: ja, een kip en een ander zit er wat anders in of zo. Het zijn allemaal dingetjes</p> <p>J: ja, want dit kan ook een hoofd zijn</p> <p>M: kijk.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Legt uit wat mededeelnemer doet - Laat enthousiast tekeningen zien 	<p>complimenten</p>
<p>J: en dit, is dit dan gebaseerd op iemand?</p> <p>M: ja, dat is gebaseerd op werken van Nikki Zanderlap..) dat was een Amerikaanse artiest en die woonde toen in Zwitserland en ik heb daar er één gemaakt die lijkt op eentje in Italie, in een tuin met beelden. Eh.. ik had al een paar keer die tentoonstelling gezien, maar daar ben ik geïnspireerd door geraakt. (deelnemers zitten allemaal aan een lange tafel te tekenen/schilderen. Er wordt met elkaar gekletst, M neemt hier enthousiast aan deel).</p> <p>J: mooi hoor. Dit is geïnspireerd op één van die beelden.</p> <p>M: ja. ja, ja. zij heeft ehm... dat is toch wel voor jouw tijd denk ik, een aantal jaren geleden in het natuur historisch museum in de tuin stond een beeld van haar. En waarom ze dat beeld weggehaald hebben weet ik ook niet, maar ik vond dat zo prachtig. Van: het was</p>	<ul style="list-style-type: none"> - M houdt van kunst - Gaat graag naar tentoonstellingen kijken - Wordt geïnspireerd voor eigen werk door andere kunstenaars - Is ondernemend 	<ul style="list-style-type: none"> - Laat zich inspireren door werk van anderen - Is ondernemend

<p>echt een eh... een eye opener weet je wel, echt wat er opviel in het Nederlandse landschap. Enne.. soms heb je, want ik kijk heel graag naar architectuurfilms en zo. Dan zie je in Frankrijk heb je le commercies, wij kennen hier Rietveld. En Piet Blom vind ik ook eh... die kubuswoningen</p> <p>J; ja, de kubuswoningen bij de Markthallen bedoel je?</p> <p>M: ja, de Markthal ben ik nog niet eens in geweest, dat moet ik toch nog eens een keertje doen. Want het schijnt heel mooi te zijn, het is onze Sixtijnse Kapel. Ik vind dat er wel mee te vergelijken. Kijk.</p>		
<p>J: echt mooi, maar heel verschillend allemaal</p> <p>M: ja, ze zijn allemaal heel verschillend ja. en hier nog eentje. Deze laat ik niet graag zien (het is een tekening van een naakte vrouw)</p> <p>J: ja, daar krijg je natuurlijk reacties op (lacht).</p> <p>M: ik moet wel lachen. Ja. Iris die komt pas vanmiddag. Ze vroeg of ze vanochtend, ik zeg nee: het is niet nodig dat je er 's ochtends bent, vanmiddag kan ook nog wel.</p> <p>J: dat zei ze tegen jou.</p> <p>M: ja, dat zei ik tegen haar.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Maakt verschillende soorten werken - Is zelfbewust over naaktekening - Toont zelfstandigheid in relatie met begeleider 	<ul style="list-style-type: none"> - Experimenteren - Uitproberen - Toont zelfstandigheid in relatie met begeleider
<p>M: ehm... die komt om 12 uur. Dus van 12 uur tot half 1 eten we, lunchen we dan. Dus dan zorgen we dat we om half 1 met elkaar kunnen praten. Of dat kan.</p> <p>J: ja, tuurlijk.</p> <p>M: moet het er maar tussendoor.</p> <p>J: want zij komt ook hier om de begeleiding te doen van de hele plek? Maar goed, dan heb ik al wel een goede indruk kunnen krijgen</p> <p>M: ja, dat denk ik ook wel. Jij bent hier toch eerder geweest?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Lunch van 12 tot half 1 - Is flexibel - Persoonlijk begeleider is ook groepsbegeleider 	<ul style="list-style-type: none"> - 12.00/12.30: lunch - Flexibel
<p>M: ja, en wat wordt met al die feiten gedaan, die je dan verzamelt?</p> <p>J: ja, wij kijken nu naar hoe</p>	<ul style="list-style-type: none"> - M is gegroeid in schilderijen maken - Wordt geïnspireerd door medebezoekers 	<ul style="list-style-type: none"> - M is gegroeid in schilderijen maken - Wordt geïnspireerd door medebezoekers

<p>mensen hun dagbesteding ervaren en wat voor betekenis ze daaraan hechten. Dus heb je het gevoel of je hier kan groeien</p> <p>M: ja, ik ben inderdaad heel erg gegroeid. Voorheen maakte ik alleen maar schilderijen en elke keer word je dan, ik word ook door mijn medebezoekers geïnspireerd, dus eh... dan denk ik: he? Hoe kan dat nou? En daar ga je dan inspiratie aan geven. Dus eh...</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Is nieuwsgierig naar medebezoekers 	<ul style="list-style-type: none"> - Is nieuwsgierig naar medebezoekers
<p>J: ja, mooi. En hoe lang ben je hier al? Ga je hier al naartoe?</p> <p>M: eh... ik ben al, ik ben al 2008 kom ik al bij de (eerste locatie) toen zijn we verhuisd naar (tweede locatie), toen zijn we verhuisd naar de Mathenessedijk en toen verhuisd naar een pand aan het Rijnkanaal en toen zijn we... hoe lang zitten we hier al? Hoe lang zitten we hier al Mariska?</p> <p>Ma: hier? Hoe lang kom jij hier al?</p> <p>P: wie ik? Een jaar, anderhalf jaar.</p> <p>Ma: ik denk dat we hier wel 2 jaar zitten, 3 jaar al?</p> <p>M: drie jaar</p> <p>Ma: drie jaar al? Jeetje. Het gaat snel de tijd.</p> <p>G: ik dacht twee.</p> <p>M: ja, dat klopt wel, drie jaar al.</p> <p>I (begeleider): ik was zwanger toen we hier naartoe kwamen en mijn zoon is nu twee en een half</p> <p>Ma: natuurlijk ja.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Komt al 8 jaar bij buuf en co - Buuf en co zit 3 jaar in dit gebouw - Bezoekers zijn verbaasd dat het al zo lang is - Hebben het naar hun zin in het pand 	<ul style="list-style-type: none"> - M heeft het naar haar zin in nieuwe ruimte
<p>M: oh, wat gaat het hard. Het lijkt net of we hier veel langer zitten Mariska.</p> <p>Ma: gaat snel he?</p> <p>M: ja, gek is dat he?</p> <p>J: korter bedoel je?</p> <p>M: ja nou eh... voor mijn gevoel zitten we hier al veel langer. Ja he? Mariska?</p> <p>Ma: ja, ik weet het niet zo goed eigenlijk. Aan de ene kant wel</p> <p>M: maar je bent zo gewend aan.</p> <p>Ma: ja, dat is het misschien meer. We hebben natuurlijk heel lang aan</p>	<ul style="list-style-type: none"> - M voelt alsof ze al langer op deze locatie zit - Is gewend aan deze locatie - Stemt af met medebezoekers - Is blij met eigen creatieve ruimte 	<ul style="list-style-type: none"> - M voelt zich op haar gemak in de ruimte - Stemt af met medebezoekers

<p>de Visserijkade gezeten. M: we hebben een eigen ruimte waar we kunnen tekenen en schilderen en crea en zo wordt gedaan. Dus eh... J: waar zit dat, die ruimte? M; dat is hier.</p>		
<p>M; ja, er zijn twee panden. Het ene is het winkeltje en... ik zal je zo even rondleiden. J: ja, dat is leuk. En jij bent hier dan op woensdag en donderdag? M: de woensdag en de donderdag ben ik hier ja. J; en dan doe je dit? M: ja\ J; vooral, of ook andere dingen? M: ja, ook, Omar heeft ook een expositie toegezegd voor mijn tekeningen. We hebben hier ook de... ehm... het boek Stormachtige stilte geregisseerd, dat heb ik van de Roze Salon van Humanitas. Dus eh... ik vind dat heel erg leuk. En toen was er ook een schilderijen expositie. Dus eh... ik vind het gewoon heel erg leuk om te doen. Nu is er een schilderijen expositie en tekeningen van Gerrie en van Mariska. J; leuk. En waar is dat dan. M: ja, dat vind ik ook heel erg leuk. J: en zijn die exposities ook hier? M: ja, ja, ja. momenteel is van mij een expositie, alleen vandaag, in de burgermeester Rijndersstraat. J: leuk. M: maar alleen het nadeel is van dat, dat het niet zo makkelijk te vinden is. Dat vind ik wel een nadeel. Dat zei mijn ambulante begeleider gisteren ook, die zegt: ja, het nodigt niet uit om daar naar te kijken. Vandaar dat er ook veel minder mensen komen, snap je? J: ja, dat is jammer. M: ja.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Locatie bestaat uit twee panden - M is op woensdag en donderdag op de dagbesteding - Begeleider heeft M een expositie toegezegd - Heeft een toneelstuk van een boek gemaakt - Gaat naar de Roze Salon op vrijdag - Vindt schilderen heel leuk om te doen - Vindt toneelspelen heel leuk om te doen. - Heeft momenteel een expositie, vindt het jammer dat niet veel mensen weten waar dat is. 	<ul style="list-style-type: none"> - M houdt van schilderen - M houdt van toneelspelen - Haalt voldoening uit exposeren - Wil graag dat veel mensen haar werk zien, trots
<p>M: zal ik je even laten zien? J: ja, zal ik deze even aan de kant</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Vraagt om hulp met rollator 	<ul style="list-style-type: none"> - M wordt ongeduldig als ze zich

<p>zetten. (Rollator van M staat op een bepaalde manier, zo kan ze er makkelijk bij, hij moet altijd op dezelfde manier staan).</p> <p>M: wil je even de rollator voor me pakken? Die staat daar?</p> <p>J: ja, zal ik hem even hierheen rollen?</p> <p>M: ja, je moet hem naar boven klikken. Ja, nee, de bovenste klem. Nee, kijk eens, hij werkt zo.</p> <p>J: ah, zo. Dat heb ik ook weer geleerd.</p> <p>M; zullen we in het winkeltje beginnen en daarna hier eindigen?</p> <p>J: ja, is goed.</p> <p>M: ik laat haar even de ruimte zien</p> <p>I: is goed hoor, Marianne.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Is ongeduldig als ik niet weet hoe de rem werkt - Overlegt hoe we zullen lopen - Heeft goede band met begeleider I 	<p>onbegrepen voelt</p> <ul style="list-style-type: none"> - Staat op goede voet met begeleider I
<p>I: is goed hoor, Marianne.</p> <p>M; dit is het kantoortje van de medewerkers. Dus eh... hier worden dingen opgeruimd, de voorraadkast. Dit is, ik weet niet wie hier bezig is. Het staat hier midden...</p> <p>J: zal ik het even aan de kant zetten?</p> <p>M iemand heeft het hier neergezet. Ik weet niet wie dat heeft gedaan. Dit is het winkeltje. De kleding die niet meer gebruikt wordt, wordt hier gebracht en wordt hier verkocht voor drie euro, voor een broek. Voor een jasje vijf euro. Soms komen de mensen ook wel met hele nieuwe kleding die nog nooit gedragen is en daar gaat dan een etiketje op: nieuw. Schoenen worden ook eh...</p> <p>J: ook verkocht?</p> <p>M: ja, worden ook verkocht. Ik had ook eh... ik ben mijn huis aan het opruimen en ik had de roze schoenen meegenomen en die was gelijk de volgende dag alweer weg. Of de dag op de dag zelf weet je wel? Er wordt hier ook heel veel kinderkleding verkocht, dus, dat zijn de mensen ook eh... ja.</p> <p>J: ja, en wanneer is het dan open?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Vindt het vervelend als er dingen in de weg staan - Buuf en Co heeft winkeltje waar tweedehands kleding wordt verkocht - M brengt hier kleding die ze niet meer gebruikt 	<ul style="list-style-type: none"> - Tweedehands winkeltje hoort bij Buuf & Co - M vindt het fijn om bij te dragen aan winkeltje

<p>M: ja, momenteel is er vandaag niemand, meestal maandag en... oh, mijn schoenen zijn helemaal niet weg, kijk, ze staan daar op de vensterbank. J; die roze of die blauwe? M: die roze.</p>		
<p>J: ja, maar deze is op maandag open? M: maandag open ja, en op dinsdag ook. En vanmiddag is het niet open, want dan is die bijeenkomst. J: maar normaal op donderdagmiddag wel? M: ja, mits er geen vergadering is of zo. J: nee, precies. M: dus ja. J: en doen jullie hier dan ook... aan de tafel? M; we doen hier de vergaderingen en het team doet hier ook vergaderingen en je kan hier ook eh.. als je perse met iemand van de leiding wil praten kan je hier ook praten, dus ongestoord praten. En er worden hier cursussen gegeven, computercursussen op de maandag. Ehm... ook ehm, ja, ehm, andere cursussen, ik kan even niet zo gauw op de naam komen. Enne, en ook eh op de zondag is er ook een vrijwilliger, die doet de nagelmanicure en zo. Dat is ook heel erg leuk. Mensen met indicatie kunnen gratis hun nagels laten en mensen met geen indicatie die moeten wat betalen. J: ja. M; maar zoveel is dat ook niet.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Winkeltje is niet open als er vergadering is - Vergadertafel staat achterin het winkeltje - Als je met begeleiding wilt praten kan dat - Wordt computercursus gegeven - Op zondag doet vrijwilliger nagelmanicure - Mensen met indicatie krijgen gratis manicure - Mensen zonder indicatie moeten een beetje geld betalen 	<ul style="list-style-type: none"> - Er wordt vergaderd in ruimte winkeltje - Mensen met indicatie krijgen gratis manicure - Mensen zonder indicatie moeten kleine bijdrage betalen
<p>J: en doe jij dat ook wel eens? M: ja, we hadden toen op de Pieter de Hoogweg deden we dat ook altijd. Op woensdagochtend. We zaten in het pand van Humanitas. Tegenover de Humanitas nummer 10. We zaten in dat hoekpand, maar dat hoekpand was zo klein. Enne, dat schilderen en tekenen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - M neemt soms een manicure - Zaten vroeger in klein hoekpand - M vond het oude pand niet fijn - M vond het oude pand niet veilig - M heeft klachten 	<ul style="list-style-type: none"> - M is assertief - Geeft aan wanneer ze dingen niet fijn vindt - Voelde zich gehoord door begeleider O

<p>was helemaal beneden in de kelder en dat was ook brandgevaarlijk. Ook als er brand uitbreekt, nou, ik heb het een paar keer aangekaart, maar dat hebben ze goed naar geluisterd.</p> <p>J: ja, want toen zijn jullie verhuisd.</p> <p>M: ja.</p> <p>J; ja, het moet allemaal wel veilig zijn, want mensen zijn ook niet allemaal goed ter been.</p> <p>M; wat zeg je?</p> <p>J: als je niet goed ter been bent en je moet nog omhoog.</p> <p>M: ja, maar Omar had er ook last van.</p> <p>J: ja, ja.</p> <p>M; dus ik was niet de enige. En het was ook zo donker ook nog, nou, dat vind ik ook helemaal niks</p>	<p>aangekaart, is assertief</p> <ul style="list-style-type: none"> - M kreeg bijstand van begeleider, voelde zich gehoord 	
<p>M; dat is het kladbord, daar kan je dan allemaal dingen opschrijven en daar wordt vanmiddag wordt daar zeker ook op dat doek met de computer geprojecteerd wat er allemaal met zorg voor veranderingen is, dus zodoende.</p> <p>J: echt mooi.</p> <p>M: ja, dat vind ik ook.</p> <p>J: en er werken hier vrijwilligers in de winkel?</p> <p>M: ja, er werken vrijwilligers in de winkel, maar ehmm.. het idee van het winkeltje is opgezet door Iris. Die kan dat heel goed, dus, dat is. Dat is haar lust en haar leven. Maar die heeft ook verschillende banen gehad.</p> <p>J: oke, verschillende banen.</p> <p>M: en van de tuin mogen we gebruik maken van 9 tot en met drie uur 's middags, want dat is dan van de bewonersorganisatie. Die planten en zo. Ja, en dit is ook het kantoorplek van medewerkers, van de begeleiders van Buuf en Co. Dus we gaan weer verder. Even kijken... ja, we gaan, dat zijn boekjes van de Pameijer. Dit ook. (geeft mij een pamflet).</p>	<ul style="list-style-type: none"> - M vindt de ruimte erg mooi - Winkeltje is opgestart door begeleider - Locatie heeft een tuin - Mogen van 9 tot 3 gebruik maken van de tuin 	<ul style="list-style-type: none"> - M vindt de ruimte erg mooi -

<p>M: ik laat even je schilderijen zien Gerrie en Mariska. Hier wordt met de computer gewerkt en aan deze tafel wordt geluncht en gegeten. En dit zijn schilderijen, dit zijn van Gerrie.</p> <p>J: oh, die katjes zijn leuk. Dus dit is de expositie (de schilderijen hangen in de eetkamer, achter de eettafels). Die hangt in de woonkamer</p> <p>M: en dit is van Mariska.</p> <p>J: prachtig.</p> <p>M: dit is de inloop. Brenda werkt hier op de donderdag en vrijdag. Dan moeten de mensen zich inschrijven, dat heb ik ook heel lang gedaan. Dus eh... ja, vanaf bijna alles al. Van 2000 dus eh.. dus dan wordt je het wel een beetje zat tot 2016.</p> <p>J: dat snap ik.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Laat exposities van medebezoekers zien - Werkte vroeger als vrijwilliger op de inloop - Ondernemend - Vond het vrijwilligerswerk saai worden - Wilde iets anders - Behoefte aan verandering - Heeft 16 jaar baliewerk gedaan, weinig afwisseling 	<ul style="list-style-type: none"> - Waardeert kunst medebezoekers - Werkte vijftien jaar als balievrijwilliger - Vond werk saai, had behoefte aan verandering - Moest zelf om verandering vragen - Assertief
---	--	--

Bijlage 4: codeboom respondent 1

Hoofdcodering	Subcodering(en)
Behoefte aan nabijheid	- Gezelligheid

	<ul style="list-style-type: none"> - Oud begeleider nu goede vriendin - Zich gewaardeerd willen voelen - Door plagen affectie tonen - M neemt relatie serieus - Mensen op straat groeten - Contact hebben met buurbewoners - Bloeit op als ze betrokken wordt - M sluit aan bij medebezoekers - M vertelt enthousiast over eigen interesses - Vriend doet zijn best voor M - Relatie wordt door groep geaccepteerd - Geeft goede ervaring terug - Vindt dat iedereen welkom is - Geniet van aandacht vriend - Vriend waardeert M - Vindt diepte in relatie belangrijk - M ontdooit langzaam - Begeleider gaat met M mee in kritiek - Vindt mening van mensen die ze waardeert belangrijk - Voelt zich gewaardeerd door begeleider - Wil interesses delen - Wil graag tijd doorbrengen met begeleider - Is gehecht aan begeleider
Erbij willen horen	<ul style="list-style-type: none"> - Er graag bij willen horen - Mensen bekijken - Bij de groep willen horen - Voorzichtig in sociaal contact - Bloeit op als ze betrokken wordt - M sluit aan bij medebezoekers - Wordt aardig gevonden door medebezoeker - Laat zich beïnvloeden door mening anderen - Zoekt aansluiting d.m.v. humor - Wil interesses delen
Afstand bewaren	<ul style="list-style-type: none"> - Afwachtende houding - Geen echte vrienden op het Spoor - Anderen bekijken - Vriend is initiatiefnemer relatie - M bepaalt nabijheid vriend - Zich afzijdig houden - Voorzichtig in sociaal contact - Voorzichtig met fysiek contact vriend in het openbaar - M reageert nauwelijks op plagerijen vriend - Zwakt complimenten af - Is fel in kritiek op medebezoeker creamiddag - Gebruikt roken om afstand creamiddag te

	<ul style="list-style-type: none"> nemen - Bemoeit zich alleen met gesprek als het haar interesse heeft - Laat medebezoekers creamiddag links liggen - Toont frustratie niet aan medebezoeker - Is fel tegen medebezoekers creamiddag - Rookt om zich terug te trekken uit sociale situatie - Rookt om zich te mengen in sociale situaties
Autonoom willen zijn	<ul style="list-style-type: none"> - Zelfstandig wonen - Eigen bijdrage voor ambulante begeleiding - M bepaalt nabijheid vriend - Eigen tempo bepalen - Bij zichzelf blijven - Houdt vast aan eigen mening - Geeft grenzen aan - M vertelt enthousiast over eigen interesses - Houdt vast aan eigen tempo - Zorgt voor zichzelf - M gaat zelfstandig naar dierentuin, niet met uitstapjes van dagbesteding - Is graag zelfstandig - M is hard voor zichzelf - Zet in discussie creamiddag sterke mening neer
Nuttig willen zijn	<ul style="list-style-type: none"> - Zich gewaardeerd willen voelen - Zich nuttig voelen - M krijgt verantwoordelijkheid van begeleider - Is trots op creatief project - M helpt medebezoekers - Wil iets betekenen voor begeleider
Behoefte aan bevestiging	<ul style="list-style-type: none"> - Vraagt om bevestiging van begeleider - Begeleider gaat met M mee in kritiek - M voelt zich gesterkt door bevestiging - Begeleider relativiseert perfectionisme M - Vraagt begeleider om hulp - Wil bevestiging dat begeleider breiwerk ook ingewikkeld vindt - Laat zich beïnvloeden door begeleider - Vraagt om bevestiging medebezoeker dat breiwerk ingewikkeld is - Heeft bevestiging anderen nodig dat ze niet faalt
Behoefte aan duidelijkheid	<ul style="list-style-type: none"> - Indicatie is belangrijk - Maskeert onvrede verhuizing met grapjes - Gedwongen verhuizing had grote impact - Komt alleen niet uit het breiproject

	<ul style="list-style-type: none"> - Vraagt om bevestiging van begeleider - Begeleider stelt grenzen - Neemt advies begeleider aan - Vraagt begeleider om hulp - Vraagt om bevestiging medebezoeker dat breiwerk ingewikkeld is - Wordt kwaad door onduidelijkheid breiwerk
Belang van routine	<ul style="list-style-type: none"> - Jaarlijks uitstapje voor het eerst betaald - Routine is belangrijk - Meer op dagbesteding dan thuis - M kent haar begeleider al lang - M gaat elke vrijdag naar de bingo
Behoeftte aan veiligheid/geborgenheid	<ul style="list-style-type: none"> - Oud begeleider nu goede vriendin - Verhuizen heeft grote impact - Spelletje spelen als manier van contact maken - Voelt zich op gemak bij begeleiding - M kent haar begeleider al lang - Voelt zich veilig bij begeleider - Begeleider is er voor als M ergens mee zit - Tweede begeleider als back up - Bezoekers kunnen geschorst worden - Voelt zich op gemak bij dagbesteding - Begeleiding houdt grens van grapjes in de gaten - Begeleider sluit aan bij ervaring M - Begeleider uit afkeuring, maar doet niets - Vraagt om bevestiging van begeleider - M voelt zich gesterkt door bevestiging begeleider - Begeleider stelt grenzen - Begeleider relativeert perfectionisme - Neemt advies begeleider aan - Wil bevestiging dat begeleider breiwerk ook ingewikkeld vindt - Geeft grens aan, maar begeleider luistert niet - Laat zich beïnvloeden door begeleider - Wordt niet begrensd in wantrouwen door begeleider - Begeleider steunt M in lastige situatie met medebezoeker - Wil graag tijd doorbrengen met begeleider - Is gehecht aan begeleider
Door willen zetten	<ul style="list-style-type: none"> - Doorzetter - Geeft niet gauw op - M laat irritatie los en zet door - Vindt een nieuwe mogelijkheid - Laat zich meevoeren door enthousiasme

	<p>medebezoeker over breiwerk</p> <ul style="list-style-type: none"> - Werken samen aan breiwerk
Zich ontwikkelen	<ul style="list-style-type: none"> - Gaat nieuwe uitdaging niet uit de weg - Probeert nieuwe dingen uit - Wil dat breiproject slaagt - Vindt een nieuwe mogelijkheid - Wil zichzelf blijven ontwikkelen - Vindt leren een moeilijk proces - Is gegroeid sinds ze naar dagbesteding gaat
Niet willen falen	<ul style="list-style-type: none"> - Geeft niet gauw op - Wil dat breiproject slaagt - Voelt hulp als kritiek - Raakt geïrriteerd als breiproject niet lukt - Reageert defensief - Is perfectionistisch, vindt breiproject niet goed genoeg - Spanning loopt op als breiwerk niet lukt - Moet af en toe begrensd worden - Wordt boos als het haar teveel wordt - Kan niet goed tegen kritiek - Heeft bevestiging anderen nodig om te weten dat ze niet faalt
Belang van creativiteit	<ul style="list-style-type: none"> - Creativiteit - Is enthousiast over creatieve projecten - Is trots op creatief project - Haalt eigenwaarde uit creativiteit - Is geconcentreerd op breiproject - Raakt geïrriteerd als breiproject niet lukt - Laat zich meeslepen door enthousiasme medebezoeker over breiwerk - Werkt samen met medebezoeker aan breiwerk
Belang van dagbesteding voor bestaan	<ul style="list-style-type: none"> - Oud begeleider nu goede vriendin - Indicatie is belangrijk - Meer op dagbesteding dan thuis - Relatie is tot stand gekomen op het Spoor - Relatie wordt in stand gehouden door het Spoor - Wordt opgenomen door de groep - Weinig tot geen contacten buiten dagbesteding - Begeleider is er voor als M ergens mee zit - Voelt zich op gemak bij dagbesteding - Relatie wordt door groep geaccepteerd - Vriend heeft het Spoor nodig - Begeleiding houdt vriend in de gaten - Krijgt verantwoordelijkheid van begeleider - M moet af en toe begrensd worden - Gaat met alle uitjes dagbesteding mee - Is erg geholpen door dagbesteding en

	begeleiding - Is gegroeid sinds ze naar dagbesteding gaat - Dagbesteding werkt tegen het piekeren
Moeite met grenzen stellen	- Laat zich beïnvloeden door begeleider - Toont frustratie niet aan medebezoeker - Laat zich meeslepen door enthousiasme medebezoeker - Houdt medebezoeker niet tegen als die het breiwerk overneemt - Geeft aan te willen stoppen, maar medebezoeker luistert niet - Vindt het moeilijk om op strepen te gaan staan - Neemt letterlijk afstand van breiwerk door te gaan roken - Is niet direct in communicatie - Vindt het moeilijk om kritiek te geven - Laat zich beïnvloeden door medebezoeker - Gaat de discussie met medebezoeker niet aan
Humor gebruiken	- Door plagen affectie tonen - Grappen maken over elkaar hoort bij cultuur dagbesteding - Begeleiding houdt grens grapjes in de gaten - Maskeert onvrede met grapjes - Zoekt aansluiting d.m.v. humor - Gebruikt humor om kritiek in te verpakken
Het leven licht willen houden	-

Bijlage 5: codeboom respondent 2

Hoofdcodering	Subcodering(en)
Behoeftte aan aansluiting	- Zoekt aansluiting bij mensen die haar persoonlijke aandacht geven

	<ul style="list-style-type: none"> - Doet haar best interesse te tonen in medebezoekers - Is gul - Heeft 1 medebezoeker waarmee ze op kan schieten - Zoekt aansluiting bij medebezoeker d.m.v. het stellen van een vraag - Het is van belang welke mensen W om zich heen heeft - Zoekt contact medebezoeker op overschrijdende manier - Begeleider ontmoedigt contact medebezoeker - Bemoeit zich uit zorg met anderen - Is nieuwsgierig naar mensen - Toont interesse in mensen die ze aardig vindt - W geniet van persoonlijke aandacht - Verlengt d.m.v. vragen contact medebezoeker - Heeft behoefte aan aandacht - Vindt het belangrijk dat ze mensen kent - Vindt het belangrijk dat er leeftijdsgenoten zijn - Mist vriendin - Doet handreiking naar medebezoeker - Medebezoeker waardeert handreiking - Zoekt aansluiting d.m.v. het vragen van advies - Is trots op schilderij, wil dit delen - Wil graag haar verhaal aan iemand kwijt
Mist aansluiting	<ul style="list-style-type: none"> - Mist aansluiting met medebezoekers - Deelt interesses van medebezoekers niet - Vindt met eten geen aansluiting - Vindt aansluiten bij interesses anderen moeilijk - Op vorige dagbesteding had W veel aansluiting, hier minder - Medebezoeker gaat minimaal op W in - Medebezoekers doen andere activiteiten - Groep medebezoekers is hecht - Begeleider ontmoedigt contact medebezoeker - Medebezoekers nemen bemoeienis W slecht op - Bemoeienis zorgt voor kloof - Is niet geïnteresseerd in geboden aansluiting - Alle medebezoekers zitten aan één tafel, W aan de andere
Begeleider wil dagbesteding makkelijker maken	<ul style="list-style-type: none"> - Begeleider neemt tijdens creatieve activiteit veel over - Begeleider kijkt naar wat W aankan - Wordt aandacht besteed aan wat W wel en niet aankan - Begeleider probeert W te betrekken - Begeleider en W eten samen in koffiekamer - Begeleider probeert W aansluiting te geven - Begeleider kent interesses W

	<ul style="list-style-type: none"> - Wil graag dat W het naar haar zin heeft - Probeert gebrek aansluiting te verzachten - Begeleider kijkt met W mee - Begeleider stelt verwachtingen W bij - Begeleider neemt proces W over - Begeleider wil graag dat W het naar haar zin heeft - Begeleider sluit bij kiezen project aan bij W - Begeleider stelt andere prioriteiten dan W - Begeleider checkt of feedback niet teveel is
Zich anders voelen	<ul style="list-style-type: none"> - Deelt interesses van medebezoekers niet - Medebezoeker gaat minimaal op W in - Medebezoekers doen andere activiteiten - Onderwerpen van gesprek van medebezoekers interesseren W niet - Houdt zich buiten gesprek medebezoekers - Denkt dat medebezoekers te beperkt zijn om ander spel te doen - Medebezoekers zijn niet zoals W - Begeleider verschilt van mening met W over plaats in de groep - Mensen met LVB passen niet op Oranjarahof
Behoefte aan zekerheid	<ul style="list-style-type: none"> - Wordt op wachtlijst begeleid wonen geplaatst - Dagbesteding hangt van woonplek af - Is door Wmo transitie naar nieuwe dagbesteding verplaatst - Houdt van zekerheid - Houdt niet van verandering - Wil niet nog eens van dagbesteding moeten veranderen - Is blij dat routine niet veranderd is - W houdt niet van verandering - Vindt het lastig als taakverdeling verandert - Wil dat alles is zoals het hoort - Vindt het lastig als dingen niet lopen als gepland - Wil weten waar ze aan toe is - Vindt logeerhuis na verhuizing niet meer leuk - Vindt onverwachte gebeurtenissen lastig - Moeder geeft niet altijd zekerheid waar W om vraagt
Willen groeien	<ul style="list-style-type: none"> - Toewerken naar zelfstandig wonen - Doet huishoudelijke taken om op zichzelf te leren wonen - Vindt het lastig als W taak moet delen - Neemt extra taken op zich - Neemt initiatief - W geeft aan baat te hebben bij kritiek
Beperkt worden in groei	<ul style="list-style-type: none"> - Heeft geen mogelijkheid tot nieuwe activiteiten - Er is niet veel werk op dagbesteding - Begeleider neemt tijdens creatieve activiteit veel

	<ul style="list-style-type: none"> over - Op vorige dagbesteding variërender werk - Heeft niet het gevoel dat ze groeit - Begeleider neemt proces W over - Begeleider stelt andere prioriteiten dan W - Begeleider en W hebben andere opvatting over schildelij - Begeleider sluit niet aan bij wat W belangrijk vindt
Terugverlangen naar oude dagbesteding	<ul style="list-style-type: none"> - Op vorige dagbesteding had W veel aansluiting, hier minder - Heeft een vriendje, kent hem van vorige dagbesteding - Heeft een beste vriend, kent hem van school en vorige dagbesteding - Op vorige dagbesteding variërender werk - Vergelijkt dagbestedingen - Kent al haar vrienden van school en vorige dagbesteding - Goede transitie van school naar oude dagbesteding - Transitie school naar vorige dagbesteding met vriendin - Transitie naar hier omdat dit dichterbij huis is
Belang familie	<ul style="list-style-type: none"> - Moeder zorgt voor W - Heeft een goede relatie met broer - Moeder maakt lunch voor W - Heeft goede band met familie - Heeft sociaal leven buiten Oranjehof - Heeft veel familie om zich heen - Vader W heeft dezelfde spierziekte - Moeder is bezig met toekomst W - Moeder wil W zoveel mogelijk meegeven - Leeft zich in moeder in - Heeft moeite met zich inleven in moeder - Wil vertrouwen broer niet beschamen - Moeder geeft niet altijd zekerheid waar W om vraagt
Belang vrienden/leeftijdsgenoten	<ul style="list-style-type: none"> - Mist leeftijdsgenoten - Heeft een vriendje, kent hem van vorige dagbesteding - Heeft een beste vriend, kent hem van school en vorige dagbesteding - Hecht veel waarde aan sociale relaties - W heeft een beste vriendin, kent haar van school en dagbesteding - Welke mensen W om zich heen heeft is voor haar belangrijk - Kent al haar vrienden van school en vorige dagbesteding

	<ul style="list-style-type: none"> - Gaat eens per maand met vriendje naar de disco - Heeft sociaal leven buiten Oranjehof - Neemt relatie met vriendje serieus - Vindt het belangrijk dat ze mensen kent - Vindt het belangrijk dat er leeftijdsgenoten zijn - Vond het leuk toen vriendin op Oranjehof zat - Mist vriendin
Alles om zich heen willen begrijpen	<ul style="list-style-type: none"> - Bemoeit zich met andere cliënten - Houdt het overzicht - Bemoeit zich uit zorg met anderen - Houdt tosti's begeleider in de gaten - Is nieuwsgierig - Wil dingen begrijpen - Is nieuwsgierig naar mensen - Toont interesse in mensen die ze aardig vindt - Wil weten waar ze aan toe is
Eigen beslissingen willen nemen/autonomie	<ul style="list-style-type: none"> - Heeft eigen voorkeur productiewerk - Wil eigen tempo aanhouden - Vindt het lastig als begeleider bepaalt - Voelt zich niet vrij op Oranjehof - Neemt extra taken op zich - Neemt initiatief - Is niet geïnteresseerd in geboden aansluiting door begeleider - Gaat soms zelfstandig naar de disco - Wil praten over eigen interesses - Leest graag - Vindt autoriteit aanvaarden van mensen die jonger zijn dan zij lastig - Heeft duidelijk plan voor schilderij voor ogen - Is het niet eens met correctie begeleider - Wil afmaken waar ze aan begonnen is
Verantwoordelijkheid	<ul style="list-style-type: none"> - Voelt zich verantwoordelijk voor werk - Neemt het voortouw in kantinewerk - Houdt het overzicht - Draagt verantwoordelijkheid die zij gekregen heeft - Is trots op vertrouwen van begeleiding - Voelt zich verantwoordelijk voor gekregen taak - Neemt de leiding over gezamenlijke taak - Checkt dat taak waar W verantwoordelijk voor is goed terecht komt - Is streng voor zichzelf - Vindt het belangrijk dat schilderij goed lukt - Voelt zich snel verantwoordelijk
Zeggenschap/controle	<ul style="list-style-type: none"> - Bemoeit zich met andere cliënten - Wil dat anderen het werk doen zoals W dat aangeeft - Vindt het lastig als begeleider bepaalt - Voelt zich niet vrij op Oranjehof

	<ul style="list-style-type: none"> - Neemt de leiding over gezamenlijke taak - Bemoeit zich met hoe medebezoeker kast schoonmaakt - Wil de leiding houden - Vindt autoriteit aanvaarden van mensen die jonger zijn dan zij lastig - Houdt tosti's begeleider in de gaten - Wil zeggenschap hebben over groepsgesprek - Wil onderwerp gesprek in de hand houden - Wil praten over eigen interesses - Wil afmaken waar ze aan begonnen is
Op begeleiding gericht	<ul style="list-style-type: none"> - Begeleider en W eten samen in de koffiekamer - Is trots op vertrouwen van begeleiding - Vindt vertrouwen van begeleider belangrijk - Begeleider structureert tijd voor - Houdt tosti's begeleider in de gaten - Praat vooral met begeleider - Begeleider is geïnteresseerd in W - Begeleider stelt verwachtingen W bij - Is ondersteunend in keuzes van W - Is op begeleiding gericht - Vindt mening begeleider belangrijk - W geeft aan baat te hebben bij kritiek
Belang van afwisseling	<ul style="list-style-type: none"> - Op vorige dagbesteding variërender werk - Vindt afwisseling belangrijk
Leven met een beperking	<ul style="list-style-type: none"> - W vraagt om hulp - Is overvraagd door begeleider - Geeft grenzen aan - Is over fysieke limiet gegaan - Begeleider sluit aan bij ervaring W - W heeft een rollator nodig - W heeft een rolstoel nodig bij lange afstanden - Vader W heeft dezelfde spierziekte - Begeleider kijkt naar wat W aankan
Belang van activiteiten	<ul style="list-style-type: none"> - Heeft eigen voorkeur productiewerk - Voelt zich verantwoordelijk voor werk - Wil voor vol worden aangezien - Op vorige dagbesteding variërender werk - Checkt of haar toevertrouwde taak goed terecht komt - Vindt creatieve dingen leuk om te doen - Vindt het belangrijk dat schilderij goed lukt - Vindt wat ze maakt belangrijk - Is trots op schilderij, wil dit delen - Wil afmaken waar ze aan begonnen is
Ertoe willen doen	<ul style="list-style-type: none"> - Bemoeit zich met andere cliënten - Is gul - Bemoeit zich uit zorg met anderen - Bemoeienis zorgt voor kloof - Laat haar afknippen voor Kika fonds

	<ul style="list-style-type: none"> - Wil mensen graag helpen - Wil nuttig zijn door bemoeienis - Is trots als ze probleem begeleider heeft opgelost
Last van kritiek	<ul style="list-style-type: none"> - Wordt snel geraakt door feedback - Is het niet eens met correctie begeleider - Vindt krijgen van kritiek moeilijk
Belang krijgen van vertrouwen	<ul style="list-style-type: none"> - Is trots op vertrouwen van begeleiding - Voelt zich verantwoordelijk voor gekregen taak - Vindt vertrouwen begeleider belangrijk - Wil dat begeleider haar vertrouwt - Wil vertrouwen broer niet beschamen

Bijlage 6: codeboom respondent 3

Hoofdcodering	Subcodering(en)
Bij zichzelf blijven	<ul style="list-style-type: none"> - Willen experimenteren - Willen uitproberen

	<ul style="list-style-type: none"> - Is assertief - Geeft aan wanneer ze dingen niet fijn vindt - Vond vrijwilligerswerk saai, had behoefte aan verandering - Most zelf om verandering vragen - Geeft grenzen aan - Vraagt makkelijk om praktische hulp - Is zich bewust van beperkingen - Relatieveert situaties voor zichzelf - Pb'er moedigt assertiviteit M aan - Is aardig voor zichzelf - Gaat niet in op aandachttrekkerij medebezoeker - Probeert bij zichzelf te blijven - Gaat tegen medebezoeker in - Verandert van onderwerp om weg te komen van medebezoeker - Wijst projecties van lastige medebezoeker af - Verzet zich tegen druk begeleider - Verzorgt zichzelf goed - Let op eigen grenzen
Kunst als levensvervulling	<ul style="list-style-type: none"> - Is trots op haar tekeningen - Is gegroeid in schilderijen maken - Houdt van schilderen - Houdt van toneelspelen - Haalt voldoening uit exposities - Wil graag dat mensen haar werk zien, is trots - Waardeert kunst medebezoekers - Is vrijwilliger bij creamiddag - Kunst is passie M - Deelt kunst als interesse met vrienden dagbesteding - Wil kunst delen - Zit op een zangkoor - Ziet kunst als levensvervulling - Ziet kunst als verbetering van samenleving - Kunst is een grote drijfveer
Belang sociale contacten	<ul style="list-style-type: none"> - Geeft anderen complimenten - Wordt geïnspireerd door medebezoekers - Stemt af met medebezoekers - Wil graag dat mensen haar werk zien, is trots - Wordt gewaardeerd door medebezoekers - Geniet van waardering medebezoekers - Heeft veel contact met bewoners huis - Hecht belang aan sociale contacten - Is verdrietig om overlijden moeder - Vindt begeleiding prettig - Vindt medebezoekers prettig - Had lastige relatie met moeder - Heeft lastige relatie met zus

	<ul style="list-style-type: none"> - Omringt zich graag met andere mensen - Heeft een uitgebreid sociaal netwerk - Waardeert vriendschappen - Voelt zich gesteund in geaardheid door Roze Salon - Deelt kunst als interesse met vrienden dagbesteding - Vindt het dagbestedingsteam leuk - Wil kunst delen - Pb'er laat M zien dat zij belangrijk is - Voelde zich alleen in vorige huis - Verhuizing is aangeraden door ambulante begeleider - Iedereen begroet M - Heeft veel goede vrienden
Betekenisvol willen zijn voor anderen	<ul style="list-style-type: none"> - Vrijwilligerswerk geeft betekenis - Stemt af met medebezoekers - Vindt het fijn om bij te dragen aan dagbesteding - Doet haar best voor mensen om zich heen - Komt op voor mensen die niet voor zichzelf op kunnen komen - Is betrokken bij mensen om zich heen - Bekommert zich om wereld om zich heen - Trekt zich het leed van anderen aan - Vindt het belangrijk dat anderen het naar hun zin hebben bij creamiddag - Is gevoelig voor wat anderen nodig hebben - Vindt gastvrijheid belangrijk - Voelt zich verantwoordelijk - Houdt rekening met anderen - Vindt het leuk om mensen te helpen - Let goed op mensen creamiddag - Helpt medebezoeker - Overlegt plan met medebezoeker - Bemoeit zich (te)veel met anderen - Probeert lastige medebezoeker te helpen - Probeert positieve uit lastige medebezoeker te halen
Het goede willen doen	<ul style="list-style-type: none"> - Komt op voor mensen die niet voor zichzelf op kunnen komen - Is betrokken bij mensen om zich heen - Bekommert zich om wereld om zich heen - Trekt zich het leed van anderen aan - Is gevoelig voor wat anderen nodig hebben - Vindt gastvrijheid belangrijk - Voelt zich verantwoordelijk - Voelt zich verantwoordelijk voor prijs vervoer - Snapt dat indicatie vervoer vervangen is - Vraagt toestemming bij begeleider Mi

	<ul style="list-style-type: none"> - Neemt vrijwilligerswerk serieus - Probeert positieve uit lastige medebezoeker te halen - Neemt vrijwilligerspositie serieuzer dan begeleider - Voelt zich schuldig om gebrek aan gastvrijheid - Zet zich in voor creamiddag - Neemt taak van begeleider Mi serieus
Begrepen willen worden	<ul style="list-style-type: none"> - Wordt ongeduldig als ze zich niet begrepen voelt - Voelt zich gehoord door begeleider O - Heeft een lastige relatie met zus - Legt graag uit hoe het zit - Wordt serieus genomen door begeleider I - Begeleider is geïnteresseerd in mening M - Begeleider waardeert positief oordeel M - Communiceert open met pb'er - Voelt zich veilig om problemen aan te kaarten - Pb'er moedigt assertiviteit aan - Is eerlijk tegen pb'er - Raakt van de leg als begeleider Mi niet ziet wat voor M van belang is - Wil serieus genomen worden - Is geïrriteerd als er niet naar haar geluisterd wordt - Voelt zich niet serieus genomen door Mi
Behoeft aan ondersteuning	<ul style="list-style-type: none"> - Begeleider erkent frustratie M - M voelt zich gezien door begeleider - Staat op goede voet met begeleider I - Moest zelf om verandering werk vragen - Vindt begeleiding prettig - Dagbesteding informeert bezoekers over zorgveranderingen - Huishoudelijke hulp is teruggeschroefd - Moet zelf initiatief nemen voor bijleren Wmo - Ambulant begeleider ondersteunt contact met gemeente - Ambulant begeleider helpt met financiën - Is blij dat ze naar dagbesteding kan - Willen leren hoe met mensen om te gaan - Vraagt om verheldering bij begeleider - Vindt dat team een goede samenhang heeft - Goede samenhang straalt uit naar bezoekers - Team werkt goed samen - Wil beter leren omgaan met moeilijke medebezoekers - Vraagt om feedback - Initiatief feedback moet van M komen - Vond herstelgroep heftig - Begeleider I wijst M door naar pb'er

	<ul style="list-style-type: none"> - Checkt of M gecommuniceerd heeft met pb'er - M heeft aansturing nodig - Begeleider stelt grenzen - Begeleider past zich aan tempo M aan - Pb'er laat M zien dat zij belangrijk is - Wordt bemoedigd door pb'er - Communiceert open met pb'er - Heeft concrete ondersteuning van pb'er nodig - Laat zich beïnvloeden door pb'er - Verhuizing is aangeraden door ambulante begeleider - Wilde dicht bij dagbesteding wonen - Pb'er reflecteert op leven M - M is eerlijk tegen pb'er - M is depressief geweest - Is pb'er dankbaar voor gekregen hulp - Vraagt om hulp - Vraagt toestemming bij begeleider Mi - Krijgt niet de aandacht die ze nodig heeft - Vraagt begeleider Mi om hulp - Bezoekers hebben last van medebezoeker - Wil gehoord worden - Vraagt om duidelijke instructies - Wil graag bevestiging van begeleider Mi - Begeleider brengt bezoekers door activiteit samen - Begeleider bemoedigt bezoekers
Willen groeien/zichzelf verbeteren	<ul style="list-style-type: none"> - Is gegroeid in schilderijen maken - Vond vrijwilligerswerk saai, had behoefte aan verandering - Moest zelf om verandering vragen - Houdt van afwisseling - Willen leren hoe met mensen om te gaan - Vindt groei belangrijk - Wil beter leren omgaan met moeilijke bezoekers - Gaat problemen niet uit de weg - Wil een oplossing voor problemen vinden - Vraagt om feedback - Dingen weggooien is een grote stap, toch doet M het - Neemt vrijwilligerswerk serieus - Vindt kennis zorgveranderingen belangrijk
Belang van zelfstandigheid	<ul style="list-style-type: none"> - Toont zelfstandigheid in relatie met begeleider - Het is voor M moeilijk om in vervoer op maat busje te stappen - Vond herindicatie dagbesteding spannend heeft geen overzicht over handelingen gemeente - Huishoudelijke hulp is teruggeschroefd - Moet zelf initiatief nemen voor bijleren Wmo

	<ul style="list-style-type: none"> - Wil zelfstandigheid behouden - Zaken regelen met gemeente verloopt moeizaam - Wordt hierdoor in zelfstandigheid beperkt - Kan goed organiseren - Gaat bewust met tijd om - Wil dingen zelf uitzoeken - Vindt zelfstandigheid belangrijk - Dagbesteding bedisselde vroeger alles - Nu kunnen bezoekers zelf dingen inbrengen - Let goed op wat er om zich heen gebeurt - Wilde dicht bij dagbesteding wonen - Ondanks hang zelfstandigheid om hulp vragen - Moeite met om hulp vragen - Houdt niet van afhankelijk zijn - Vindt kennis zorgveranderingen belangrijk
Gezien willen worden	<ul style="list-style-type: none"> - M voelt zich gezien door begeleider - Wil graag dat mensen haar werk zien, is trots - Voelt zich gehoord door begeleider O - Geniet van waardering medebezoekers - Wil gezien worden - Omringt zich graag met andere mensen - Wordt serieus genomen door begeleider I - Wil kunst delen - Geniet van waardering begeleiding - Krijgt niet de hulp van pb'er die ze nodig heeft - Pb'er reflecteert op leven M - Pb'er leeft zich in M in - Pb'er neemt M serieus - Voelt zich niet serieus genomen door begeleider Mi - Neemt vrijwilligerspositie serieuzer dan begeleider Mi - Wil graag bevestiging van begeleider Mi - Vindt gekregen verantwoordelijkheid leuk - Neemt taak begeleider Mi serieus
Focussen op het goede in het leven	<ul style="list-style-type: none"> - Geniet van nieuwe ruimte dagbesteding - Ziet kansen van nieuwe ruimte - Waardeert kunst medebezoekers - Geniet van waardering medebezoekers - Vindt medebezoekers prettig - Ziet het positieve in haar beperking - Wil positief in het leven staan - Geniet van de goede dingen in het leven - Wil in het hier en nu leven - Geniet van haar omgeving - Is enthousiast over nieuwe project - Probeert positieve uit lastige medebezoeker te krijgen - Wil sterk zijn

	<ul style="list-style-type: none"> - Wil niet klagen - Probeert positief in situatie met lastige medebezoeker te staan - Neemt geen ruimte voor irritatie
Belang van activatie/ondernemend zijn	<ul style="list-style-type: none"> - Vrijwilligerswerk geeft betekenis - Is ondernemend - Vindt vrijwilligerswerk leuk om te doen - Vond herindicatie dagbesteding spannend - Dagbesteding zorgt voor activering - Is blij dat ze naar dagbesteding kan - Wil dingen zelf uitzoeken - Verwaarloosde zichzelf tijdens een dip - Dagbesteding laat bezoekers zelfstandig werken - Voelde zich alleen in vorige huis - Wilde dicht bij dagbesteding wonen - Neemt vrijwilligerswerk serieus - Neemt initiatief voor nieuwe plannen - Overlegt plan met medebezoeker - Zet zich in voor creamiddag
Geaccepteerd willen worden	<ul style="list-style-type: none"> - Geniet van waardering medebezoekers - Wordt op dagbesteding geaccepteerd voor wie ze is - Wordt door veel mensen niet geaccepteerd voor wie ze is - Voelt zich gesteund in geaardheid door Roze Salon - Vindt het belangrijk om geaccepteerd te worden voor wie ze is - Vindt beperking accepteren belangrijk - Wil dat anderen haar beperking accepteren - Wil geaccepteerd worden voor wie ze is
Leven met een beperking	<ul style="list-style-type: none"> - Heeft snel last van drukte - Is zich bewust van beperkingen - Gaat beperkingen niet uit de weg - Wordt op dagbesteding geaccepteerd voor wie ze is - Wordt door veel mensen niet geaccepteerd voor wie ze is - Is moe na een dag dagbesteding - Ziet het goede in haar beperking - Gaat met humor met beperkingen om - Verwaarloosde zichzelf tijdens een dip - Wil in het hier en nu leven - Heeft last van haar benen - Relatieveert eigen situatie met humor - Vindt beperking accepteren belangrijk - Wil dat anderen beperking accepteren - Wil geaccepteerd worden zoals ze is - Is soms verdrietig om beperking

	<ul style="list-style-type: none"> - Wil sterk zijn
Veerkrachtig/flexibel zijn	<ul style="list-style-type: none"> - Willen experimenteren - Willen uitproberen - Is flexibel - Gaat beperkingen niet uit de weg - Relatieveert situaties voor zichzelf - Wil in het hier en nu leven - Dingen weggooien is een grote stap, toch doet M het - Relatieveert eigen situatie met humor - Neemt initiatief voor nieuwe plannen - Verandert plan, is veerkrachtig - Herpakt zich door nieuw project aan te gaan - Relatieveert irritatie met humor
Gebrek aan ondersteuning ervaren	<ul style="list-style-type: none"> - Gebrek aan structuur maakt M onzeker - Heeft last van dwingend aandacht trekken van medebezoeker - Had moeizame relatie met moeder - Heeft moeizame relatie met zus - Initiatief feedback moet vanuit M komen - Moest zelf aangeven behoefte te hebben aan ander vrijwilligerswerk - Dagbesteding was niet in staat herstelgroepen te geven - Dagbesteding laat bezoekers zelfstandig werken - Ontvangt concrete ondersteuning pb'er niet - Is onzeker over probleem - Krijgt niet de hulp van pb'er die ze nodig heeft - Raakt van de leg als begeleider Mi niet ziet wat voor M van belang is - Krijgt niet de ondersteuning die M nodig heeft - Creamiddag is onderbemand - Bezoekers moeten lang wachten op begeleiding - Is geïrriteerd als er niet naar haar geluisterd wordt - Voelt zich niet serieus genomen door Mi - Krijgt te weinig steun van begeleiding - Is onzeker door gebrek aan ondersteuning - Begeleiding gaat te ver mee met lastige medebezoeker - Begeleider lost probleem medebezoeker niet op - Wordt niet naar M geluisterd - Begeleider neemt M niet serieus - M wordt niet ondersteund door begeleider Mi - Begeleider let niet op communicatie M en medebezoeker - Is verongelijkt - Bezoekers spreken irritatie lastige medebezoeker niet uit

	<ul style="list-style-type: none"> - Begeleider kaart wrijving bezoekers en lastige medebezoeker niet aan
Staat open voor anderen	<ul style="list-style-type: none"> - Is open en enthousiast naar medebezoekers - Geeft anderen complimenten - Wordt geïnspireerd door medebezoekers - Is nieuwsgierig naar medebezoekers - Stemt af met medebezoekers - Voelt zich vrij om medebezoeker te plagen - Voelt zich vrij om begeleider bij plagerij te betrekken - Is geïnteresseerd in mensen om zich heen - Staat op goede voet met pb'er - Voelt zich veilig om problemen aan te kaarten - Waardeert grapjes pb'er - Iedereen begroet M - Neemt advies medebezoeker aan - Werkt goed samen met anderen
Belang van nieuwe huis	<ul style="list-style-type: none"> - Nieuw huis voelt als een warm bad - Heeft veel contact met bewoners huis - Voelt zich meer op haar gemak in nieuwe huis - Is opgebloeid na verhuizing - Voelde zich alleen in vorige huis - Wil nooit meer terug naar oude huis
Belang van afwisseling	<ul style="list-style-type: none"> - Werkte 15 jaar als balievrijwilliger - Vond vrijwilligerswerk saai, behoefte aan verandering - Moest zelf om verandering vragen - Houdt van afwisseling - Vindt flexibiliteit dagbesteding fijn
Behoefte aan gelijkwaardigheid	<ul style="list-style-type: none"> - Toont zelfstandigheid in relatie met begeleider - Voelt gelijkheid tussen bezoekers en team - Wordt serieus genomen door begeleider I - Neemt een gelijke positie in tegenover pb'er - Neemt vrijwilligerspositie serieuzer dan begeleider - Voelt zich niet serieus genomen door begeleider Mi - Vindt gekregen verantwoordelijkheid leuk - Neemt taak van begeleider serieus

Bijlage 7: overzicht thema's respondenten

Overzicht thema's

Thema's respondent 1

1. Balans tussen afstand en nabijheid

- Behoeftte aan nabijheid
 - Erbij willen horen
 - Afstand bewaren
 - Moeite met grenzen stellen
2. Veiligheid en duidelijkheid
- Behoeftte aan bevestiging
 - Behoeftte aan duidelijkheid
 - Belang van routine
 - Behoeftte aan veiligheid/geborgenheid
3. Willen groeien
- Door willen zetten
 - Zich willen ontwikkelen
 - Niet willen falen
 - Nuttig willen zijn
4. Het leven licht willen houden
- Humor gebruiken
5. Autonomie
- Autonomoos willen zijn
6. Belang van creativiteit
7. Belang van dagbesteding voor bestaan

Thema's respondent 2

1. Aansluiten

- Behoeftte aan aansluiting
- Mist aansluiting

- Zich anders voelen
- 2. Relatie met begeleider
 - Op begeleiding gericht
 - Begeleider wil dagbesteding makkelijker maken
 - Belang van vertrouwen van begeleider
- 3. Continuïteit en controle
 - Behoeftte aan zekerheid
 - Terugverlangen naar oude dagbesteding
 - Alles om zich heen willen begrijpen
 - Zeggenschap/controle
- 4. Autonomie
- 5. Betekenis van werken
 - Ertoe willen doen
 - Belang van activiteiten
 - Belang van afwisseling
 - Verantwoordelijkheid
 - Last van kritiek
- 6. Groeien
 - Willen groeien
 - Beperkt worden in groei
- 7. Leven met een beperking
- 8. Sociale contacten
 - Belang vrienden/leeftijdsgenoten
 - Belang familie

Thema's respondent 3

1. Voor vol aangezien willen worden
 - Begrepen willen worden

- Gezien willen worden
- Behoeftte aan gelijkwaardigheid
- 2. Leven met een beperking
 - Geaccepteerd willen worden
- 3. Kunst als levensvervulling
- 4. Betrokken zijn
 - Het goede willen doen
 - Betekenisvol zijn voor anderen
- 5. Sociale contacten
 - Belang sociale contacten
 - Open staan voor anderen
 - Belang van nieuwe huis
- 6. Ondersteund worden
 - Behoeftte aan ondersteuning
 - Gebrek aan ondersteuning ervaren
 - Moeite met voor zichzelf opkomen
- 7. Sterk willen zijn
 - Belang van zelfstandigheid
 - Bij zichzelf blijven
 - Veerkrachtig/flexibel zijn
 - Focussen op het goede in het leven
- 8. Groeien
 - Willen groeien/zichzelf verbeteren
 - Belang activatie/ondernemend zijn
 - Belang van afwisseling

Bijlage 8: logboek onderzoeker

04-04-2016: Ik heb net te horen gekregen dat mijn eerste observatie verzet is. Daar baal ik van, want zo loopt het hele onderzoek vertraging op. De moeder van de respondent wilde onverwacht een

weekend weg. Ik weet dat zij mij een gunst levert door me mee te laten lopen, maar het voelt wel alsof ik volledig afhankelijk ben van anderen om dit te laten slagen.

11-04-2016: en ook de tweede observatie is afgezegd. Ik raak nu wel in lichte paniek moet ik zeggen en ik vind het ook niet eerlijk. Nu haal ik de deadline van 1 juni niet meer en dat is voor een keertje niet mijn schuld. Ik irriteer me hieraan. Waarom moet alles afhangen van andere mensen? Had ik het toch eerder moeten regelen.

18-04-2016: ik ben heel gespannen voor de observaties. Ik heb zoiets nog nooit gedaan. Straks bak ik er niks van en kom ik zonder data thuis en kan ik niet afstuderen. Hoe observeer je dingen? Ik snap interviews, dat snap ik. Maar ze zit erbij en ze kijkt ernaar, dat lijkt me heel lastig.

05-05-2016: eerste observatie achter de rug. Ik heb het gevoel dat ik het wel goed gedaan heb. De respondent was heel open en heeft veel verteld. Ik had meteen wel ideeën bij wat ze zei. Zo lijkt ze wat afstandelijk tegen de mensen om zich heen, maar wil ze wel graag in de groep passen. En ze lijkt meer naar de begeleiding toe te trekken dan naar de medebezoekers. Wat ik lastig vond was me losmaken van mijn normale rol als hulpverlener. Soms zag ik een begeleider iets doen en dan dacht ik: oh nee. Maar observeren is niet ingrijpen, dus ik heb me er zoveel mogelijk buiten gehouden. Moeilijk! Verder stel ik volgens mij teveel gesloten vragen. Ik moet onthouden meer ruimte te laten voor de respondent en minder in te vullen.

07-05-2016: tweede observatie gehad. Dat was zo anders! Dit meisje had het echt niet naar haar zin op die dagbesteding, ze zit daar helemaal verkeerd. Ik merkte meteen de vooronderstelling dat ze daar weg moest, dat die plek haar niets te bieden heeft. Maar zij probeert er steeds weer iets van te maken, ook al is ze doodalleen. De begeleider is wel lief, die probeert haar steeds te helpen, maar daarmee neemt hij ook steeds dingen van haar over. Dus of dat nou helpt met groeien. Ik vond het weer lastig om me er niet inhoudelijk mee te bemoeien, maar dat is wel beter gelukt dit keer. En de begeleider dacht dat ik kwam voor een audit of zo. Dus de respondent vertelde me dat hij extra zijn best deed en dat zij meer moest doen dan normaal, omdat hij bang was dat als ik zag dat er weinig werk was, dat de dagbesteding dan dicht moest. Dat vond ik wel heel treurig, dat zo'n volwassen man bang moet zijn voor mij. maar het zegt wel veel over hoe de gemeente blijkbaar bezig is. En deze respondent zocht ook heel erg het contact met mij, wat ook wel laat zien hoe alleen ze is. Maar jonge, dan is het wel moeilijk om weg te gaan aan het einde van zo'n dag. Ja, tot nooit meer. Ik stuur je mijn stukken, dat is toch gek? Toch lijkt iedereen het wel heel fijn te vinden dat ze zelf de baas zijn over wat ik dan opschrijf op zo'n dag. Dat lijkt me toch normaal. Maar fijn dat ze zich dan zo gezien voelen.

13-05-2016: laatste observatie. Wat anders zeg, deze mevrouw vond het zo fijn op die dagbesteding. Maar nu ging de begeleider van de creamiddag wel echt grof de fout in. Ze liet die groep de hele tijd alleen! Mijn respondent is dan vrijwilliger, maar daar heeft ze wel hulp bij nodig en de sociale dynamieken liepen wel echt uit de hand. Mensen gingen mij ook om hulp vragen. Dat vond ik wel heel lastig. Want ik moet juist niet inbreken op het proces.

21-05-2016: oh, wat gaat dat coderingsproces traag. Alles uitgetypt, dat zijn wel 70 pagina's per persoon. Ik merk dat ik me aan sommige dingen in de inhoud echt irriteer. De dynamieken tussen verschillende bezoekers en soms ook tussen bezoeker en begeleider, dat moet ik even loslaten nu.

24-05-2016: codebomen aan het maken, wat een werk. Maar er komen nu wel echt dingen uit, wat heel cool is om te zien. en er zijn veel overeenkomsten tussen de respondenten. Daar zit ik nu al naar te kijken, dat moet ik natuurlijk eigenlijk niet doen want dan ben ik minder objectief. Dat vind ik wel heel lastig hoor, ik heb toch ook gevoelens bij al die respondenten. Gelukkig bestaat volledig objectief zijn niet, want dan faalde ik nu. Ik begin nu wel samenhang te zien waardoor het werk echt leuk wordt. Fijn, want eerst moest ik de motivatie uit mijn tenen halen en nu heb ik 's ochtends zin om aan de slag te gaan. Maar wat een leeuwenwerk, ik heb nog maar twee weken of zo om te typen. Als ik dat maar haal.

31-05-2016: oke, laatste dag en dan wordt het typen. Ik stel het steeds een beetje uit merk ik, ik ben bang dat het me niet lukt. Maar het gesprek met mijn begeleider heeft me wel iets rustiger gemaakt. Ze kan het wel goed op een rijtje zetten voor me. Ik hoop dat ik het op tijd af krijg, de stress slaat nu wel echt toe.

03-06-2016: oke, het is dus echt supermoeilijk om te beginnen met een nieuwe respondent. Dan zit je nog helemaal in de materie van de vorige en dan ga ik automatisch alles met elkaar vergelijken. Ik moet echt even eerst uit mijn hoofd. Nu zou ik heel graag iemand hebben om mee te sparren. Alles helemaal alleen verzinnen, mijn hoofd loopt echt om.

04-06-2016: ik heb allemaal kronkels, ik krijg de codeboom van respondent 3 gewoon niet recht. Het klopt niet met elkaar, ik moet het aan iemand voorleggen. Ik stuur het gewoon naar mijn begeleider, want ik zie even door de bomen het bos niet meer. Voor hetzelfde geld klopt het wel, maar ik kan het echt niet meer zien.

06-06-2016: ineens ging het supersnel. Ik ben bij de zorgethische reflectie aangeland. Ik heb het gevoel dat het wel gaat lukken. Betekenis vind ik wel moeilijk, om al die lagen terug te voeren naar al die respondenten. Ik kan het ze ook niet navragen. Ik heb ondertussen de goedkeuring van iedereen terug, dus ik kan wel met een gerust gemoed door. Dat is fijn.

08-06-2016: oke, het gaat echt heel snel. Ik heb gisteren gesprek met Merel gehad, alle stukjes vielen op de fiets terug een soort van op zijn plaats en ik heb vandaag gewoon de hele discussie geschreven. Ik heb ook wel echt het gevoel dat het kloppend is, maar ik leg het nu maar even weg en kijk morgen nog een keertje, want wie weet is het absolute troep.

09-06-2016: geen troep, alleen nog conclusie en aanbevelingen en kwaliteitshoofdstuk en dan ben ik er. Hallelujah!

11-06-2016: nou, laatste invoering, wie had ooit gedacht dat we op dit punt zouden komen? Ik in ieder geval niet. Niet te geloven dat deze master nu voorbij is, dat ik mijn thesis af heb. En dat ik ook nog het gevoel heb dat ik iets inlever wat de moeite waard is. Ik ben heel benieuwd!